

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЇ

Михайло-Коцюбинської селищної
територіальної громади
Чернігівської області

селище Михайло-Коцюбинське – 2024

Перелік скорочень.....	4
1 Загальний опис громади	6
1.1 Географічне розташування громади.....	6
1.2 Дорожньо-транспортна інфраструктура громади.....	8
1.3 Характеристика земельних ресурсів громади.....	12
1.4 Інформація про склад населення територіальної громади.....	12
1.5 Особливості здійснення місцевого самоврядування.....	20
2 Загальна економічна оцінка територіальної громади.....	22
2.1 Стан галузей економіки та зайнятість населення громади	22
2.2 Аналіз бюджету територіальної громади	28
3 Загальна екологічна оцінка територіальної громади	33
3.1 Клімат громади.....	33
3.2 Водні ресурси.....	36
3.3 Ґрунти.....	37
3.4 Землі лісового фонду.....	37
3.5 Природоохоронні території.....	37
3.6 Екологічна мережа.....	38
3.7 Забруднення довкілля: повітря, вода, ґрунти	38
3.8 Корисні копалини й альтернативна енергетика.....	43
3.9 Інформація про шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу бойовими діями.....	44
4 Інформація про наявність містобудівної документації на території ТГ (її частини), аналіз її актуальності та ступінь її реалізації.....	46
4.1 Аналіз актуальності містобудівної документації.....	46
4.2 Характеристика житлової та соціальної інфраструктури на території територіальної громади.....	50
5 Аналіз негативних впливів, що призвели до потреби розроблення програми	61
5.1 Інформація про приналежність до території відновлення	61
5.2 Інформація про шкоду, заподіяну бойовими діями, терористичними актами, диверсіями, надзвичайними ситуаціями	61
5.3 Аналіз негативних впливів, що призвели до потреби розроблення програми, на традиційний характер середовища, історичні ареали населених місць, об'єкти культурної спадщини, довкілля, природоохоронні території та об'єкти	66
6. Заходи з комплексного відновлення території територіальної громади	70
6.1 Аналіз ресурсів території для відновлення життєдіяльності території ТГ (її частини).....	70
6.2 Інформація про потребу підготовки території (зокрема, здійснення розмінування, демонтажу зруйнованих будівель і споруд, рекультивація земель)	71
6.3 Обґрунтовані пропозиції щодо доцільності зміни функціонального призначення територій ТГ (її частини) з урахуванням наявної забудови та наявної містобудівної документації	71
6.4 Пропозиції щодо внесення змін або розроблення містобудівної документації на місцевому рівні.....	72
6.5 Обґрунтовані пропозиції щодо перенесення об'єктів виробничої сфери	73
6.6 Інформація про технічні можливості, економічну доцільність відновлення пошкоджених об'єктів шляхом виконання робіт з реконструкції, реставрації, капітального чи поточного ремонту	74

6.7 Інформація про технічні можливості, економічну доцільність відновлення об'єктів шляхом нового будівництва або пропозиції щодо будівництва нових об'єктів замість тих, що зазнали пошкоджень або зруйновані, з визначенням застосування проєктів повторного використання та розроблення індивідуальних проєктних рішень.....	79
6.8 Обґрунтовані пропозиції щодо відновлення навколишнього природного середовища, збереження та розвитку природоохоронних територій та об'єктів.....	82
6.9 Інформація про необхідні заходи інженерної підготовки та інженерного захисту території.....	84
7 План реалізації програми комплексного відновлення громади	92
7.1 Загальні підходи та пропозиції щодо комплексного відновлення, розвитку території ТГ (її частини) та заходи для їх реалізації з визначенням пріоритетності, з урахуванням норм і нормативів щодо просторового планування та землекористування, захисту навколишнього природного середовища та природних ресурсів, забезпечення населення закладами і послугами, що в них надаються, охорони культурної спадщини, розвитку транспорту та інженерної інфраструктури тощо).....	92
7.2 Попередній фінансово-економічний розрахунок для забезпечення заходів комплексного відновлення території ТГ (її частини)	94
7.3 Пропозиції щодо джерел фінансування заходів для забезпечення комплексного відновлення території	98
7.4. План реалізації програм комплексного відновлення.....	102
Додаток 1	113

Перелік скорочень

N/A	не застосовується
PVOUT	потенційне виробництво фотоелектричної електроенергії
UNICEF	United Nations Children's Fund
WPD	потенціал вітрової енергії / щільність потужності вітру (Wind Power Density)
a/d	автомобільна дорога
АГЗС	автомобільна газозаправна станція
АЗС	автоматична заправна станція
АПАР	аніонні поверхнево-активні речовини
АТП	автотранспортне підприємство
БК	будинок культури
БО	благодійна організація
БФ	благодійний фонд
ВКГ	водопровідно-каналізаційне господарство
ВНП	вибухонебезпечні предмети
ВПО	внутрішньо переміщені особи
ВРХ	велика рогата худоба
ВУЖКГ	виробниче управління житлово-комунального господарства
ГДК	гранично допустима концентрація
ГТС	газотранспортна система
ДБН	державні будівельні норми
ДНЗ	дошкільний навчальний заклад
ДП	державне підприємство
ДСНС	Державна служба з надзвичайних ситуацій
ЄДРПОУ	єдиний державний реєстр підприємств, установ та організацій
ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
ЖКГ	житлово-комунальне господарство
ЗДО	заклад дошкільної освіти
ЗЗСО	заклад загальної середньої освіти
ЗОШ	загальноосвітня школа
ЗС	захисна споруда
ЗСУ	Збройні Сили України
ЗСЦЗ	захисна споруда цивільного захисту
ЗУ	Закон України
КАТОТТГ	кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад
КЗ	комунальний заклад
КМУ	Кабінет Міністрів України
КНП	комунальне неприбуткове підприємство
КП	комунальне підприємство
КТП	комунальне транспортне підприємство
МБД	містобудівна документація
МБФ	міжнародний благодійний фонд
МВ	міський відділ
МВВ	місце видалення відходів
МОМ	Міжнародна організація з міграції
НП	непридатні пестициди
НСТХ	надзвичайна ситуація техногенного характеру
ОМС	орган місцевого самоврядування
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ОПН	об'єкт підвищеної безпеки

ОТГ	об'єднана територіальна громада
ПДФО	податок на доходи фізичних осіб
ПЗФ	природно-заповідний фонд
ПКВ	програма комплексного відновлення
ПММ	паливно-мастильні матеріали
ПОСП	приватно-орендне сільськогосподарське підприємство
ПП	приватне підприємство
ПрАТ	приватне акціонерне товариство
ПРООН	Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй
ПРУ	протирадіаційне укриття
ПСП	приватне сільськогосподарське підприємство
РВ	районний відділ
РПЗМ	реєстр пошкодженого та знищеного майна
рф	російська федерація
С(Ф)Г	сільське (фермерське) господарство
с/г	сільськогосподарський
СБК	сільський будинок культури
СВК	сільськогосподарський виробничий кооператив
СЕО	стратегічна екологічна оцінка
СЛА	сільська лікарська амбулаторія
СПП	споруди подвійного призначення
СТО	станція технічного обслуговування
СТОВ	сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю
ТГ	територіальна громада
ТОВ	товариство з обмеженою відповідальністю
ТПВ	тверді побутові відходи
ФАП	фельдшерсько-акушерський пункт
ФГ	фермерське господарство
ФОП	фізична особа-підприємець
ФП	фельдшерський пункт
ХЗЗР	хімічних засобів захисту рослин
ЦЗ	цивільний захист
ЦНАП	центр надання адміністративних послуг
ЦПМСД	центр первинної медико-санітарної допомоги

1 Загальний опис громади

1.1 Географічне розташування громади

Михайло-Коцюбинська територіальна громада входить до складу Чернігівського району Чернігівської області, розташована в західній частині Чернігівської області, і межує з Гомельською областю Республіки Білорусь. Це фізико-географічна зона Полісся, що обумовлює своєрідність її ландшафту. В масштабах району Михайло-Коцюбинська громада має певні переваги як за площею, так і за чисельністю мешканців (за площею території громада посідає 4 місце, поступаючись Городнянській, Ріпкинській та Куликівській громадам). Проте великі площі і низька щільність населення впливають на особливість розвитку громади.

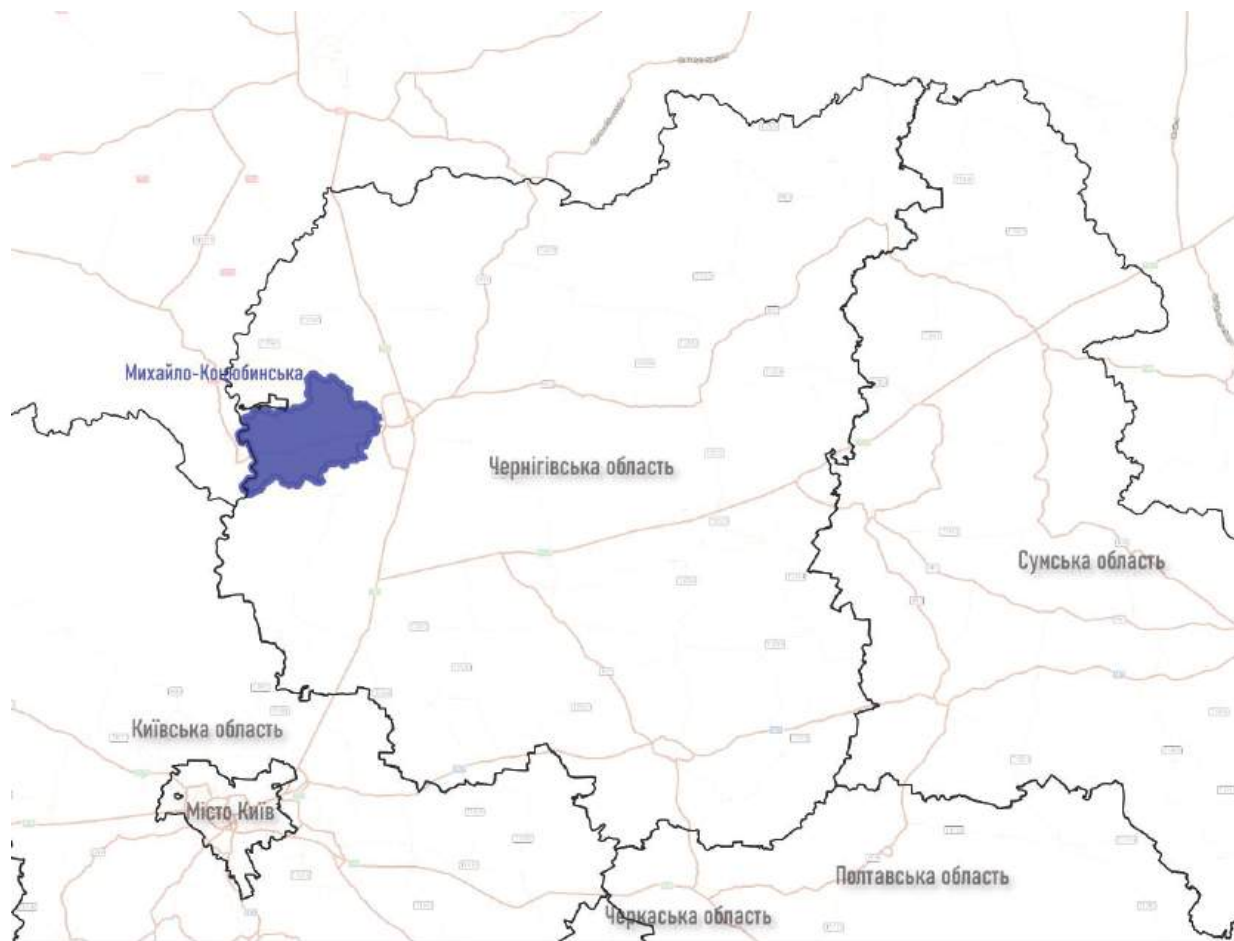

Рисунок 1.1.1 – Михайло-Коцюбинська громада на мапі Чернігівського регіону

Місцезнаходження громади і району в цілому мають певну специфіку. Чернігівський район межує з двома іншими районами Чернігівської області (Корюківським та Ніжинським) і з двома – Київської (Броварським і Вишгородським). Крім того, район має спільний кордон із Білоруссю та Росією. Донедавна це було певною перевагою в частині розвитку підприємництва і малого бізнесу. З моменту початку повномасштабної агресії Росії проти України ситуація кардинально змінилася. З 24 лютого по 1 квітня 2022 р. тривала окупація Чернігівської області.

Таблиця 1.1.1 – Відомості про адміністративно-територіальний устрій

Область	Чернігівська
Район	Чернігівський
Назва ТГ	Михайло-Коцюбинська
Тип ТГ	селищна
КАТОТТГ	UA74100250000038291
Кількість населених пунктів, що входять до складу ТГ	42

Михайло-Коцюбинська громада має спільну межу з Гончарівською, Любецькою, Чернігівською, Новобілоуською, Київською територіальними громадами та м. Славутич. Також є спільний кордон із республікою Білорусь. Відстань до обласного / районного центру (м. Чернігова) складає 17,8 км, що має свій вплив і на формування бізнесу, і на розвиток соціальної сфери громади, а також сформувало передумови для маятникової міграції. До м. Києва з громади можна доїхати за дві години.

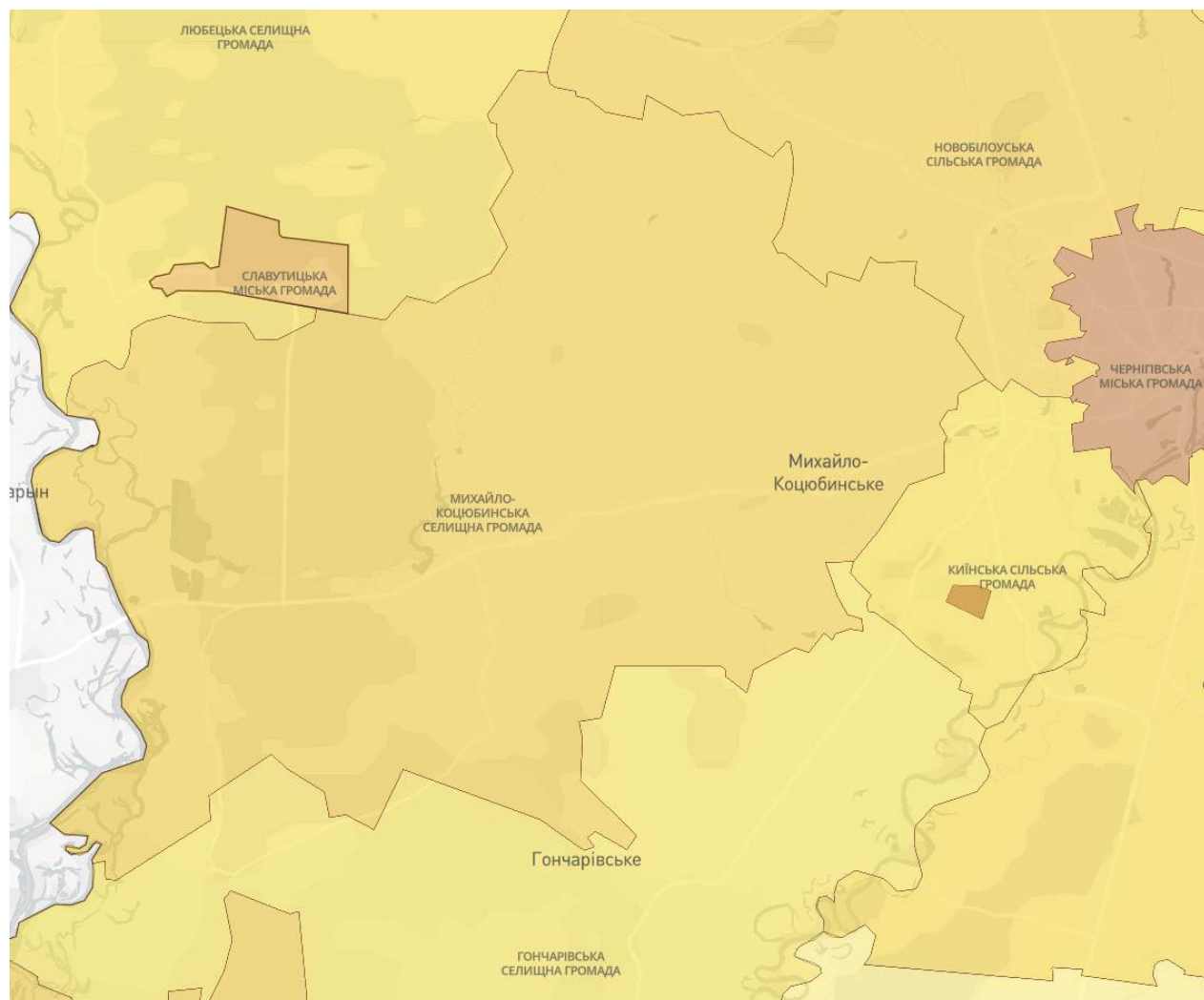

Рисунок 1.1.2 – Візуалізація місцезонаштування ТГ і суміжних громад

До складу Михайло-Коцюбинської ТГ входить 10 старостинських округів, що включає в себе 41 населений пункт та адміністративний центр в селищі Михайло-Коцюбинське. Віддаленість деяких сіл від селища Михайло-Коцюбинське є значною (понад 40 км), у середньому віддаленість становить 25 км.

Таблиця 1.1.2 - Відстань до адміністративного центру територіальної громади

Назва старостинського округу	Назва населених пунктів округу	Відстань до адміністративного центру територіальної громади (с. Михайло-Коцюбинське), км
Андріївський старостинський округ	село Андріївка	6
Левковицький старостинський округ	села Левковичі, Зайці, Льгів, Льгівка, Кругле	3

Назва старостинського округу	Назва населених пунктів округу	Відстань до адміністративного центру територіальної громади (с. Михайло-Коцюбинське), км
Кархівський старостинський округ	села Кархівка, Ленків Круг	16
Жукотківський старостинський округ	села Жукотки, Гірманка, Левоньки	12
Шиби́ринівський старостинський округ	села Шиби́ринівка, Антоновичі, Москалі, Пльохів, Скугарі, Бірки	19
Ведильцівський старостинський округ	села Ведильці, Малійки	23
Мньовський старостинський округу	села Мньов, Глядин, Пустинки, Храпате, Центральне	38
Ковпитський старостинський округ	села Ковпита, Жидиничі, Шульгівка, селище Ревунів Круг	22
Дніпровський старостинський округ	села Дніпровське, Загатка, Повідов, Прохорів, Старик, Шмаївка	39
Пакульський старостинський округ	села Пакуль, Завод, Линя, Папірня, Пильня, Рудня, Семенягівка	21

1.2 Дорожньо-транспортна інфраструктура громади

Михайло-Коцюбинська селищна територіальна громада має вигідне розташування:

- громада розташована поблизу міжнародного автомобільного шляху, який з'єднує Чернігів та Київ;
- безпосередньо через територію громади проходить дорога регіонального значення, яка поєднує Чернігівську та Київську області і забезпечує рух від Чернігова до Чорнобиля.

Автомобільний шлях міжнародного значення (М01) проходить у 15 км від селища Михайло-Коцюбинське через м. Чернігів. Автомобільний шлях регіонального значення (Р-56), який проходить територією громади, перетинає зону відчуження і проходить територією Чернігівської та Київської областей через: Чернігів - Пакуль - Славутич - Славутич (пункт контролю) - Чорнобиль. Особливістю обох автомобільних маршрутів є те, що наразі вони проходять також територією ворожих держав: М01 – через росію (в напрямку Санкт-Петербурга), Р56 – через Республіку Білорусь (Гомельська область).

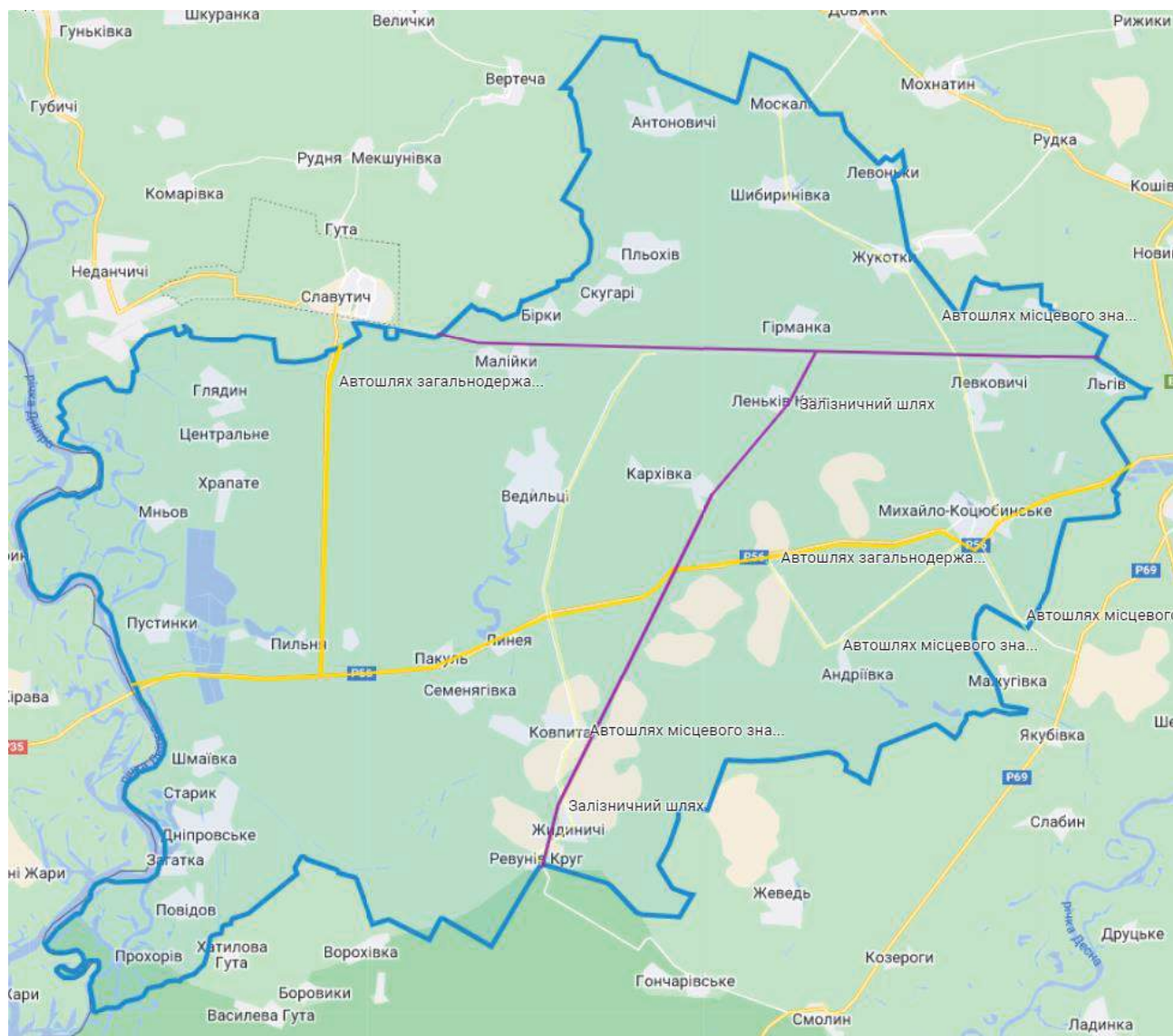

Рисунок 1.2.1 – Основні транспортні комунікації Михайло-Коцюбинської громади

Села і адміністративний центр громади з'єднує ряд доріг місцевого значення, частина з яких не мають асфальтного покриття або мають незадовільний стан. Загальна протяжність вулично-дорожньої мережі громади перевищує 200 км.

Таблиця 1.2.1 – Основні характеристики доріг громади

Назва дороги	Категорія	Тип покриття	Орган управління (дорогою)	Протяжність у межах громади, км
<i>Державного значення</i>				
Чернігів - Пакуль - контрольно-пропускний пункт "Славутич" - Чорнобиль (з під'їздом до м. Славутича) Р-56	Регіонального значення	Тверде покриття	Служба автомобільних доріг України	х
<i>Місцевого значення</i>				
Михайло-Коцюбинське-Андріївка (О250552)	Обласна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	5,8

Назва дороги	Категорія	Тип покриття	Орган управління (дорогою)	Протяжність у межах громади, км
Ревунів Круг-Ковпита-станція Малійки (0250553)	Обласна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	21,8
Михайло-Коцюбинське-Жукотки-Шибиринівка-Антоновичі з під'їздом до села Рудки (0250556)	Обласна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	20,4
Ведильці-Мньов (0250557)	Обласна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	15,2
Довжик-Кархівка-Андріївка (0250558)	Обласна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	28,4
Пакуль-Семенягівка (С250591)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	1,6
Шмаївка (С250592)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	1,6
Загатка – Повідов – Прохорів (С250595)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	3,9
Центральне –Глядин (С250596)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	7,5
Зайці -Льгів-Левковичі (С250597)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	10,3
Левоньки-Жукотки-Гірманка (С250599)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	7,9
Мекшунівка –Пльохів (С2505100)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	0,5
Бірки (С2505103)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	3,3
Пустинки – Мньов (С2505104)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	3,8
Ведильці –Малійки (С2505105)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	5,2
Кархівка – Ленків Круг (С2505106)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	3,5
Папірня-Пильня-Завод-Рудня (С2505107)	Районна автомобільна дорога	Тверде покриття	ДП «Агенство місцевих доріг Чернігівської області»	3,9

Крім автомобільних доріг, територією Михайло-Коцюбинської громади проходить залізниця. Одна гілка забезпечує з'єднання із м. Гомель Республіки Білорусь, інша – є тупиковою і практично не використовується на сьогодні. Раніше вона вела до місць видобутку торфу на території громади. На території громади є три залізничні

зупинки (с. Левковичі, с. Малійки, с. Дімейки). Залишилося одне сполучення приміської електрички «Славутич-Чернігів». По визначеному маршруту електричка курсує три рази на день.

Таблиця 1.2.2 – Інформація про наявність автомобільної інфраструктури

Назва населеного пункту	Наявність міжміського сполучення (так / ні)	зупинки автобусного сполучення (так / ні)	Наявність автомобільних доріг з твердим покриттям (так / ні)
с-ще Михайло-Коцюбинське	так		так
с. Андріївка	так		так
с. Дніпровське	так		так
с. Жукотки	так		так
с. Кархівка	так		так
с. Ковпита	так		так
с. Левковичі	так		так
с. Зайці	так		так
с. Мньов	так		так
с. Пакуль	так		так
с. Пльохів	так		так
с. Шибириківка	так		так
с. Москалі	так		так

Сучасний стан існуючої придорожньої інфраструктури на автомобільних дорогах загального користування у Михайло-Коцюбинській громаді не забезпечує безпечні, економічні та комфортні умови дорожнього руху. Системного підходу до облаштування об'єктів дорожнього руху практично не існує, наявні об'єкти придорожньої інфраструктури не відповідають сучасним міжнародним вимогам щодо туристичного відвідування.

Сполучення між населеними пунктами громади забезпечується приватним автомобільним та автобусним транспортом. Комунального підприємства, яке б здійснювало перевезення між населеними пунктами немає. Частину відповідних функцій виконує державне підприємство і ряд приватних структур. Якість їхньої роботи викликає нарікання. Головні претензії: стан транспортних засобів і проблемне з'єднання з рядом сіл в громаді і за її межами. Здебільшого на маршрутах переважають старі та малогабаритні маршрутні автобуси, які за своїми технічними параметрами здебільшого не відповідають вимогам безпеки руху. Пасажирські перевезення у громаді здійснюють ДП «Пассервіс», ФОП Півень С.Ф., ФОП Кушнір В.С., ФОП Купрійчук Г.М. На балансі громади є 12 шкільних автобусів, які забезпечують підвіз дітей до шкіл. Задоволеність населення пасажирськими перевезеннями є низькою. Це в тому числі обумовлено кількістю населення у віддалених від адміністративного центру селах та малою кількістю автобусних маршрутів.

Майже в 10 км від адміністративного центру громади знаходиться Чернігівський аеропорт «Шестовиця». Злітно-посадочна смуга аеропорту довжиною 2000 м розрахована на прийом середньо-магістральних літаків типу АН-24, ЯК-40 тощо. Пропускна здатність аеровокзалу - 300 пасажирів на годину. Аеропорт на сьогодні не діє. Більшість споруд та приміщень, які розташовані на його території є власністю приватних підприємств. Сама земельна ділянка площею 160 га – власність Чернігівської міської ради. До війни міськрада розглядала можливість поновлення роботи аеропорту і навіть підготувала відповідний проект. Ініціювання даних робіт було пов'язано з ініціативою уряду по відновленню функціонування аеропортів в усіх обласних центрах. Агресія росії зупинила роботи в цьому напрямку. Станом на момент розробки програми комплексного відновлення покриття зі злітної смуги було знято. Терміни початку їхнього відновлення наразі не очевидні. Найближчий діючий аеропорт на сьогодні – розташований в 1,5 годинах їзди міжнародний аеропорт Бориспіль. Поновлення на території громади роботи злітної смуги для малої авіації, це могло б дати серйозний поштовх розвитку цілого ряду бізнесів в громаді, починаючи від туристичного і закінчуючи аграрним.

1.3 Характеристика земельних ресурсів громади

Загальна площа Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади становить 783 кв. км. Найбільшим за територією є Пакульський старостинський округ – 128,6 кв. км, найменшим – Жукотківський – 32,5 кв. км. Загалом в громаді не спостерігається значних відмінностей за обсягами земель, які припадають на відповідний старостат.

Звертає на себе увагу той факт, що території сільських рад, які розташовані ближче до обласного центру (м. Чернігів), є меншими, порівняно з більш віддаленими. Це, відповідно, підвищує цінність земельних ділянок, котрі розташовані практично в передмісті Чернігова.

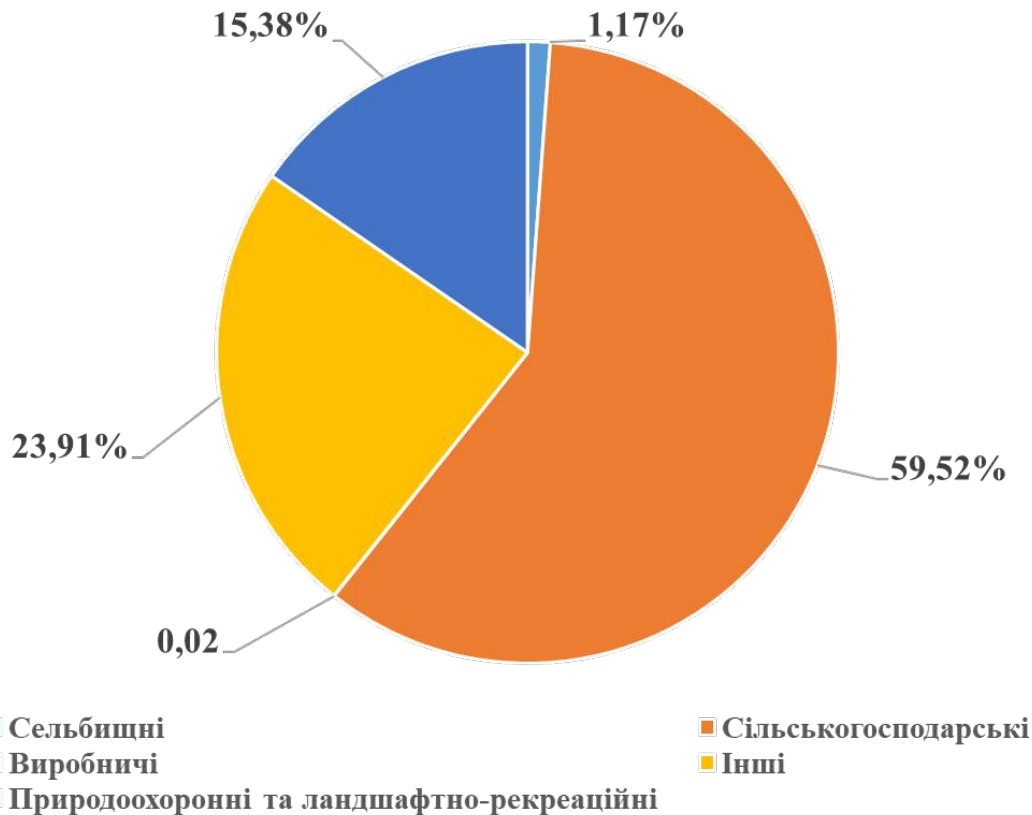

Рисунок 1.3.1 – Загальний розподіл земель громади

Найбільша частина (59,52% від загальної площі земель громади) – це землі сільськогосподарського призначення. Решта – зайняті під лісами, забудовою і водою. Також є заболочені землі, які малопридатні для будь-якого використання.

З усіх земель понад 15% не можуть бути задіяні в активній економічній діяльності через специфіку їхнього використання. Мова йде про землі природоохоронного, рекреаційного та історико-культурного призначення. Загальний обсяг цих земель становить 272,3 га.

Таблиця 1.3.1 – Основні характеристики земельної території громади

Площа та характеристики земель ТГ	Одиниця виміру, га
Площа території ТГ, усього:	78295,2
<i>у тому числі:</i>	
У межах населених пунктів:	6639,6
- забудовані землі:	935,7
з них землі промисловості	24,2
- сільськогосподарські	5513,1
- ліси	77,5
- водні поверхні	51,7

Площа та характеристики земель ТГ	Одиниця виміру, га
- інші	37,4
За межами населених пунктів:	71655,6
- забудовані землі	-
- сільськогосподарські	40872,5
- ліси	24729,8
- водні поверхні	2572,6
- інші	3480,7
З усіх земель:	
* території природно-заповідного фонду	8960,55
* рекреаційного призначення	18,6
* історико-культурного призначення	242,5

1.4 Інформація про склад населення територіальної громади

За чисельністю мешканців Михайло-Коцюбинська громада посідає 7-ме місце серед 20-ти громад району. На 1 кв. км у Михайло-Коцюбинській громаді проживає майже 14 осіб, що є майже у два рази меншим показником, ніж у середньому по області, і практично втричі меншим, ніж в районі.

Загальна чисельність населення Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади станом на 01.06.2024 року становила 10 684 особи (з них чоловіків – 48,4%, жінок – 51,6%). До складу громади входить 42 населені пункти. Найбільшими за чисельністю станом на 01.06.2024 року є: селище Михайло-Коцюбинське (25,6% від всіх жителів громади) – адміністративний центр громади, с. Ковпита (7,9%), с. Ведильці (6,3%), с. Пакуль (6,1%), с. Андріївка (5,8%). В інших селах громади кількість мешканців становить менше 5% від загальної кількості по громаді. Таким чином у п'яти населених пунктах громади (селище Михайло-Коцюбинське, села Ковпита, Ведильці, Пакуль, Андріївка) проживає 51,7% всіх жителів громади. У решті сіл, як і до початку війни, проживає менше 50% населення.

Головна причина низької щільності населення громади – відсутність великих населених пунктів у межах громади. Кількість мешканців адміністративного центру громади менша за 3 тис. осіб, у більшості решти сільських населених пунктів чисельність є меншою за 400 осіб.

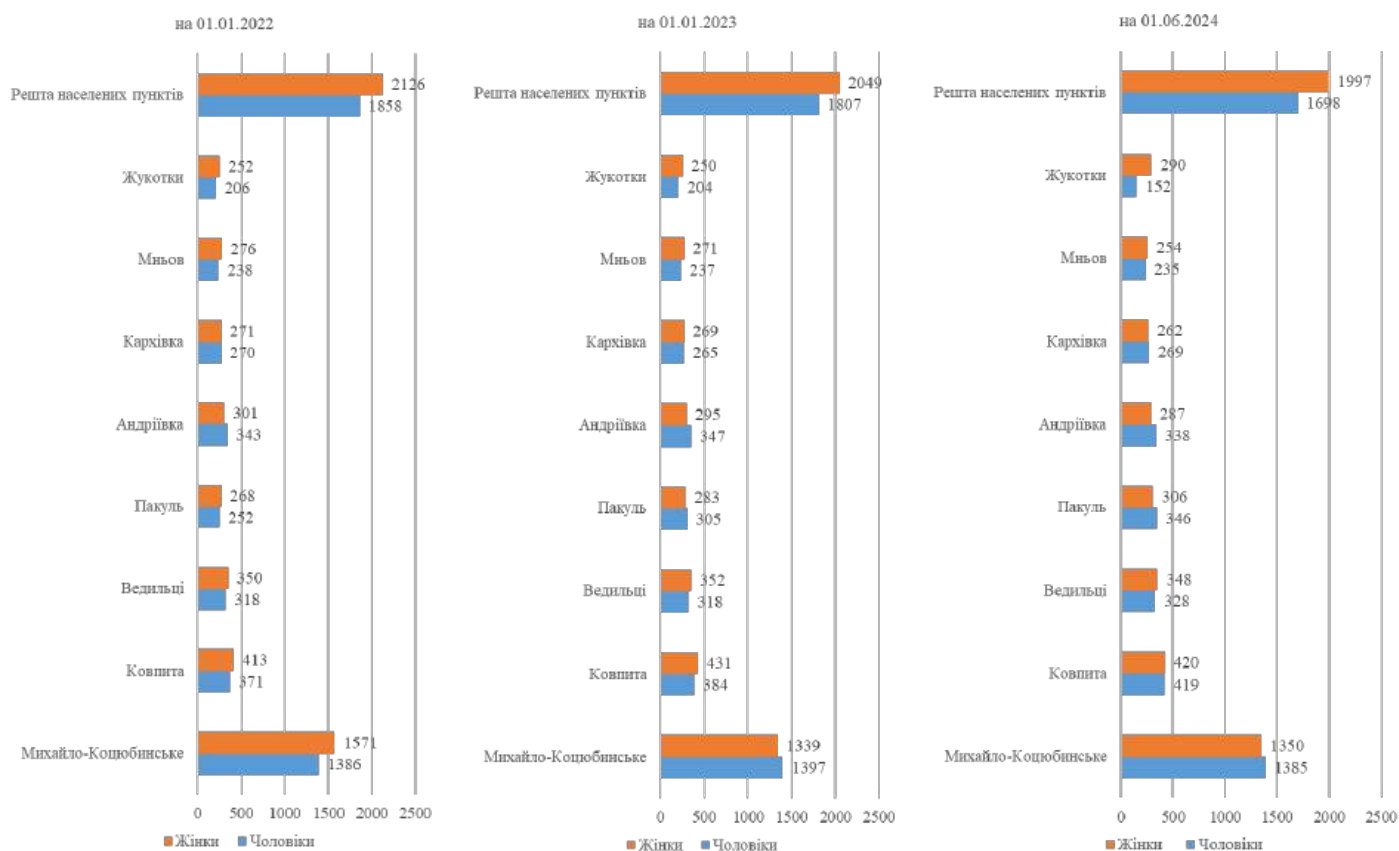

Рисунок 1.4.1 – Динаміка населення у розрізі населених пунктів

Демографічний потенціал не є найсильнішою стороною громади переважно через велику еміграцію та труднощі в інтеграції великої кількості розпорошених сіл на її території. Характерною особливістю громади є її значна площа та низька щільність населення. Через суттєві відстані більшості населених пунктів до адміністративного центру громади, поганий стан доріг та відсутність сталого внутрішнього пасажирського сполучення виникають серйозні проблеми з мобільністю мешканців громади. Це також створює додаткові складнощі із забезпеченням таких населених пунктів належними соціальними послугами.

Протягом останніх 3-х років у громаді спостерігається незначне скорочення кількості населення. На початок 2023 року, у порівнянні з попереднім роком, чисельність населення скоротилася на 2,4%, а протягом наступних півтора (до червня 2024 року) – на 1,1%. В рамках цього ж періоду смертність завжди значно перевищувала народжуваність у громаді, при чому більшість померлих були жителями сільської місцевості поза межами адміністративного центру громади.

Таким чином агресія росії проти України не значно вплинула на зміну чисельності жителів громади та їхнє розселення в рамках населених пунктів. Кількість людей скоротилася на 267 осіб протягом 2022 року та на 119 осіб протягом 2023 року та 6 місяців 2024 року. Скорочення відбувалося нерівномірно: в одних старостатах кількість мешканців зростала, в інших – зменшувалася.

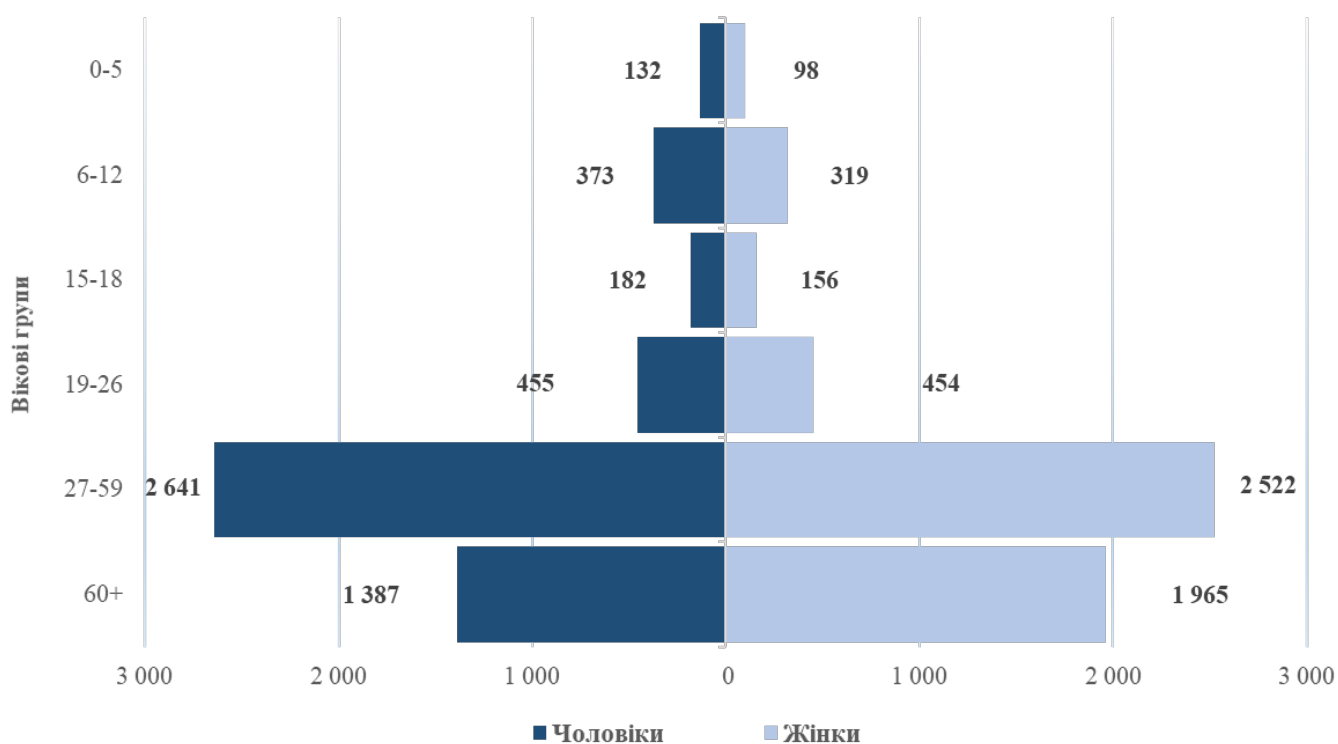

Рисунок 1.4.2 – Статео-вікова піраміда громади

У структурі населення значну частку займають люди похилого пенсійного віку. Сумарна питома вага частки категорії людей віком більше 60-ти років – 34,1% (станом на 01.06.2024 р.), що вказує на достатньо вагомі передумови до подальшого старіння населення. Найбільше в громаді проживає мешканців у віці від 27-го до 59-ти років – 48,3%, другою за віком категорією є мешканці пенсійного віку (60+ років). Молоді чоловіки і жінки віком від 19-ти до 26-ти років складають 8,5% від загальної чисельності населення. Частка підлітків у громаді становить – 3,2%, а дітей віком від 6 до 12 років – 6,5%. Найменшу частку займають діти дошкільного віку (0-5 років) – 2,2%.

Досвід функціонування громади під час воєнного стану дає підстави вважати, що війна лише загострить тенденцію до старіння населення та призведе до збільшення питомої ваги жінок в громаді, яка вже станом на 01.06.2024 р. становить 51,6%.

Аналіз динаміки мешканців громади і їхньої статеві-вікової структури дозволяє зробити певні узагальнення. В громаді намітилася тенденція до зменшення чисельності мешканців, їхнього поступового старіння. Продовження війни та близькість обласного центру матимуть додатковий вплив і обумовлюватимуть поглиблення цих тенденцій. Зокрема, через війну буде і надалі зменшуватися кількість юнаків і чоловіків призовного віку, а також мешканців громади, котрі можуть переїхати в більш безпечні регіони в Україні або за кордон.

Близькість обласного центру обумовлюватиме міграцію активного населення (переважно – у віці 29-59 років), яке прагнучиме реалізувати себе в більш зручних умовах. Натомість існують передумови, що жителі м. Чернігова у старшому працеспроможному та пенсійному віці можуть переїздити в сільську місцевість. Так само, як і певні категорії працівників: ІТ-спеціалісти, управлінський персонал. Проте для того, щоб такий переїзд відбувся, у громаді слід створити належні умови для їхнього проживання і додаткові зручності.

В цілому дані тенденції потенційно матимуть вплив на подальший розвиток бізнесу та соціальної сфери громади. Можна припустити, що протягом найближчих десяти років зростатиме попит на роботу медичних закладів, аптек, зручних продуктових точок, ряду об'єктів культури. Натомість потреба у розширенні мережі шкіл та дитячих дошкільних закладів видається сумнівною. Окремо варто розглянути питання щодо зайнятості жінок, тому що потреба у розширенні пропозиції для них може виникнути вже найближчим часом.

Наразі в громаді існує цілий ряд категорій людей, які потребують соціального захисту. Це, зокрема: ВПО, люди з особливими потребами, сім'ї з дітьми з особливими потребами, люди похилого віку, самотні матері та самотні батьки, а також – представники етнічних меншин. Загалом, їхня кількість становить більше 4 500 осіб або 43-45% від загальної чисельності мешканців громади. Це дуже високий показник, який створює певне навантаження на місцевий бюджет і на службу соціального захисту. Можна припустити, що за такою позицією, як «літні люди» в наступні роки відбуватиметься зростання, на що вказують результати аналізу демографічних показників і вікової структури громади. За даними громади, найбільше допомоги потребують особи з інвалідністю, учасники/ці бойових дій та родини загиблих військовослужбовців.

У Михайло-Коцюбинській громаді проживає близько 7% людей з інвалідністю (в т.ч., діти з інвалідністю та особи з інвалідністю внаслідок війни). Тому особливо гостро постає потреба просторового планування для людей з інвалідністю та маломобільних груп.

Також у громаді проживають учасники/ці бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни та учасники/ці війни. На сьогодні існує потреба в створення соціально-реабілітаційного центру для військовослужбовців та їх родин та відділення стаціонарного догляду для людей похилого віку. За кошти місцевого бюджету виготовлена проєктно-кошторисна документація для проведення капітального ремонту двоповерхової будівлі, в якій планується розмістити відповідний центр

Частка ВПО у Михайло-Коцюбинській громаді не є визначальною для розвитку громади: частка зареєстрованих ВПО в громаді станом на 01.11.2023 року складала 0,8% від загальної чисельності мешканців громади.

Таблиця 1.4.1 – Склад населення громади в умовах війни

Назва населеного пункту	Вікова група, повних років	Чисельність населення								
		на 01.01.2022			на 01.01.2023			на 01.01.2024		
		постійні мешканці			постійні мешканці			постійні мешканці		
		чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом
Жукотки	60+	206	252	458	204	250	454	38	115	153
	27-59							82	142	224

Назва населеного пункту	Вікова група, повних років	Чисельність населення								
		на 01.01.2022			на 01.01.2023			на 01.01.2024		
		постійні мешканці			постійні мешканці			постійні мешканці		
		чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом
	19-26							12	17	29
	15-18							4	2	6
	6-12							10	13	23
	0-5							6	1	7
	60+							14	22	36
Левоньки	27-59	39	49	88	37	40	77	15	11	26
	19-26							4	2	6
	15-18							0	1	1
	6-12							2	0	2
	0-5							0	0	0
	60+							7	13	20
Гірманка	27-59	27	39	66	31	34	65	23	16	39
	19-26							0	1	1
	15-18							2	0	2
	6-12							0	1	1
	0-5							0	1	1
	60+							94	110	204
Кархівка	27-59	270	271	541	265	269	534	123	113	236
	19-26							22	15	37
	15-18							4	4	8
	6-12							19	15	34
	0-5							7	5	12
	60+							12	13	25
Леньків Круг	27-59	45	52	97	44	51	95	13	21	34
	19-26							6	7	13
	15-18							0	2	2
	6-12							1	1	2
	0-5							8	6	14
	60+							92	155	247
Ведильці	27-59	318	350	668	318	352	670	153	130	283
	19-26							29	30	59
	15-18							20	8	28
	6-12							24	16	40
	0-5							10	9	19
	60+							15	20	35
Малійки	27-59	61	73	134	60	71	131	37	35	72
	19-26							5	1	6
	15-18							2	5	7
	6-12							2	1	3
	0-5							2	1	3
	60+							37	44	81
Шибириноівка	27-59	185	164	349	183	164	347	92	84	176
	19-26							14	12	26
	15-18							18	9	27
	6-12							14	6	20
	0-5							7	7	14
	60+							25	37	62
Пльохів	27-59	122	135	257	121	133	254	62	64	126
	19-26							10	12	22
	15-18							9	7	16
	6-12							7	13	20
	0-5							2	1	3
	60+							13	23	36
Скугарі	27-59	48	55	103	47	54	101	21	25	46
	19-26							4	3	7
	15-18							0	3	3
	6-12							0	1	1
	0-5							1	0	1
	60+							9	8	17
Бірки	27-59	21	27	48	19	17	36	6	3	9
	19-26							1	0	1
	15-18							0	0	0
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0

Назва населеного пункту	Вікова група, повних років	Чисельність населення								
		на 01.01.2022			на 01.01.2023			на 01.01.2024		
		постійні мешканці			постійні мешканці			постійні мешканці		
		чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом
	0-5							0	0	0
Антоновичі	60+	57	77	134	56	75	131	9	21	30
	27-59							29	37	66
	19-26							7	9	16
	15-18							3	2	5
	6-12							3	4	7
	0-5							0	0	0
Москалі	60+	149	168	317	145	164	309	45	66	111
	27-59							70	93	163
	19-26							5	28	33
	15-18							0	3	3
	6-12							2	1	3
	0-5							0	1	1
Левковичі	60+	115	139	254	112	137	249	28	46	74
	27-59							56	59	115
	19-26							7	9	16
	15-18							2	1	3
	6-12							7	8	15
	0-5							2	2	4
Льгів	60+	185	195	380	183	194	377	36	63	99
	27-59							106	108	214
	19-26							14	16	30
	15-18							3	3	6
	6-12							6	5	11
	0-5							5	5	10
Зайці	60+	127	131	258	122	129	251	27	46	73
	27-59							69	58	127
	19-26							8	11	19
	15-18							2	4	6
	6-12							7	6	13
	0-5							4	3	7
Мньов	60+	238	276	514	237	271	508	59	104	163
	27-59							132	108	240
	19-26							21	20	41
	15-18							8	6	14
	6-12							10	15	25
	0-5							5	1	6
Храпате	60+	8	11	19	6	10	16	1	5	6
	27-59							2	5	7
	19-26							0	2	2
	15-18							0	0	0
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0
Глядин	60+	22	23	45	19	21	40	4	7	11
	27-59							8	7	15
	19-26							1	0	1
	15-18							1	1	2
	6-12							1	0	1
	0-5							1	0	1
Центральне	60+	17	22	39	16	22	38	5	5	10
	27-59							8	5	13
	19-26							2	2	4
	15-18							2	1	3
	6-12							4	3	7
	0-5							0	0	0
Пустинки	60+	12	21	33	12	20	32	9	3	12
	27-59							8	5	13
	19-26							1	0	1
	15-18							0	0	0
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0
Андріївка	60+	343	301	644	347	295	642	97	89	186
	27-59							164	138	302

Назва населеного пункту	Вікова група, повних років	Чисельність населення								
		на 01.01.2022			на 01.01.2023			на 01.01.2024		
		постійні мешканці			постійні мешканці			постійні мешканці		
		чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом
	19-26							47	34	81
	15-18							2	2	4
	6-12							24	17	41
	0-5							4	7	11
	60+							329	407	736
Михайло-Коцюбинське	27-59	1386	1571	2957	1397	1339	2736	673	628	1301
	19-26							116	97	213
	15-18							74	61	135
	6-12							144	122	266
	0-5							49	35	84
Ковпита	60+	371	413	784	384	431	815	119	172	291
	27-59							208	186	394
	19-26							41	27	68
	15-18							9	7	16
	6-12							32	21	53
	0-5							10	7	17
Ревунів Круг	60+	19	25	44	18	23	41	5	7	12
	27-59							14	6	20
	19-26							2	2	4
	15-18							0	0	0
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0
Жидиничі	60+	35	45	80	34	45	79	8	4	12
	27-59							21	19	40
	19-26							3	19	22
	15-18							0	1	1
	6-12							1	1	2
	0-5							0	0	0
Шульгівка	60+	27	35	62	28	32	60	9	12	21
	27-59							14	11	25
	19-26							3	1	4
	15-18							0	1	1
	6-12							0	1	1
	0-5							0	0	0
Дніпровське	60+	136	143	279	135	141	276	33	62	95
	27-59							61	66	127
	19-26							12	12	24
	15-18							5	4	9
	6-12							6	8	14
	0-5							0	1	1
Старик	60+	51	63	114	47	59	106	18	20	38
	27-59							22	24	46
	19-26							6	6	12
	15-18							0	0	0
	6-12							3	3	6
	0-5							0	0	0
Повідов	60+	50	59	109	49	58	107	15	29	44
	27-59							31	21	52
	19-26							1	2	3
	15-18							0	0	0
	6-12							1	2	3
	0-5							0	1	1
Прохорів	60+	15	19	34	12	17	29	2	2	4
	27-59							8	6	14
	19-26							1	4	5
	15-18							0	0	0
	6-12							1	1	2
	0-5							0	0	0
Шмаївка	60+	35	45	80	34	42	76	6	15	21
	27-59							18	19	37
	19-26							4	4	8
	15-18							0	1	1
	6-12							3	1	4

Назва населеного пункту	Вікова група, повних років	Чисельність населення								
		на 01.01.2022			на 01.01.2023			на 01.01.2024		
		постійні мешканці			постійні мешканці			постійні мешканці		
		чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом	чоловіки	жінки	разом
	0-5							0	0	0
Загатка	60+	29	32	61	28	32	60	9	21	30
	27-59							15	11	26
	19-26							2	0	2
	15-18							0	2	2
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0
Пакуль	60+	252	268	520	305	283	588	103	106	209
	27-59							167	133	300
	19-26							37	31	68
	15-18							11	11	22
	6-12							22	24	46
	0-5							6	1	7
Линя	60+	26	35	61	23	32	55	4	1	5
	27-59							12	13	25
	19-26							0	14	14
	15-18							0	0	0
	6-12							4	2	6
	0-5							0	2	2
Семенягівка	60+	77	81	158	74	78	152	16	29	45
	27-59							36	39	75
	19-26							5	1	6
	15-18							1	4	5
	6-12							9	5	14
	0-5							3	1	4
Рудня	60+	35	47	82	36	46	82	10	23	33
	27-59							20	18	38
	19-26							2	3	5
	15-18							0	0	0
	6-12							4	2	6
	0-5							0	0	0
Завод	60+	10	18	28	11	18	29	3	3	6
	27-59							8	10	18
	19-26							0	0	0
	15-18							0	0	0
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0
Льгівка	60+	18	27	45	17	26	43	5	11	16
	27-59							7	9	16
	19-26							0	0	0
	15-18							0	0	0
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0
Кругле	60+	11	15	26	9	12	21	3	5	8
	27-59							5	6	11
	19-26							0	0	0
	15-18							0	0	0
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0
Папірня	60+	19	27	46	17	24	41	5	11	16
	27-59							10	13	23
	19-26							0	0	0
	15-18							0	0	0
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0
Пильня	60+	25	29	54	22	28	50	9	10	19
	27-59							12	17	29
	19-26							0	0	0
	15-18							0	0	0
	6-12							0	0	0
	0-5							0	0	0

1.5 Особливості здійснення місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування в Михайло-Коцюбинській селищній територіальній громаді здійснюється без обмежень, передбачених відповідно до ст. 38, 64 Конституції України указом Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами), затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами) (рис. 1.5).

Управління територіальною громадою здійснюють селищний голова та рада.

Реалізацію державної соціальної політики на території Михайло-Коцюбинської територіальної громади забезпечує сектор соціального захисту населення виконавчого комітету Михайло-Коцюбинської селищної ради. В рамках діяльності сектору мова йде про: прийняття від суб'єктів звернень документів, необхідних для надання соціальних послуг; здійснення їх реєстрації та подання документів (їх копій) відповідним суб'єктам надання соціальних послуг; формування соціальної політики в громаді; розробка цільових програм соціального напрямку; визначення потреб жителів громади у соціальних послугах. Сектор з питань соціального захисту населення та адміністратори віддалених робочих місць відділу ЦНАП (10 старостинських округів) проводять прийом та опрацювання документів з питань соціального захисту в програмному комплексі «Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада». З 2017 року в громаді працює Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг» Михайло-Коцюбинської селищної ради.

Обслуговування житлово-комунальної мережі в громаді покладено на комунальне підприємство «Єдність», яке було створене для обслуговування мережі водопостачання населення.

Інформування громадян відбувається через офіційний веб-сайт Михайло-Коцюбинської селищної ради, де розміщується актуальна інформація, сторінку в соціальних мережах Facebook, Instagram та Telegram. Мобільні додатки, чат-боти інші елементи смарт-сіті та локальні системи оповіщення в громаді не застосовуються, що знижує інформованість мешканців, а для окремих категорій (інваліди, ВПО) створює складнощі в інтеграції в життя громади.

Переважає більшість (81%) учасників/ць керівного складу ОМС громади - жінки. У складі місцевої ради 59% жінок. У громаді періодично проводяться навчання з питань забезпечення гендерної рівності, базові інформаційно-просвітницькі кампанії з питань гендерної рівності для різних цільових категорій.

Рисунок 1.5.1 – Організаційна структура Михайло-Коцюбинської селищної ради

На момент розробки програми, місцеве самоврядування на території Михайло-Коцюбинської громади здійснюється у звичайному порядку:

1) Михайло-Коцюбинська селищна рада проводить пленарні засідання та ухвалює рішення в межах компетенції як представницький ОМС відповідно до ст. 25–26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»;

2) виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради здійснює свої повноваження як колегіальний виконавчий орган місцевого самоврядування та згідно з ч. 2 ст. 52 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»:

- попередньо розглядає та схвалює проекти місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку, цільових програм з інших питань, прогноз місцевого бюджету, проект місцевого бюджету, проекти рішень з інших питань, що вносяться на розгляд ради;
- координує діяльність відділів та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності громади, заслуховує звіти про роботу їх керівників;
- має право змінювати або скасовувати акти підпорядкованих йому відділів, інших виконавчих органів ради, а також їх посадових осіб.

2 Загальна економічна оцінка територіальної громади

2.1 Стан галузей економіки та зайнятість населення громади

У сфері підприємництва протягом 2024 року в громаді були зареєстровані 40 юридичних осіб та 176 фізичних осіб – підприємців. Кількість зареєстрованих юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців за останні три роки залишилася практично незмінною з початку 2022 року.

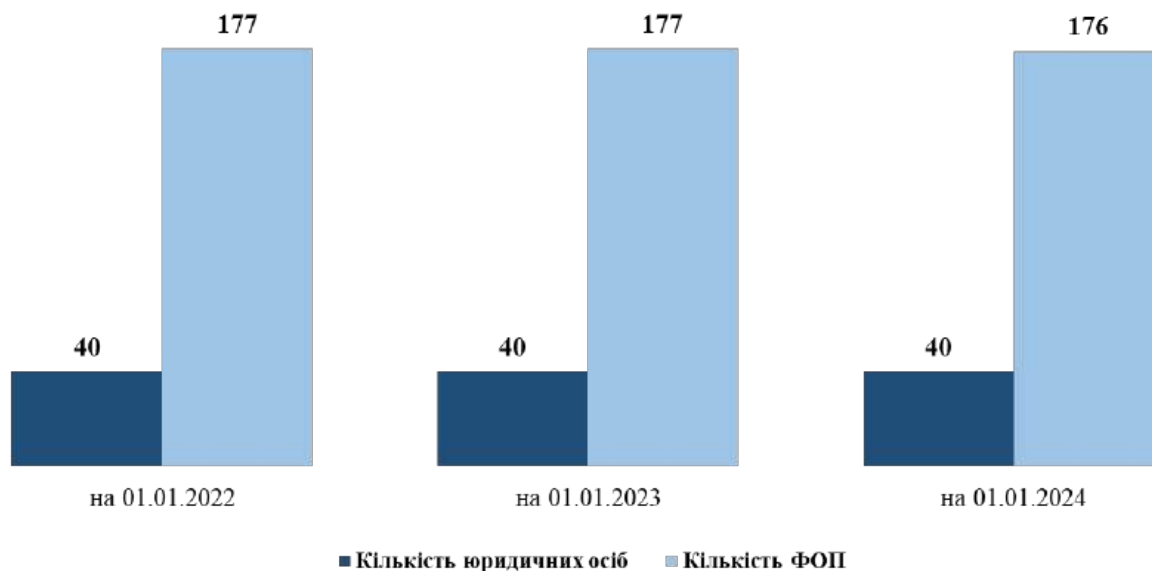

Рисунок 2.1.1 – Відомості про зареєстрованих у ТГ суб'єктів господарювання

За роки свого існування підприємництво громади сформувалось структурно, тому за останні 3 роки не спостерігається суттєвих зрушень у структурі основних галузей економіки громади. У першу чергу це пов'язано з тим, що значна кількість населення зайнята в сфері оптової і роздрібної торгівлі, а також у фермерських господарствах та особистих селянських господарствах.

На території Михайло-Коцюбинської громади функціонують 375 суб'єкти, які займаються сільським господарством, переробкою деревини, виробництво харчових продуктів, торгівлею тощо. Аналіз структури основних галузей економіки громади показує, що основна кількість суб'єктів господарювання (більше третини – 33,7% від загальної кількості) функціонує у сфері оптової і роздрібної торгівлі, 13,1 % – у сфері сільськогосподарського виробництва, 11,8% – у переробній промисловості.

Кількість підприємств у секторах, які забезпечують стабільність економіки, бюджетних показників та базові потреби населення громади, протягом останніх 3 років поступово зростала. Станом на початок 2024 року у секторі інформації та телекомунікацій працювало 26 підприємств; державного управління та оборони – 19; транспорту та доставок – 15; будівництва – 13; наукової діяльності – 11; охорони здоров'я та соціальної допомоги – 9; освіти – 4; мистецтва, спорту та рекреації – 3; лісового господарства – 2; мисливства – 1. При цьому кількість підприємств у сфері оптової і роздрібної торгівлі зросла на 23 одиниці протягом 2023 року (табл. 2.1.1, рис. 2.1.2).

Таблиця 2.1.1 – Основні галузі економіки на території громади

Назва галузі	на 01.01.2022 Кількість суб'єктів, од.	на 01.01.2023 Кількість суб'єктів, од.	на 01.01.2024 Кількість суб'єктів, од.
Сільське господарство, у т. ч.:	31	37	49
– рослинництво	21	27	39
– тваринництво	10	10	10
Мисливство	0	0	1
Лісове господарство	1	1	2
Промисловість, у т. ч.:	37	37	44
– добувна промисловість	1	1	1
– переробна промисловість	36	36	43
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1	1	1
Будівництво	10	12	13
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	102	103	126
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	12	10	15
Інформація та телекомунікації	21	26	26
Державне управління й оборона	29	20	19
Професійна, наукова та технічна діяльність	6	8	11
Освіта	2	5	4
Охорона здоров'я та соціальна допомога	8	9	9
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	2	2	3
Інше	54	51	52
Усього:	316	322	375

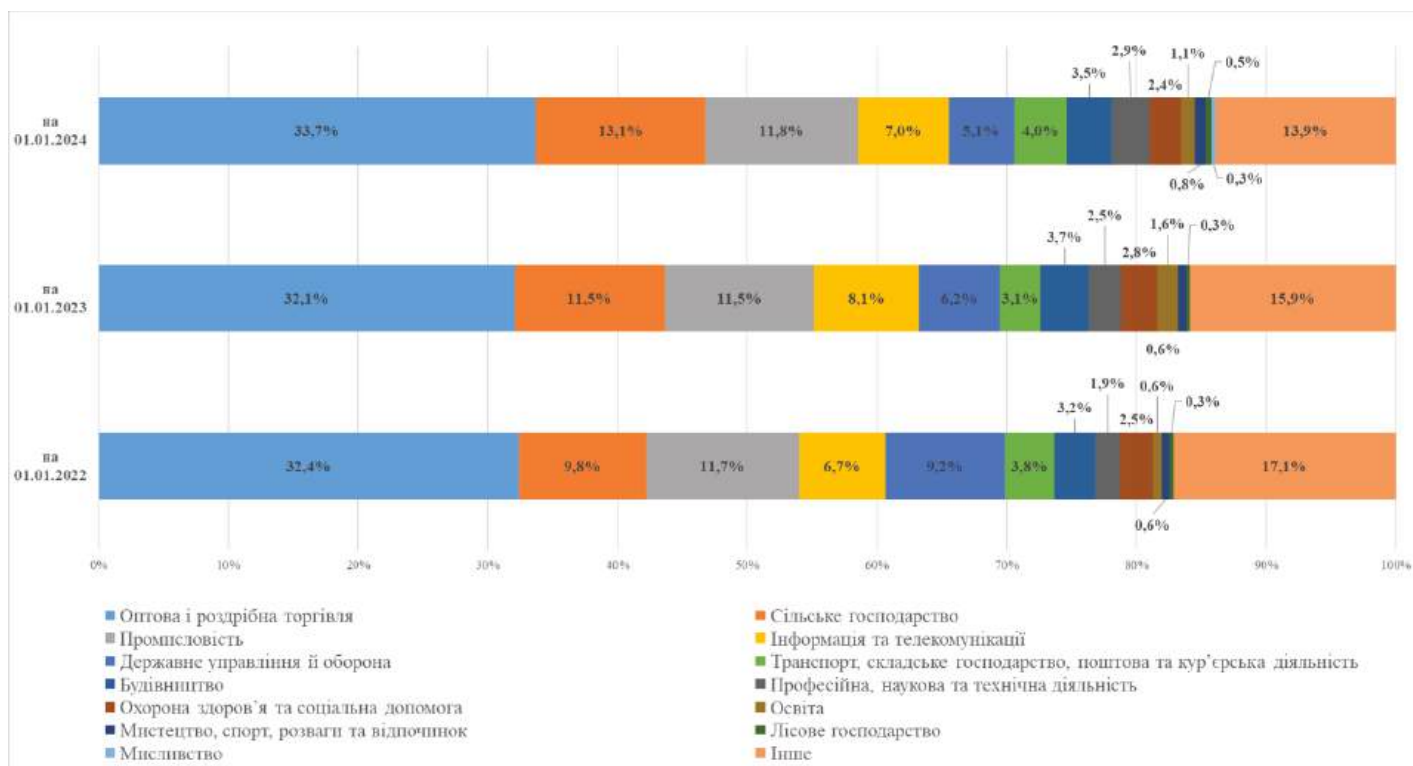

Рисунок 2.1.2 – Основні галузі економіки громади

Таким чином, не зважаючи на військовий стан у країні, громаді вдалося зберегти існуючу структуру галузей економіки громади, важливих для подальшого економічного розвитку громади.

Дослідити показники діяльності промислових та аграрних підприємств громади в повній мірі неможливо через відсутність статистичних даних щодо обсягів реалізованої ними продукції за минулі та поточний роки. Як наслідок, місцева влада може відслідковувати результативність роботи основних бізнесів винятково по непрямим показникам: кількості працюючих на підприємствах та обсягах сплачених податків. Недоліком такого аналізу є той факт, що він відображає пост-тенденції, які є результатом фіксації фактів основної діяльності бізнесу. Іншими словами, спочатку відбувається скорочення або зростання виробництва, а вже потім – зменшення (збільшення) числа зайнятих чи обсягу сплаченої частини прибутків. В результаті – громада має значно менше часу, аби підготуватися до імовірних змін і сформулювати певний план дій.

Аграрний сектор є головною складовою економіки Михайло-Коцюбинської громади та представлений сільськогосподарськими товариствами, фермерськими та приватними селянськими господарствами. Цей сектор громади спеціалізується на вирощуванні зернових та технічних культур, розвивається вирощування овочів. Серед підприємств, що працюють на території громади, можна виділити виробничий підрозділ одного з десяти найбільших в Україні аграрних холдингів ІМК – ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія». В Михайло-Коцюбинській громаді дана компанія формує близько 30% доходної частини загального фонду місцевого бюджету без трансфертів.

На території Андріївського старостинського округу розвивається велике підприємство «Агріко», яке спеціалізується на вирощуванні насінневої картоплі голландської селекції. Також на цій території здійснює свою діяльність ТОВ «Еко Енерджі Україна». Підприємства успішно розвиваються завдяки співпраці з іноземними партнерами та застосуванню сучасних агротехнологій по вирощуванню, сортуванню та зберіганню врожаїв. Завдяки залученню інвестицій на території Михайло-Коцюбинської ТГ працює підприємство основний вид діяльності якого виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості ТМ «Добродія». Це одне з найпотужніших та найсучасніших підприємств із виготовлення пластівців із зернових культур і продуктів на їх основі. Продукція «Добродія Фудз» експортується в 39 країн світу. Добродія Фудз поставляє продукцію як під власними торговими марками (Dobrodiya, San Grano), так і під власними торговими марками своїх постачальників (private label). Дане підприємство є важливим для громади з точки зору наповнення бюджету, але критичної залежності від нього немає. Його роль – формування іміджу громади, як території, вигідної для ведення бізнесу.

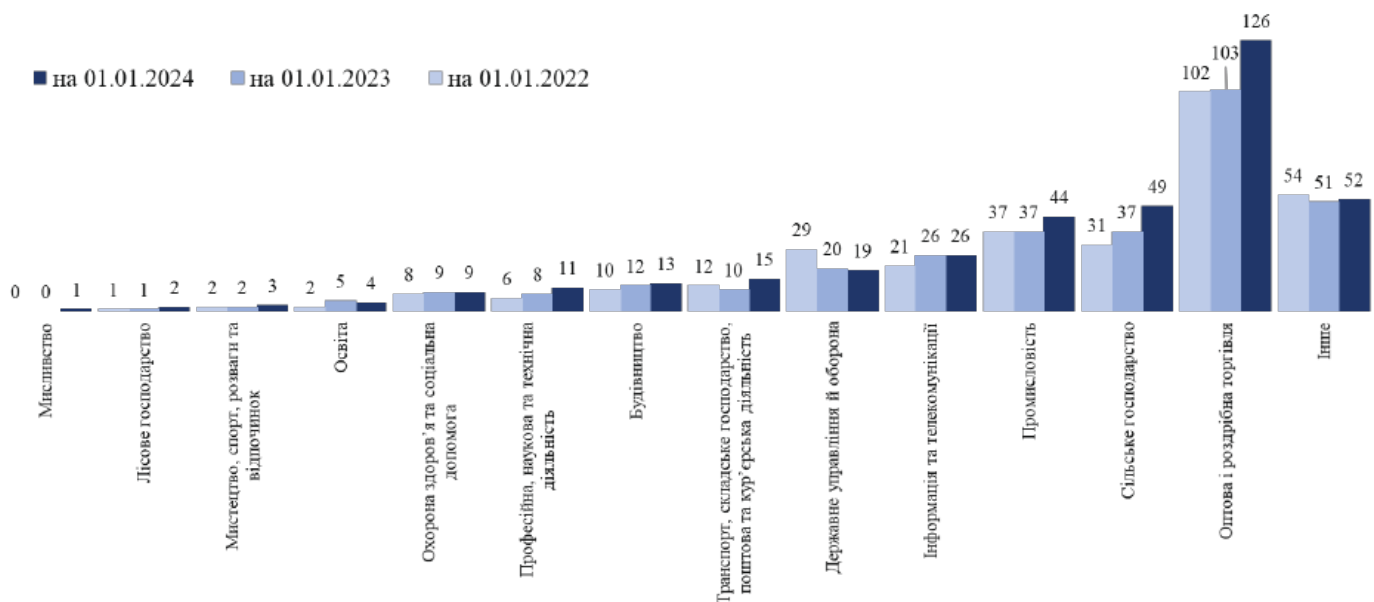

Рисунок 2.1.3 – Динаміка основних галузей економіки громади

Найбільшими бюджетотворюючими підприємствами ТГ є:

- ТОВ "ЧЕРНІГІВСЬКА ІНДУСТРІАЛЬНА МОЛОЧНА КОМПАНІЯ"
- Михайло -Коцюбинська селищна рада Чернігівського району Чернігівської області

- ТОВ "ДОБРОДІЯ ФУДЗ"
- ДП "ЧЕРНІГІВРАЙАГРОЛІСГОСП"
- ТОВ "ЧЕРНІГІВ ЕКО Україна"
- ТОВ "ЧЕРНІГІВ ЕКО ПЛЮС"

Таблиця 2.1.2 – Основні платники податків на території громади

ЄДРПОУ	Назва (із зазначенням скороченої організаційно-правової форми)	Вид діяльності (основний)	на 01.01.2023	на 01.01.2024
			Сума податків, тис. грн	Сума податків, тис. грн
34832050	ТОВ "ЧЕРНІГІВСЬКА ІНДУСТРІАЛЬНА МОЛОЧНА КОМПАНІЯ"	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	16490,5	19228,5
04412509	Михайло-Коцюбинська селищна рада Чернігівського району Чернігівської області	97700 - УПРАВЛІННЯ СІЛ І СЕЛИЩ	7305	8568,8
38408485	ТОВ "ДОБРОДІЯ ФУДЗ"	10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості	2045,5	2045,5
05389161	ДП "ЧЕРНІГІВРАЙАГРОЛІСГОСП"	02.20 Лісозаготівлі	1775,5	1738
33110756	ТОВ "ЧЕРНІГІВ ЕКО Україна"	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	2222,4	-
44836271	ТОВ "ЧЕРНІГІВ ЕКО ПЛЮС"	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	-	1723,6
25881800	ФЛІЯ "ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ "АТОМРЕМОНТСЕРВІС" АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "НАЦІОНАЛЬНА АТОМНА ЕНЕРГОГЕНЕРУЮЧА КОМПАНІЯ "ЕНЕРГОАТОМ"	33.20 Установлення та монтаж машин і устаткування	897,4	1074,8
03799966	ПОП ІМ.ВОЙКОВА	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	1339,7	1765,8
41823034	ТОВ "РОЯЛ НІКА"	46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням	101,2	106,3
36805961	ФГ "КВІУС-АГРО"	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	1122,1	1207,5
00993490	ДП "ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЛІСГОСП"	02.40 Надання допоміжних послуг у лісовому господарстві	2963,8	293,2
34258497	ТОВ "ЕКОБІОПРОМ"	16.29 Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння	147,3	135,7
38955665	КНП "ЧЕРНІГІВСЬКИЙ РАЙОННИЙ ЦЕНТР ПМСД"	86.10 Діяльність лікарняних закладів	596,5	579,3
39174244	ТОВ "АФ АНДРІВСЬКЕ"	01.13 Вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів	358	484,4
32886518	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "БАРИШІВСЬКА ЗЕРНОВА КОМПАНІЯ"	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	594,3	1125,7
32225454	СТОВ «АНДРІВСЬКЕ»	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	235	260,9
38340807	І ДПРЗ ГУ ДСНС УКРАЇНИ У ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСТІ	84.24 Діяльність у сфері охорони громадського порядку та безпеки	84,6	76,5
38510035	КНП ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОЦЕМД ТА МК	86.90 Інша діяльність у сфері охорони здоров'я	186,8	211,1

Найбільшим роботодавцем у громаді є Михайло-Коцюбинська селищна рада. Наступним по вагомості роботодавцем з приватного сектору, який діє на території Михайло-Коцюбинської ТГ, є підприємство ТОВ «ДОБРОДІЯ ФУДЗ», яке виготовляє продукцію ТМ «Добродія».

Наступні сходинки у рейтингу роботодавців посідають сільськогосподарські підприємства, які переважно займаються вирощуванням зернових, бобів та олійних культур, зберіганням зерна. Серед таких підприємств:

- ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія»;
- ТОВ «Чернігів Еко Плюс»;
- ПОП ім. Войкова.

Таблиця 2.1.3 – Основні роботодавці на території громади

Назва (із зазначенням скороченої організаційно-правової форми)	Адреса місцезнаходження	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників, осіб, станом на:		
			01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024
ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія»	15515, Чернігівська обл., Чернігівський р-н, село Шибириківка, вулиця Садова, будинок 6	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	45	46	47
ТОВ "ДОБРОДІЯ ФУДС"	15552, Чернігівська область, Чернігівський район, селище Михайло-Коцюбинське, вулиця Шевченка, будинок 26	10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості	161	172	140
ТОВ "Чернігів Еко Плюс"	15554, Чернігівська обл., Чернігівський р-н, с. Андріївка, Михайло-Коцюбинська ТГ, вул. Овражна, 2А	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	28	42	39
ПОП ім. ВОЙКОВА	15552, Чернігівська обл., Чернігівський р-н, селище Михайло-Коцюбинське, ВУЛИЦЯ ШЕВЧЕНКА, будинок 50	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	46	46	44
Михайло-Коцюбинська селищна рада Чернігівського району Чернігівської області	15552, Чернігівська обл., Чернігівський р-н, селище Михайло-Коцюбинське, вул. Шевченка, буд. 50	97700 - УПРАВЛІННЯ СІЛ І СЕЛИЩ	569	551	603

Після початку бойових дій значна частина підприємств, які працюють на території громади, або припинили, або призупинили свою діяльність. Причини: окупація території до квітня 2022 року, наявність нерозмінованих ділянок, періодичні обстріли з боку росії та з території Білорусі, руйнація техніки, приміщень і обладнання частини компаній та втрата ряду кваліфікованих працівників. ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія», яка обробляла великі площі земель в громаді, навіть не розпочинала посівну діяльність і практично не вела робіт з кінця лютого 2022 року. Наслідком цих подій стало різке зменшення надходжень до загального фонду місцевого бюджету – більше як на 20% в першому півріччі. За такої ситуації певною альтернативою могло б стати підприємництво в громаді.

У зв'язку з війною в Україні приватні підприємства мають низьку мотивацію до подальшого розвитку та реінвестування через невизначеність суспільно-політичної та економічної ситуації, в т.ч. через існуючі труднощі виходу на ринок. Це також негативно впливає на перспективи появи значної кількості нових робочих місць у громаді протягом найближчих 2-3 років.

У сфері сільського господарства спостерігається сезонність у працевлаштуванні та брак професіоналів (фермери змушені організовувати довозення робітників/ць з інших населених пунктів). Зменшення кількості зайнятих у 2022-2023 роках спричинено втратою роботи жителями через війну. Проблема, яку слід вирішувати в

близькій перспективі – залучення цих людей в економічне життя Михайло-Коцюбинської ТГ. Тим більше, що частина з них (ВПО) поки не планують активно займатися пошуком роботи. Оплата праці у громаді є нижчою, ніж в середньому по області.

За експертними оцінками, зробленими при розробці ПКВ громади, більшість чоловіків зайняті в сільському господарстві та промисловості, жінок – державному управлінні, освіті та охороні здоров'я і соціальній допомозі. Цей нерівномірний розподіл був відносно прийнятним в умовах мирного часу. Але після початку війни ситуація наблизилася до загострення. В громаді відчувається брак пропозиції робочих місць як для жінок, в т. ч. з числа ВПО, так і для чоловіків через закриття частини бізнесів, в т. ч. в аграрному і промисловому секторах.

Рівень середньомісячної заробітної плати штатних працівників громади є нижчим, ніж в середньому по району, області і Україні. Загалом заробітна плата на Чернігівщині є нижчою, ніж по Україні в цілому. Це стала традиція, обумовлена спеціалізацією регіону і відсутністю на його території значної кількості великих промислових підприємств, які сплачують високі офіційні заробітні плати.

В контексті підтримки потенціалу для економічного відновлення Михайло-Коцюбинської громади першочерговими кроками мають стати створення робочих місць (головним чином за рахунок залучення інвесторів) та розвиток відповідної інфраструктури. Наразі існує необхідність у поступовій диверсифікації зайнятості завдяки розвитку сфери послуг, сільського господарства та переробної промисловості.

На сьогоднішній день основним економічним потенціалом громади є родючі землі, саме тому 57,5% її території використовується для сільськогосподарської діяльності. Кліматичні умови сприяють здійсненню посівів сільськогосподарських культур, собівартість яких є нижчою, ніж у південніших районах України, через високу вологість та відсутність необхідності зрошення. Значні площі луків та пасовищ створюють сприятливі умови для розвитку тваринництва. З точки зору перспектив економічного розвитку громада також має зручне географічне розташування.

Щодо наявності у власності громади інвестиційних ділянок з підведеними необхідними комунікаціями та комерційних приміщень – ситуація бажає кращого. Наразі у громаді є 2 об'єкти нерухомості (комунальної власності), які можуть становити інтерес для інвесторів:

- колишній хірургічний корпус площею 529,2 м², який за цільовим призначенням не використовується;
- колишній комунальний заклад Жукотківської ЗОШ І-ІІ ст. площею 820,2 м².

Проте на території Михайло-Коцюбинської громади наявні вільні земельні ділянки, призначені для ведення господарської діяльності. Найбільшою серед них є ділянка у Ведильцівському старостинському окрузі площею 74,7 га з кадастровим номером 7425581300:05:000:4008 та цільовим призначенням для ведення товарного с/г виробництва. Даний об'єкт знаходиться у комунальній власності Михайло-Коцюбинської селищної ради.

Наведені фактори створюють позитивні передумови для розвитку переробної промисловості.

На перспективу слід зосередитися на посиленні роботи саме із більшою кількістю суб'єктів господарювання для того, щоб зменшити залежність від декількох великих виробників (ТОВ «ДОБРОДІЯ ФУДС», ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія»).

Це дуже важливо, враховуючи, що дохідна частина бюджету на сьогодні стала занадто чутливою до результатів діяльності цих компаній. Залучення в орбіту громади нових підприємців, розвиток підприємницької активності серед населення сприяли б зменшенню такої залежності і частковій компенсації втрат у випадку нестабільності роботи великих бюджетоформуючих підприємств.

Фінансова інфраструктура Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади характеризується лише наявністю банкомату (1 одиниця) та терміналів самообслуговування (2 одиниці), які розташовані в адміністративному центрі громади. Станом на момент розробки програми у громаді не зареєстровано суб'єктів господарювання, які б здійснювали фінансову діяльність на її території.

2.2 Аналіз бюджету територіальної громади

Протягом 2022-2023 років доходи до бюджету Михайло-Коцюбинської територіальної громади з урахуванням трансфертів склали 106,0 млн. грн. та 129,3 млн. грн. відповідно. Таке різке зростання доходів бюджету у 2023 році було пов'язане зі значним збільшенням сум податкових надходжень (зокрема: ПДФО, єдиного податку), неподаткових надходжень та офіційних трансфертів (базової дотації).

На 2024 рік попередньо планується зменшення доходів бюджету до 72,2 млн. грн. за рахунок різкого зменшення обсягів єдиного податку, неподаткових надходжень, а також за умови відсутності базової дотації з державного бюджету.

Аналогічна ситуація спостерігається і з динамікою видатків бюджету: у 2022-2023 роках видатки бюджету становили 104,2 млн. грн. та 126,6 млн. грн. відповідно. Зростання видатків відбулося в основному за рахунок підвищення витрат на освіту, житлово-комунальне господарство, економічну діяльність, а також державного управління. У 2024 році видатки місцевого бюджету попередньо планується збільшити до 139,6 млн. грн. через планований ріст практично всіх статей за економічною класифікацією.

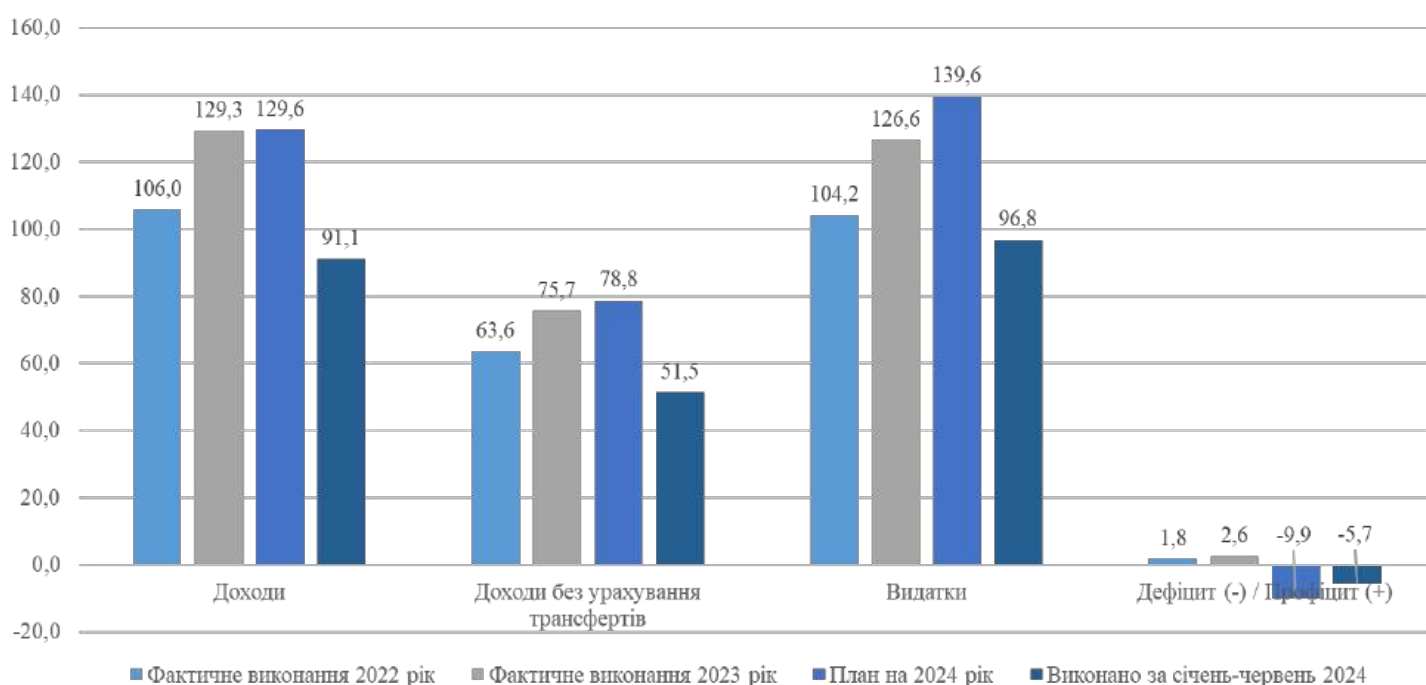

Рисунок 2.2.1 – Показники бюджету Михайло-Коцюбинської територіальної громади, млн. грн.

Протягом аналізованого періоду (2022 – 2023 роки) в бюджеті громади найбільшу питому вагу мали податкові надходження, але структура доходів бюджету ТГ зазнавала певних змін (рис. 2.2.3).

Таблиця 2.2.1 – Доходи бюджету громади, млн. грн.

Вид доходів	Фактичне виконання 2022 рік	Фактичне виконання 2023 рік	План на 2024 рік	Виконано за січень-червень 2024
Податкові надходження	62,6	69,1	76,4	50,2
Офіційні трансферти	42,4	53,6	50,8	39,6
Неподаткові надходження	1,0	6,6	2,4	1,2
Доходи від операцій з капіталом	0,0	0,0	0,0	0,012
Разом	106,0	129,3	129,6	91,1

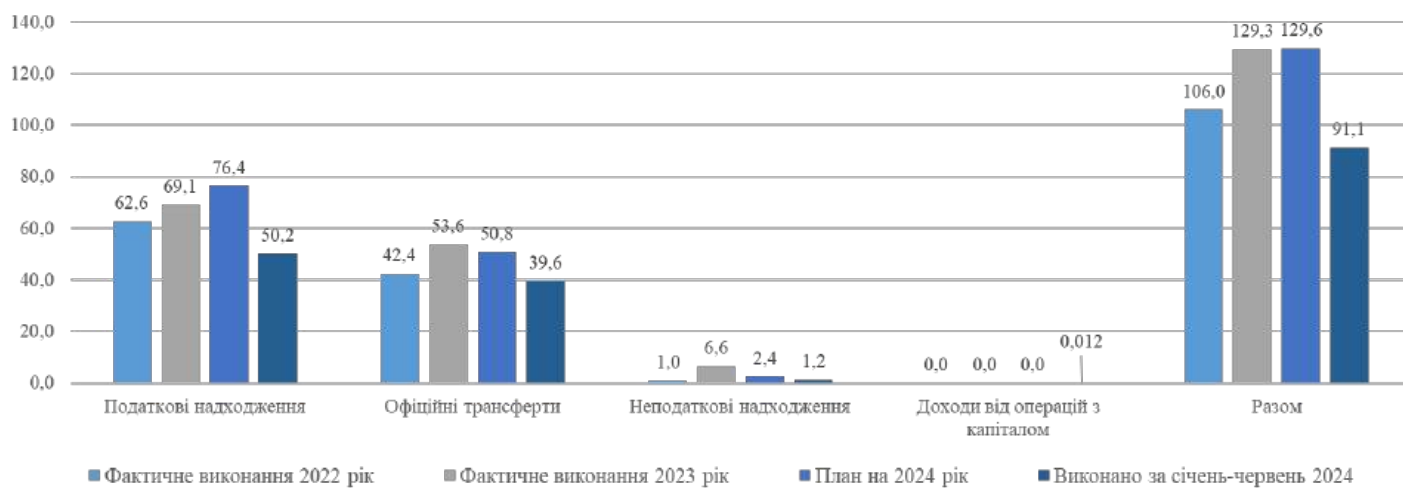

Рисунок 2.2.2 – Динаміка надходжень до бюджету Михайло-Коцюбинської територіальної громади, млн. грн.

У 2022 році питома вага податкових надходжень у доходах бюджету становила 59,1%, у 2023 році цей показник незначно зменшився і становив 53,4%, хоча в абсолютному виразі відбувся їх приріст, який склав 6,5 млн. грн. При цьому розмір дотування громади теж змінився: питома вага збільшилася на 1,5% при абсолютному збільшенні на 11,2 млн. грн.

Значну питому вагу у бюджеті територіальної громади мали протягом аналізованого періоду офіційні трансферти, так, у 2022 році їх величина становила 42,4 млн. грн., у 2023 році – 53,6 млн. грн., у 2024 році очікується отримати дотаційне фінансування у розмірі 50,8 млн. грн.

Протягом 2023 року питома вага неподаткових надходжень зросла до 5,1%, порівняно з 0,9% у 2022 році, що відбулося за рахунок стрімкого росту неподаткових надходжень в абсолютному виразі з 1,0 млн. грн. у 2022 році до 6,6 млн. грн. у 2023 році.

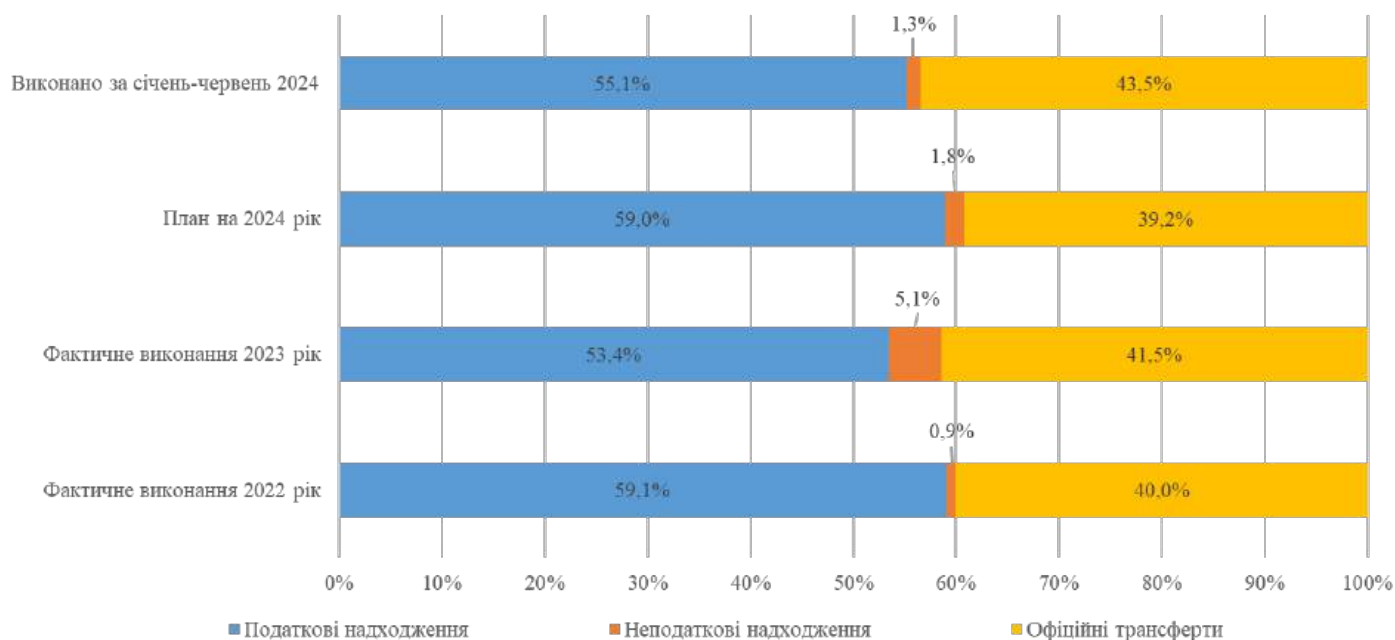

Рисунок 2.2.3 – Структура надходжень до бюджету Михайло-Коцюбинської територіальної громади, млн. грн.

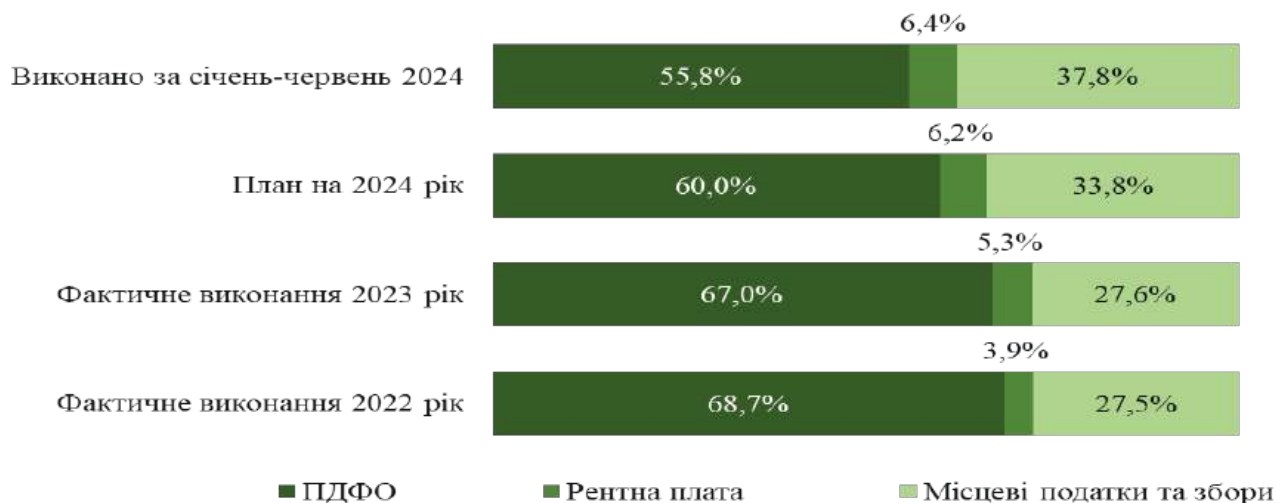

Рисунок 2.2.4 – Структура податкових надходжень бюджету Михайло-Коцюбинської територіальної громади

Найбільшу питому вагу в податкових надходженнях має ПДФО, питома вага якого в податкових надходженнях протягом аналізованого періоду коливалась від 68,7% до 67,0%. На 2024 рік попередньо планується зниження його питомої ваги у структурі податкових надходжень до 60,0%. Другими за значимістю є місцеві податки і збори – протягом аналізованого періоду їх питома вага в податкових надходженнях незначно коливалась від 27,5% до 27,6% від загальної суми податкових надходжень. Серед місцевих податків і зборів протягом 2022-2023 років перше та друге місце посідали єдиний податок (склав 7,1 млн. грн. у 2023 році) та податок на майно (склав 11,7 млн. грн. у 2023 році). У 2024 році попередньо планується значне збільшення обсягів даних податків до 10,6 млн. грн. та 14,9 млн. грн. відповідно.

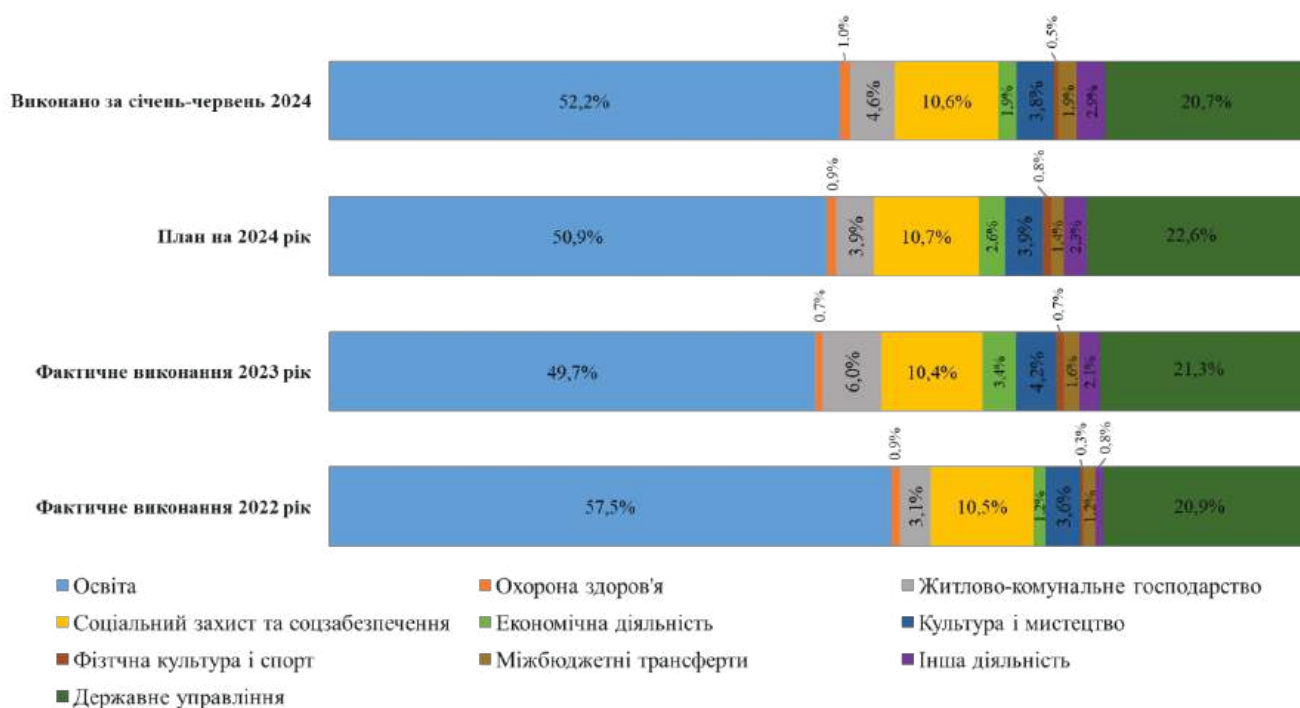

Рисунок 2.2.5 – Структура видатків бюджету Михайло-Коцюбинської територіальної громади

Що стосується видатків громади, то найбільшу питому вагу мають витрати на освіту. Протягом аналізованого періоду їх питома вага змінювалась, але все одно залишалась найбільшою. Так, у 2022 році видатки на освіту становили 59,9 млн. грн. (57,5% в загальній сумі видатків), у 2023 році відбулося їх значне зростання в абсолютному вимірі до – 62,9 млн. грн. при скороченні питомої ваги у структурі видатків до 49,7%, що відбулося

за рахунок зростання витрат по всім статтям видатків за економічною класифікацією. На 2024 рік попередньо планується збільшення питомої ваги витрат на освіту у структурі видатків до 50,9% за рахунок значного зменшення витрат на економічну діяльність та житлово-комунальне господарство при абсолютному збільшенні витрат на освіту до 71,1 млн. грн.

Наступними у структурі витрат після фінансування освіти йдуть витрати на державне управління, на яке у 2023 році витрачено понад 26,9 млн. грн. З метою оптимізації витратної частини бюджету у 2024 році витрати на житлово-комунальне господарство планується скоротити до 5,4 млн. грн.

Рисунок 2.2.6 – Видатки бюджету Михайло-Коцюбинської громади за економічною класифікацією, млн. грн.

Третє місце за питомою вагою у структурі витрат бюджету громади у 2023 році посіли витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення (10,4%). У 2022 році третю сходинку у структурі посіли також витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення (10,5%). На 2024 рік також планується, що витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення також займуть третє місце у структурі видатків бюджету з питомою вагою у 10,7%.

У контексті економічної класифікації поточні видатки займали левову частку в рамках видаткової частини бюджету Михайло-Коцюбинської територіальної громади протягом досліджуваного періоду та протягом періоду планування на 2024 рік.

З наведеного можна зробити висновок, що громаді необхідно оптимізувати структуру видатків (насамперед оптимізувати обсяг витрат на утримання закладів дошкільної освіти на території громади) задля збільшення соціальної підтримки мешканців, зокрема, сприяння розвитку закладів охорони здоров'я, забезпечення стабільної підтримки економічного розвитку громади, який забезпечить збільшення рівня податкових надходжень та підвищення рівня життя мешканців громади.

Негативний вплив воєнних дій на території України та неможливість у повній мірі визначити соціально-економічні наслідки російської агресії унеможливають розроблення реалістичних прогнозів економічного і соціального розвитку та бюджетних показників на середньостроковий період.

Необхідно нівелювати дані впливи шляхом пошуку шляхів наповнення селищного бюджету громади, що є вкрай важливим для розвитку всіх сфер її функціонування, оскільки дозволить виконання наступних завдань:

- створення сприятливих умов для розвитку виробництва та приватного підприємництва, у результаті розширення бази оподаткування;
- підвищення якості житлово-комунальних послуг;
- забезпечення економічного розвитку територіальної громади, спрямованого на достатній рівень зайнятості населення та наповнення місцевого бюджету;
- інфраструктурний розвиток;
- досягнення сприятливого рейтингу інвестиційної привабливості громади.

Таблиця 2.2.2 – Аналіз бюджету територіальної громади

Назва ТГ	Загальний фонд			Спеціальний фонд			Разом			2024 План з урахуванням змін станом на 01.07.2024			2024 Виконано за січень-червень 2024		
	2022	2023	Темп росту, %	2022	2023	Темп росту, %	2022	2023	Темп росту%	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
Доходи, всього:	105354,7	124273,5	118,0	621,7	4983,2	801,5	105976,4	129256,7	122,0	128080,3	1558,2	129638,5	90490,9	596,6	91087,5
Доходи без трансфертів	62963,6	70776,4	112,4	621,7	4894,7	787,3	63585,3	75671,1	119,0	77790,5	998,9	78789,4	51428,1	37,3	51465,4
Податкові надходження, у т.ч.:	62569,7	69052,4	110,4	34,1	34,0	99,7	62603,8	69086,4	110,4	76386,2	36,9	76423,1	50205,0	25,4	50230,4
*ПДФО	42761,6	45556,8	106,5	0,0	0,0	-	42761,6	45556,8	106,5	45158,8	0,0	45158,8	27244,0	0,0	27244,0
*Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	2413,7	3628,5	150,3	0,0	0,0	-	2413,7	3628,5	150,3	4702,4	0,0	4702,4	3129,7	0,0	3129,7
*Місцеві податки та збори, у т.ч.:	17104,3	18790,1	109,9	0,0	0,0	-	17104,3	18790,1	109,9	25423,2	0,0	25423,2	18424,7	0,0	18424,7
** податок на майно	10919,9	11658,4	106,8	0,0	0,0	-	10919,9	11658,4	106,8	14866,5	0,0	14866,5	10942,6	0,0	10942,6
** єдиний податок	6184,4	7131,7	115,3	0,0	0,0	-	6184,4	7131,7	115,3	10556,7	0,0	10556,7	7482,1	0,0	7482,1
*Внутрішні податки	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
*Інші податки та збори	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Неподаткові надходження	393,9	1724,0	437,7	587,6	4860,7	827,2	981,5	6584,7	670,9	1404,3	962,0	2366,3	1223,1	0,0	1223,1
Доходи від операцій з капіталом	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	11,9	11,9
Офіційні трансфери всього, у т.ч.:	42391,1	53497,1	126,2	0,0	88,5	-	42391,1	53585,6	126,4	50289,8	559,3	50849,1	39062,8	559,3	39622,1
*Базова дотація (у разі наявності)	3825,7	15839,8	414,0	0,0	0,0	-	3825,7	15839,8	414,0	3623,8	0,0	3623,8	2718,0	0,0	2718,0
*Освітня субвенція	31574,1	29925,7	94,8	0,0	0,0	-	31574,1	29925,7	94,8	33094,4	0,0	33094,4	24284,3	0,0	24284,3
Видатки за функціональною класифікацією, у т.ч.:	99046,9	115611,1	116,7	5109,3	11006,8	215,4	104156,2	126617,9	121,6	131652,9	7911,7	139564,6	88368,0	8402,4	96770,4
Освіта	59421,9	59829,1	100,7	446,8	3107,9	695,6	59868,7	62937,0	105,1	69868,0	1223,1	71091,1	47482,6	3044,6	50527,2
Охорона здоров'я	894,7	899,6	100,5	0,0	34,9	-	894,7	934,5	104,4	1251,4	0,0	1251,4	987,2	0,0	987,2
Житлово-комунальне господарство	1943,2	4749,5	244,4	1312,7	2789,2	212,5	3255,9	7538,7	231,5	5077,4	306,3	5383,7	3578,6	854,6	4433,2
Соціальний захист та соцзабезпечення	10937,4	12959,5	118,5	0,8	199,2	24900,0	10938,2	13158,7	120,3	14749,4	250,0	14999,4	10161,1	56,6	10217,7
Охорона навколишнього прир.середовища	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Економічна діяльність	0,0	1765,6	-	1274,6	2527,8	198,3	1274,6	4293,4	336,8	376,7	3304,4	3681,1	130,6	1678,9	1809,5
Культура і мистецтво	3731,6	5113,7	137,0	14,2	192,6	1356,3	3745,8	5306,3	141,7	5397,7	40,0	5437,7	3636,6	39,9	3676,5
Фізична культура і спорт	292,9	910,2	310,8	0,0	0,0	-	292,9	910,2	310,8	1054,0	0,0	1054,0	470,4	0,0	470,4
Громадський порядок, безпека	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Міжбюджетні трансфери	1292,9	2009,0	155,4	0,0	20,0	-	1292,9	2029,0	156,9	792,8	1120,0	1912,8	740,4	1120,0	1860,4
Інша діяльність	708,4	1425,6	201,2	99,0	1172,2	1184,0	807,4	2597,8	321,7	1655,7	1563,9	3219,6	1252,9	1514,9	2767,8
Державне управління	19823,9	25949,3	130,9	1961,2	963,0	49,1	21785,1	26912,3	123,5	31429,8	104,0	31533,8	19927,6	92,9	20020,5
Реверсна дотація (у разі наявності)	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Кредитування	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дефіцит (-) / профіцит (+)	6307,8	8662,4	137,3	-4487,6	-6023,6	134,2	1820,2	2638,8	145,0	-3572,6	-6353,5	-9926,1	2122,9	-7805,8	-5682,9

Видатки за економічною класифікацією, у т.ч.:	99046,9	115611,1	116,7	5109,3	11006,8	215,4	104156,2	126617,9	1,2	131652,9	7911,7	139564,6	88368,0	8402,4	96770,4
Поточні видатки	99046,9	115611,1	116,7	685,7	2407,5	351,1	99732,6	118018,6	1,2	131266,2	1120,0	132386,2	87981,3	2065,9	90047,2
Капітальні видатки	0,0	0,0	-	4423,6	8599,3	194,4	4423,6	8599,3	1,9	386,7	6791,7	7178,4	386,7	6336,5	6723,2
Нерозподілені видатки	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

3 Загальна екологічна оцінка територіальної громади

3.1 Клімат громади

Михайло-Коцюбинська територіальна громада розташована в зоні помірно-континентального клімату з достатньою зволоженістю. Це західна частина Східно-Європейської території, природно-географічна зона лісостепу (північна його частина). Рельєф переважно рівнинний, розчленований прохідними долинами, балками та ярами.

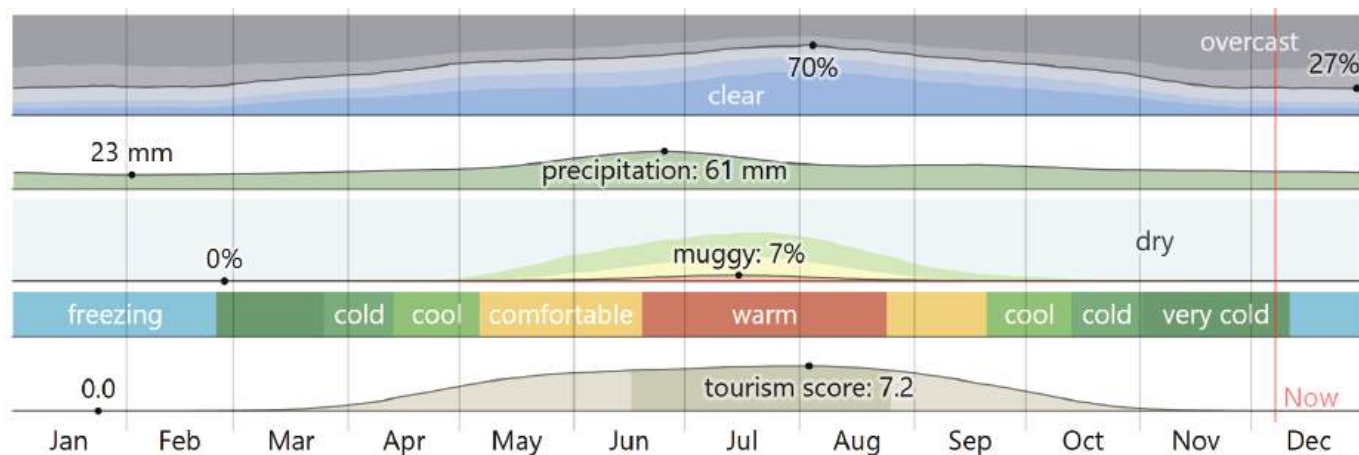

Рисунок 3.1.1 – Погода в Михайло-Коцюбинській територіальній громаді по місяцях (джерело: WeatherSpark.com)

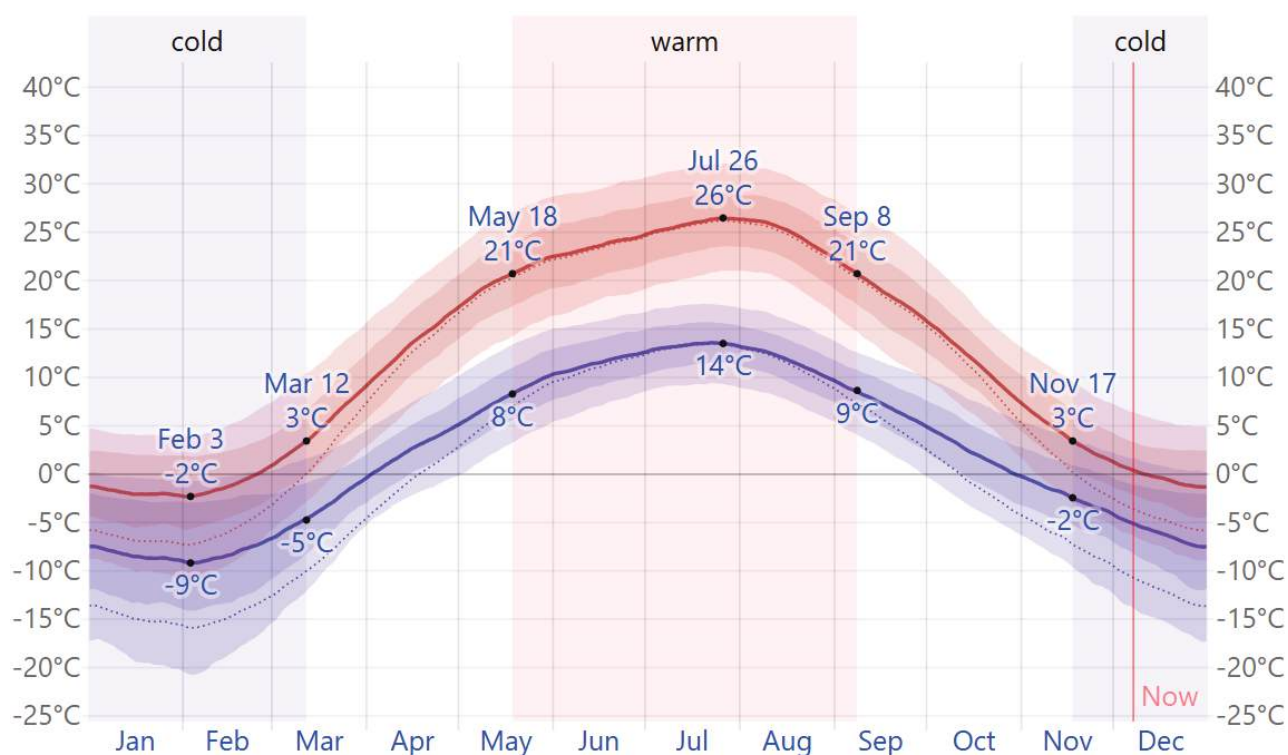

Рисунок 3.1.2 – Середня максимальна та мінімальна температура в Михайло-Коцюбинській територіальній громаді (джерело: WeatherSpark.com)

Клімат громади дещо вологий з теплим (іноді жарким) літом і м'якою зимою. За біокліматичним зонуванням район відноситься до оптимальної зони та характеризується середніми багаторічними факторами:

- кількість днів зі сприятливою погодою – 110-135;
- сума активних температур – 2500-2700°C;
- кількість днів з циклонами – 130-135;

- середня багаторічна тривалість сприятливого для життєдіяльності періоду менше 120 днів;
- одночасна повторюваність високих температур повітря (більше 22°C) при відносній вологості – більше 80 %, за теплий період року – менше 5 %;
- повторюваність низьких температур повітря (нижче -10°C) і сильного вітру (більше 10 м/с) за холодний період року – не більше 2 %;
- сума ефективних температур вище 10°C в рік – 1000-1400.

Середньорічна температура повітря: січень -7°C, липень +19°C. Теплий сезон у громаді триває 3,7 місяця (з 18 травня по 8 вересня) із максимальною середньодобовою температурою вище 21°C. Найспекотніший місяць року в Михайло-Коцюбинській територіальній громаді – липень, із середнім температурним максимумом 26°C і мінімумом 13°C. Максимальна температура влітку досягає +36-37°C. Холодний сезон триває 3,8 місяця (з 17 листопада до 12 березня), з мінімальною середньодобовою температурою нижче 3°C. Найхолодніший місяць року – січень, із середнім температурним максимумом -8°C і мінімумом -2°C. Мінімальна температура взимку сягає -34°C. Зими доволі довгі, але м'які. Висота снігового покриву, як правило, сягає 23-25 см. Спостерігається тенденція до підвищення температури клімату громади. Це дозволяє урізноманітнювати перелік сільськогосподарських культур за рахунок умов, притаманних південнішим регіонам України.

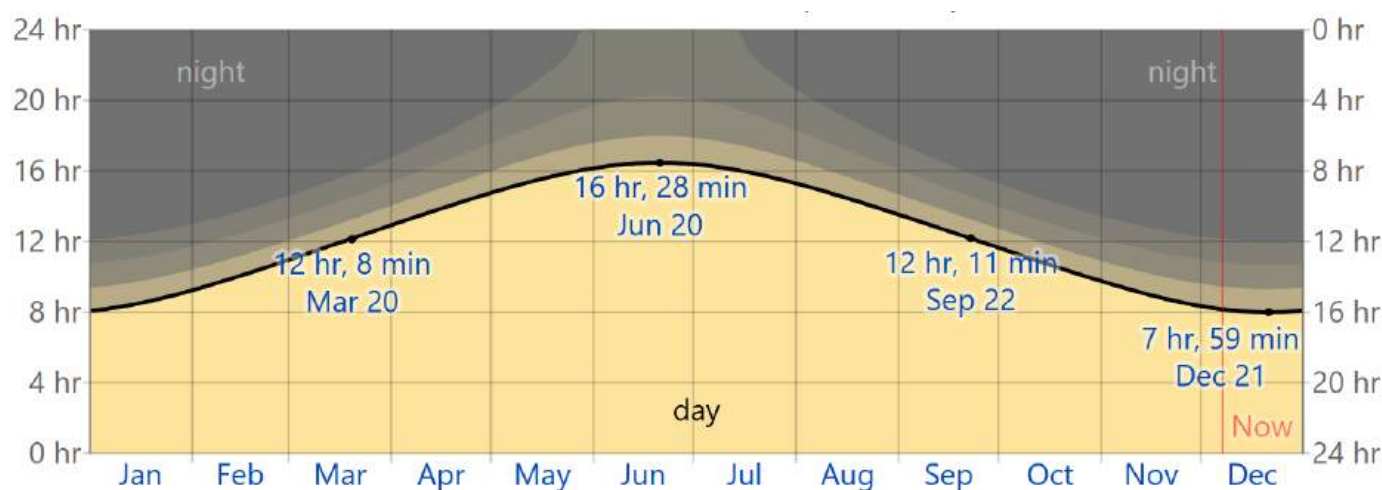

Рисунок 3.1.3 – Середньодобова падаюча короткохвильова сонячна енергія в Михайло-Коцюбинській територіальній громаді (джерело: WeatherSpark.com)

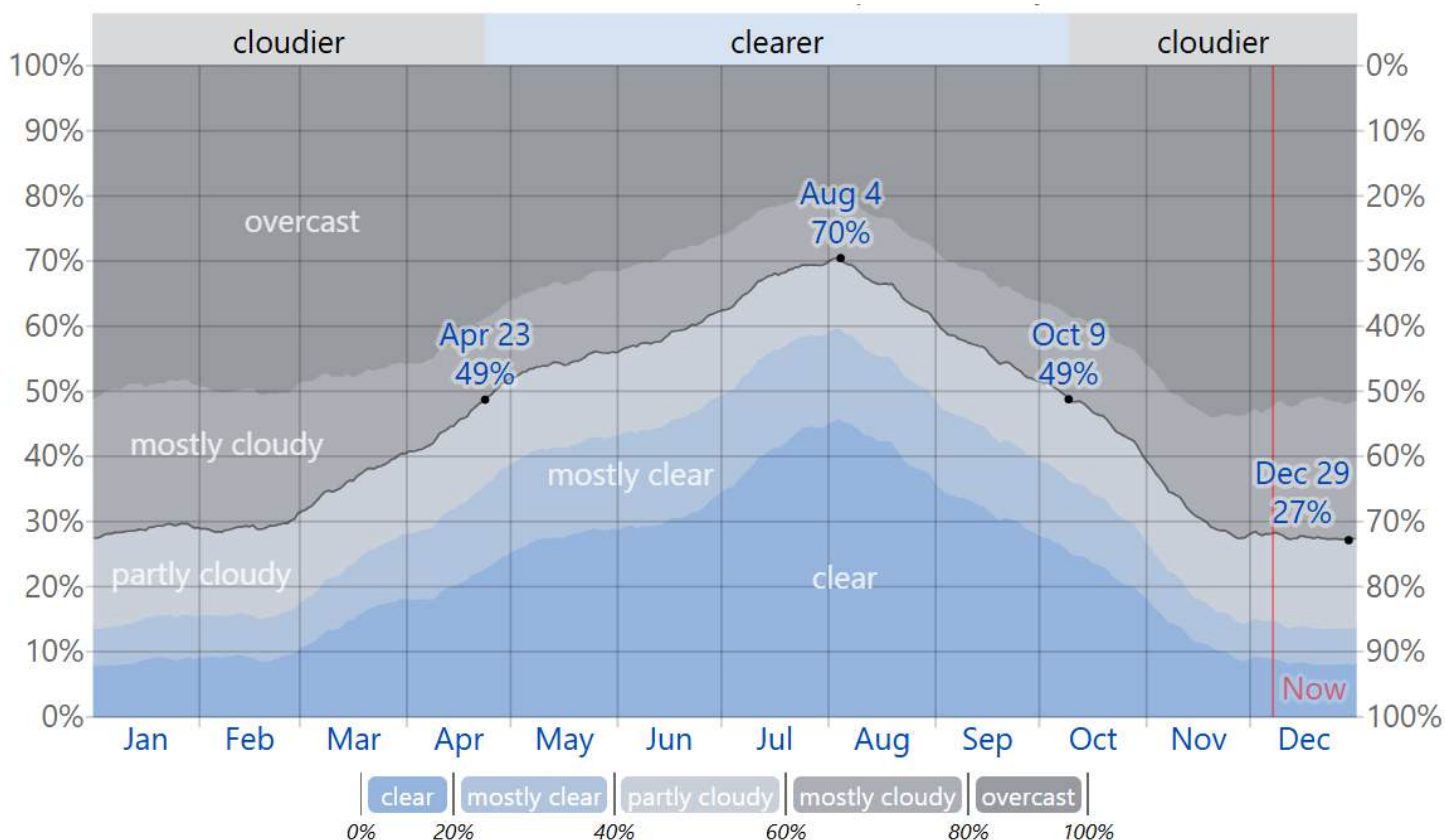

Рисунок 3.1.4 – Категорії хмарності в Михайло-Коцюбинській територіальній громаді (джерело: WeatherSpark.com)

Найбільше опадів буває в червні – липні. Середньорічна кількість опадів протягом року – 550-650 мм (більше – в холодний період). Такі обсяги доволі сприятливі для розвитку сільського господарства. Відносна вологість повітря буває максимальною взимку й восени та становить у середньому 75-80%. Вологіший сезон триває 2,2 місяців з 15 травня по 20 липня. Місяць із найбільшою кількістю дощових днів у Михайло-Коцюбинській територіальній громаді – червень, коли в середньому протягом 8,8 днів випадає не менше 1 міліметра опадів. Сухіший сезон триває 9,8 місяців з 20 липня по 15 травня. Місяць із найменшою кількістю дощових днів – березень, коли в середньому протягом 5,5 днів випадає не менше 1 міліметра опадів. Дощ є типовим видом опадів протягом 9,9 місяців, з 25 лютого по 23 грудня. Місяць із максимальною кількістю днів, коли випадає лише дощ – червень (із середньою кількістю – 8,8 днів). Сніг є типовим видом опадів протягом 2,1 місяців, з 23 грудня по 25 лютого. Місяць із максимальною кількістю днів, коли випадає лише сніг – січень (із середньою кількістю – 2,7 днів).

Сонячних днів у громаді в середньому за рік – 191. Ясна частина року в громаді починається приблизно 23 квітня і триває 5,5 місяця приблизно до 9 жовтня. Найяскравіший місяць року – липень. Більш хмарна частина року починається приблизно 9 жовтня і триває 6,5 місяця приблизно до 23 квітня. Найпохмуріший місяць року в громаді - грудень. Тривалість дня змінюється протягом року. Найкоротший день місяця – 21 грудня, коли світлий час доби становить 7 годин 59 хвилин. Найдовший день місяця – 20 червня зі світлим часом доби тривалістю 16 годин 28 хвилин.

У громаді переважають західні і північно-західні вітри з Атлантики. Середня погодинна швидкість вітру зазнає значних сезонних коливань протягом року. Більш вітряна частина року триває 5,8 місяця (з 18 жовтня по 13 квітня) із середньою швидкістю вітру понад 15,6 км/г. Найбільш вітряний місяць у громаді протягом року – лютий із середньогодинною швидкістю вітру 18,0 км/г. Спокійніша пора року триває 6,2 місяця (з 13 квітня по 18 жовтня). Найменш вітряний місяць у громаді протягом року – липень із середньогодинною швидкістю вітру 13,1 км/г.

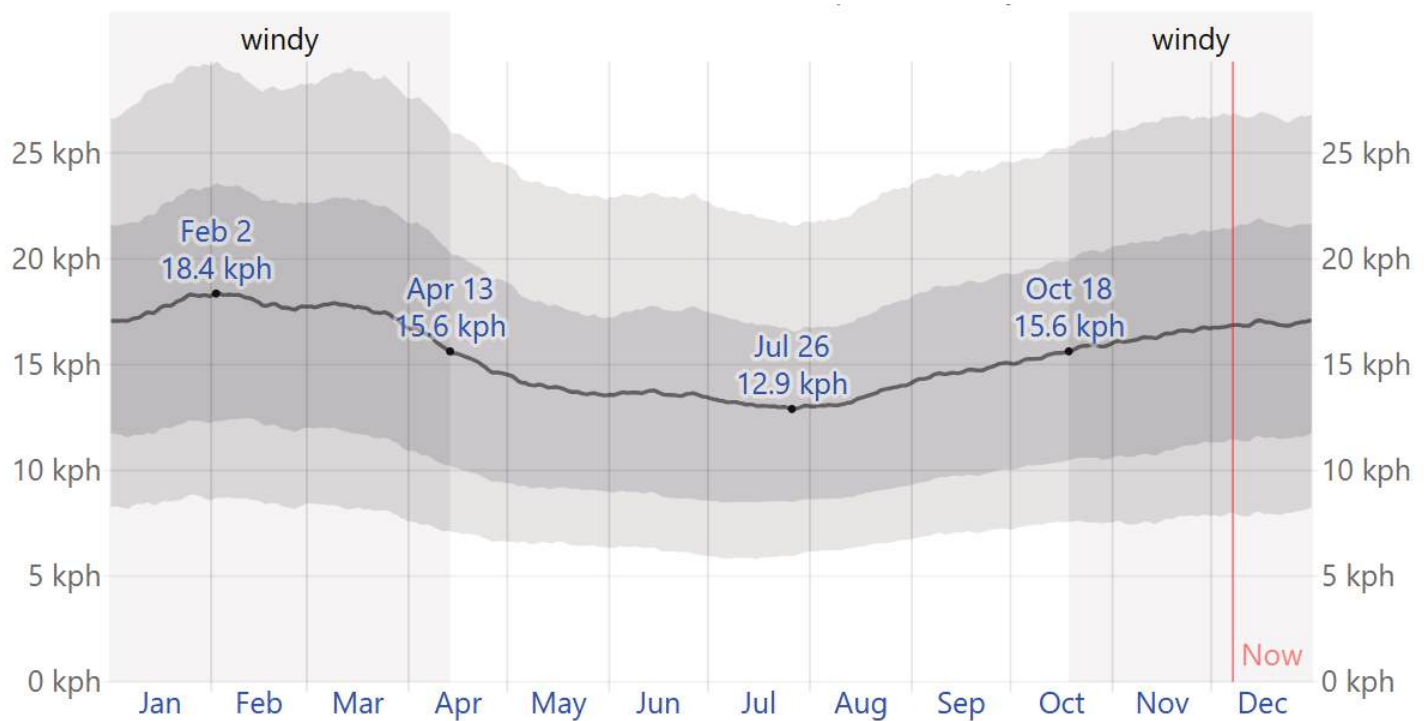

Рисунок 3.1.5 – Середня швидкість вітру в Михайло-Коцюбинській територіальній громаді (джерело: WeatherSpark.com)

Вплив метеорологічних чинників – температурної інверсії та туманів, вирізняється сезонністю. Приземна інверсія найчастіше спостерігається у квітні-жовтні. Вплив туманів найбільше проявляється у осінньо-зимовий період. Але врахування фактору клімату при кумулятивному впливі в атмосферному повітрі потребує більш детальних досліджень стану атмосфери.

Найкраща пора року для відвідування громади з метою відпочинку – з середини червня до кінця серпня.

3.2 Водні ресурси

Громада добре забезпечена водними ресурсами. Окрім того, що одна її частина спирається на берег Дніпра (протяжність – 24 км), територією ТГ протікає ще 8 невеликих річок, є 2 озера та 44 ставки. Ставки, які є на території громади, не надаються в оренду. Потенційно це може стати додатковим джерелом поповнення місцевого бюджету.

Таблиця 3.2.1 – Перелік водних об'єктів громади

Наявні водні об'єкти	Кількість, од	Назва	Площа, га
Річки	9	-	-
<i>в тому числі:</i>			
*	1	Дніпро	24 км
*	1	Вереб	11 км.
*	1	Пакулька	49 км.
*	1	Ковпита	25 км.
*	1	Річище	12 км.
*	1	Протока Яблунева	3,6 км
*	1	Рудка (Струга)	7 км
*	1	Ільгівка	4 км
*	1	Руда	1 км
Озера	2	-	-
Ставки	44	-	-

Загальна площа водних поверхонь / об'єктів на території громади становить 2652,48 га.

3.3 Ґрунти

Земля – основний засіб виробництва на теренах Михайло-Коцюбинської територіальної громади. Доля орних земель становить приблизно половину від загальної площі території громади. Такі показники притаманні лісостепу та Полісся.

Типи ґрунтів на території громади: чорноземи, вилугувані та підзолисті лужні дернові, торф'яно-болотні ґрунти. Тобто існують сприятливі умови для вирощування, крім зернових культур, що переважають на території громади, технічних культур (зокрема, буряку), а також садів, кущів.

За агроекологічною оцінкою ґрунти громади належать до умовно-задовільних та задовільних.

3.4 Землі лісового фонду

Михайло-Коцюбинська територіальна громада розташована в північно-західній лісостеповій зоні Чернігівської області. Територія громади в геоморфологічному відношенні відноситься до Дніпровської стародавньої лісової тераси і корінного лісового плато. Значну частку всієї території громади становлять ліси та лісовкриті площі – 9,5%, що менше середньообласного (21%). Переважно вони мішані та субори (сосново-дубові).

Таблиця 3.4.1 – Статистична інформація щодо земель лісового фонду відносно території громади

Площа земель лісового фонду, га	Частка земель лісового фонду, %
7439,469	9,5

3.5 Природоохоронні території

Станом на 31.12.2024 в адміністративних межах Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади розташовано 9 об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення

Таблиця 3.5.1 – Території природно-заповідного фонду місцевого значення

№ з/п	Категорія	Об'єкт ПЗФ	Площа об'єкта ПЗФ, га	Установа, у віданні якої знаходиться об'єкт ПЗФ
1	Ботанічний заказник	Ведильцівське	796	ДП "Чернігівське лісове господарство"
2	Ботанічний заказник	Ревунівське	705	ДП "Чернігівське лісове господарство"
3	Ботанічна пам'ятка природи	Козлянське	1,2	ДП "Чернігівське лісове господарство"
4	Гідрологічний заказник	Вінниця	9,3	ДП "Чернігівське лісове господарство"
5	Гідрологічний заказник	Ведильцівський	251	Михайло-Коцюбинська селищна рада
6	Заповідне урочище	Руднянське	645	ДП "Чернігівське лісове господарство"
7	Заповідне урочище	Червоний борок	142,1	ДП "Ліси України" (філія «Чернігівське лісове господарство»)
8	Орнітологічний заказник	Мньовський	38	ДП "Чернігівське лісове господарство"

9	Частина території ландшафтного парку	регіонального	Міжрічинський	6372,95	КЗ "РЛП "Міжрічинський"
---	---	---------------	---------------	---------	-------------------------

Території, зарезервовані для заповідання, на землях громади відсутні.

Територія громади частково входить до Межирічинської ключової території та Дніпровської сполучної території зі статусом національні схеми регіональної екомережі Чернігівської області, затвердженої рішенням Чернігівської обласної ради «Про затвердження Регіональної схеми екологічної мережі Чернігівської області» від 23.02.2017 (8 сесія 7 скликання) № 18-8/VII. Регіональна схема екологічної мережі Чернігівської області розміщена на сайті Департаменту в закладці «Природно-заповідний фонд» за посиланням: <https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=22805&tp=1&pg=>.

3.6 Екологічна мережа

«Смарагдова мережа» – це природоохоронні території, які створюють у всій Європі для збереження видів і оселищ, яким загрожує зникнення в масштабах усього континенту. Мережа створюється на виконання вимог Бернської конвенції (1979 року). Наразі Європейський Союз фінансово сприяє розвитку механізмів охорони природних оселищ та визначенню спеціальних природоохоронних територій «Смарагдової мережі». Об'єкти в межах «Смарагдової мережі» входять до ядра Загальноєвропейської екологічної мережі (PanEuropean Ecological Network), яка також підтримується Бернською конвенцією.

Згідно інтерактивному картографічному веб-застосунку «Смарагдова мережа» (<https://emerald.eea.europa.eu/>) території Міжрічинського регіонального ландшафтного парку та Ведильцівського гідрологічного заказника відносяться до природоохоронних територій, які отримали статус місць «Смарагдової мережі»).

Для збереження територій «Смарагдової мережі» необхідно при виконанні програми комплексного відновлення звернути увагу на реалізацію заходів щодо виділення і взяття під охорону місць проживання рідкісних видів тваринного й рослинного світу.

При цьому врахувати, що екологічні мережі складаються з трьох компонентів:

- «ключові території» (забезпечують умови для збереження важливих екосистем, середовищ існування й популяцій видів);
- «коридори» (для взаємозв'язку між ключовими територіями);
- «буферні зони» (для захисту екологічної мережі від несприятливих зовнішніх впливів).

3.7 Забруднення довкілля: повітря, вода, ґрунти

Територія громади за індексом сумарної забрудненості відноситься до помірно забрудненої. У цілому викиди в атмосферне повітря не перевищують нормативи гранично допустимої концентрації. Втім, на території громади відбувається традиційне для України весняне та осіннє спалювання листя, трави, соломи та інших органічних решток. Це не тільки значно забруднює повітря, а також знищує важливе різноманіття комах у верхніх шарах ґрунту, а також унеможливило використання органіки для підвищення родючості землі.

Одним із основних антропогенних чинників, що негативно впливає на структурні елементи екологічної мережі та біорізноманіття громади, є значний ступінь господарського освоєння її території, що несе надзвичайно високе антропогенне навантаження на природні екосистеми та призводить до їх зміни та скорочення площ. Ландшафти за рівнем антропогенної змінності відносять до сильно трансформованих, за здатністю до міграції і накопичення забруднюючих речовин – до територій з переважаючою акумулюючою здатністю.

Негативний вплив на навколишнє середовище громади мають агрокомпанії, які здійснюють діяльність на її території, оскільки недостатньо контролювано використовують добрива та отрутохімікати. Особливу

небезпеку вони становлять для різноманіття навколишньої фауни. Такий вплив також відображається на здоров'ї місцевих мешканців.

За гідро-екологічною оцінкою якості поверхневі води територіальної громади відносяться до помірно забруднених.

Загрозливим для громади є також замулення водних ресурсів. Крім того, загрозу становить скидання хімікатів до водойм громади, що вже призводило до масової загибелі риби.

У громаді немає системи поводження з відходами та очисних споруд. Стічні води з вигрібних ям потрапляють прямо в ґрунт, що додатково негативно впливає на якість води.

Таблиця 3.7.1 – Основні чинники, які впливають на забруднення довкілля

Чинник забруднення	Опис забруднення			Флора і фауна
	Повітря	Вода	Ґрунти	
Побутова діяльність жителів та природні явища (спалення органічних решток, влучання блискавок, наслідки посухи і т. п.)	Забруднення повітря продуктами горіння органічних решток	-	-	Лісові пожежі, знищення біологічного різноманіття комах у верхніх шарах ґрунту
Діяльність агрокомпаній на території громади	-	Забруднення ґрунтових вод хімікатами	Забруднення орних земель добривами та отрутохімікатами	-
Викиди місцевих підприємств	Забруднення атмосферного повітря стаціонарними джерелами викидів забруднюючих речовин	Забруднення водойм хімікатами	-	Загибель риби у водоймах
Відсутність системи поводження з відходами та очисних споруд	-	Стічні води з вигрібних ям потрапляють прямо в ґрунт, що додатково негативно впливає на якість води		Стихійні сміттєзвалища негативно впливають на ареали проживання диких тварин

Однією з складових забезпечення належного санітарного стану населених пунктів громади є поводження з побутовими відходами. Значна частина побутових відходів концентрується на стихійних сміттєзвалищах. Організація послуг щодо збирання відходів у населених пунктах здебільшого тільки починає налагоджуватися, що призводить до несанкціонованого розміщення відходів та пов'язаних з цим негативних факторів впливу.

Жителі будинків приватного сектору здійснюють часткове захоронення та переробку (згодовування харчових відходів домашнім тваринам, спалення та перетворення на гній) побутових відходів самостійно. Проте через недостатню кількість спеціалізованих сміттєвозів, що забезпечують збирання твердих побутових відходів у приватних та багатоповерхових секторах, вивіз сміття здійснюється не так часто, як того вимагається відповідними нормативами. Це призводить до утворення стихійних звалищ в ярах, посадках та ін., що погіршує екологічний і санітарний стан території та довкілля громади.

Але при цьому на території громади існують 19 місць видалення відходів.

Таблиця 3.7.2 – Інформація, щодо місць видалення відходів територіальної громади.

Ресстраційний номер МВВ, дата ресстрації	Найменування МВВ, код	Місце знаходження МВВ (населений пункт, район), код	Повне найменування та адреса власника МВВ, код	Режим функціонування МВВ (діючих, закритих)	Категорія екологічної безпеки МВВ	Характеристика МВВ (обсяг, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас безпеки)
№179 від 03.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-он Чернігівська обл. с-ще Михайло-Коцюбинське 7425555400	Михайло-Коцюбинська селищна рада Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	966,0 т, 2,0 га, наземне	Відходи комунальні (міські) змішані у т.ч. сміття з урн, група 77, клас безпеки 4; відходи одержані в процесі очищення вулиць, місць загального користування, інші, група 77, 4 клас безпеки - IV
№148 від 02.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Андріївка 7425555400	Андріївський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	1215,0 т, 0,7 га, наземне	Побутові відходи, група 77, клас безпеки - IV
№146 від 12.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Ведильці 7425555400	Ведильцівський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	560,0 т, 0,5 га, наземне	Побутові відходи, група 77, клас безпеки - IV
№155 від 03.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Кархівка 7425555400	Кархівська старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	1190,0 т, 0,6 га, наземне	Побутові відходи, група 77, клас безпеки - IV
№128 від 01.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Пльохів 7425555400	Шибиринівський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	464,0 т, 0,3 га, наземне	Комунальні відходи, група 77, клас безпеки - IV
№549 від 10.08.2017	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Жукотки 7425555400	Жукотківський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	370,0 т, 0,5 га наземне	Відходи діяльності установ громадського харчування, технічного обслуговування і ремонту обладнання приладів та виробів інших, відходи

Ресстраційний номер MBV, дата ресстрації	Найменування MBV, код	Місце знаходження MBV (населений пункт, район), код	Повне найменування та адреса власника MBV, код	Режим функціонування MBV (діючих, закритих)	Категорія екологічної безпеки MBV	Характеристика MBV (обсяг, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас небезпеки)
							комунальні й аналогічні неспецифічні промислові інші;
№156 від 03.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Скугарі 7425555400	Шибиринівський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	374 т, 0,2 га, наземне	Комунальні відходи, група 77, клас небезпеки - IV
№139 від 02.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Шибиринівка 7425555400	Шибиринівський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	312,0 т, 0,4 га, наземне	Побутові відходи, група 77, клас небезпеки - IV
№140 від 02.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Антоновичі 7425555400	Шибиринівський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	155,0 т, 0,3 га, наземне	Побутові відходи, група 77, клас небезпеки - IV1
№141 від 02.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Москалі 7425555400	Шибиринівський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	72,0 т, 0,5 га, наземне	Побутові відходи, група 77, клас небезпеки - IV
№150 від 02.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Дніпровське 7425555400	Дніпровський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	221,0 т, 0,3 га, наземне	Комунальні відходи, група 77, клас небезпеки - IV
№543 від 10.08.2017	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Мньов 7425555400	Мньовський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	17,0 т, 2,0 га наземне	Відходи діяльності установ громадського харчування, технічного обслуговування і ремонту обладнання приладів та виробів інших, відходи комунальні й

Ресстраційний номер MBV, дата ресстрації	Найменування MBV, код	Місце знаходження MBV (населений пункт, район), код	Повне найменування та адреса власника MBV, код	Режим функціонування MBV (діючих, закритих)	Категорія екологічної безпеки MBV	Характеристика MBV (обсяг, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас небезпеки)
							аналогічні неспецифічні промислові інші; група 77; клас небезпеки 4
№135 від 01.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Левковичі 7425555400	Левковицький старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	585,0 т, 0,3 га, наземне	Комунальні відходи, група 77, клас небезпеки - IV
№158 від 03.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Львів 7425555400	Левковицький старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	720,0 т, 0,5 га, наземне	Комунальні відходи, група 77, клас небезпеки - IV
№170 від 03.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Ковпита 7425555400	Ковпитський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	1525,0 т, 0,5 га, наземне	Побутові відходи, група 77, клас небезпеки - IV
№126 від 01.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с.Семенягівка 7425555400	Пакульський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	40,0 т, 0,3 га, наземне	Комунальні відходи, група 77, клас небезпеки - IV
№127 від 01.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с.Пакуль 7425555400	Пакульський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	38,0 т, 0,7 га, наземне	Комунальні відходи, група 77, клас небезпеки - IV
№124 від 01.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Рудня 7425555400	Пакульський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	B	21,0 т, 0,2 га, наземне	Побутові відходи, група 77, клас небезпеки - IV

Ресстраційний номер МВВ, дата ресстрації	Найменування МВВ, код	Місце знаходження МВВ (населений пункт, район), код	Повне найменування та адреса власника МВВ, код	Режим функціонування МВВ (діючих, закритих)	Категорія екологічної безпеки МВВ	Характеристика МВВ (обсяг, площа, наземне, підземне)	Характеристика відходів (найменування, група, клас небезпеки)
№125 від 01.08.2006	Звалище твердих побутових відходів D1	Чернігівський р-н Чернігівська обл. с. Пильня 7425555400	Пакульський старостинський округ Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області вул.Шевченка,50, с-ще Михайло-Коцюбинське. Код ЄДРПОУ: 04412509	діючий	В	21,0 т, 0,2 га наземне	Побутові відходи, група 77, клас небезпеки - IV

Окреслені екологічні проблеми формують значні ризики для здоров'я населення громади, зокрема:

- забруднення атмосферного повітря негативно впливає на нервову і серцево-судинну систему, викликає задуху, подразнює органи дихання, слизові оболонки, суттєво підвищує ризики виникнення хвороб органів дихання;
- забруднення водних об'єктів негативно впливає на серцево-судинну та нервову системи, органи травлення, нирки, зуби, а також підвищує ризик захворювання на вірусні, бактеріальні, паразитарні інфекції;
- неналежне поводження з відходами та їх накопичення у місцях видалення підвищує ризики появи респіраторних й онкологічних захворювань, інфекційних хвороб і виникнення алергічних реакцій.

Відтермінування вирішення цих проблем посилить негативні тенденції щодо захворюваності та смертності населення регіону, знизить якість та комфортність проживання на території Михайло-Коцюбинської територіальної громади.

3.8 Корисні копалини й альтернативна енергетика

Копалин загальнодержавного значення на території громади не знайдено (попри те, що поруч розміщені речиські родовища нафти), але є родовища місцевого значення – поклади піску та глини. У минулому розроблялися торф'яники, розробки яких були припинені через те, що стан тогочасних технологій зробив нерентабельним подальше виробництво.

На землях громади видобуваються корисні копалини – пісок. Місць незаконного видобутку корисних копалин у громаді немає. Слід зазначити, що вже в найближчій перспективі є імовірність активізації розробки місцевих корисних копалин. В умовах відновлення інфраструктури, яка постраждала в наслідок бойових дій, можуть стати цікавими місцеві не розроблені поклади піску та глини. А торф'яники можуть розглядатися як варіант розширення джерел обігріву приміщень у сільській місцевості у зимовий період за здорожчання вартості електроенергії та газу.

На момент розробки ПКВ видано 1 спеціальний дозвіл на родовище корисних копалин та 5 спеціальних дозволів на користування водою.

Таблиця 3.8.1 – Відомості щодо корисних копалин й альтернативної енергетики

Родовища корисних копалин, на які отримані дозволи	Спеціальні дозволи на користування водою (кількість)	Потенційне виробництво фотоелектричної електроенергії (PVOUT) за рік, кВтч/м ² (джерело: https://globalsolaratlas.info/download/ukraine)	Потенціал вітрової енергії / щільність потужності вітру (Wind Power Density), Вт/ м ² (джерело: https://globalwindatlas.info/)	
			на висоті 50 м	на висоті 100 м
1	5	1 131,5 – 1204,0	203	330

PVOUT характеризує потенційну кількість електроенергії, яку може виробити фотоелектрична система (сонячні панелі) протягом певного періоду часу (у даному випадку – протягом року загалом). Представлений потенціал виробництва фотоелектричної енергії для вільно розміщеної фотоелектричної електростанції з

модулями, встановленими під оптимальним нахилом для максимізації місячного виробництва фотоелектричної енергії. PVOUT являє собою кількість електроенергії, що виробляється на одиницю встановленої потужності фотоелектричної системи в довгостроковій перспективі. Вимірюється в кіловат-годинах на встановлений кіловат-пік потужності системи (фотоелектрична електрична потужність за стандартних умов). PVOUT вказує на максимальну енергію, яку сонячні панелі можуть здати в систему, враховуючи фактори, такі як сонячна радіація, кліматичні умови, нахил панелей, облаштування та ефективність панелей.

Для Михайло-Коцюбинської територіальної громади даний показник коливається у межах 1131,5 – 1204,0 кВтч/м², що наближається до середніх показників у шкалі PVOUT.

Потенціал вітрової енергії / щільність потужності вітру (Wind Power Density) на висоті 50 м і на висоті 100 м використовується для оцінки потенціалу вітрової енергії на певній території; є середньорічною потужністю, що припадає на квадратний метр площі охоплення турбіни, і розраховується для різних висот над землею. Wind Power Density виражається у ватах на квадратний метр (Вт/м²) або у кіловатах на квадратний метр (кВт/м²) і характеризує кількість енергії, яку можна видобути з вітру на певній площі за певних умов. Розрахунок Wind Power Density враховує такі параметри, як швидкість вітру, щільність повітря, площа і висота над рівнем землі. Чим вища Wind Power Density, тим більший потенціал для виробництва електроенергії з вітрової енергії на даній території. Вимірювання Wind Power Density дозволяє встановити, наскільки ефективно можна використовувати вітроенергію для виробництва електроенергії на різних висотах, на яких можуть бути встановлені установки, та прийняти рішення про встановлення вітроелектростанцій на певній території.

Вітроенергетичні ресурси оцінюються з точки зору класів вітроенергетики від класу 1 (найнижчий) до класу 7 (найвищий): Class 1: 0-200 Вт/м²; Class 2: 200-300 Вт/м²; Class 3: 300-400 Вт/м²; Class 4: 400-500 Вт/м²; Class 5: 500-600 Вт/м²; Class 6: 600-800 Вт/м²; Class 7: 800+ Вт/м². Кожен клас представляє діапазон середньої щільності потужності вітру (в одиницях Вт/м²) або еквівалентної середньої швидкості вітру на певній висоті (висотах) над землею. Території, віднесені до класу 3 або вище, підходять для більшості застосувань вітрових турбін, тоді як території класу 2 є маргінальними. Території класу 1, як правило, не підходять, хоча деякі місця (наприклад, відкриті вершини пагорбів, які можуть бути не показані на картах) з достатнім вітровим ресурсом для вітрових турбін можуть існувати в деяких районах класу 1. Загалом, комерційні вітроенергетичні проєкти з використанням великих турбін вимагають середньої потужності щонайменше 400 Вт/м² (клас 4 або вище).

Михайло-Коцюбинська територіальна громада відноситься до 2 класу вітроенергетики при розміщенні вітрових турбін на висоті 50 м і до 3 класу – при розміщенні вітрових турбін на висоті 100 м. Таким чином, реалізація вітроенергетичних проєктів з використанням вітрових турбін на території Михайло-Коцюбинської територіальної громади є потенційно можливою.

3.9 Інформація про шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу бойовими діями

Бойові дії на території громади не завдали відчутного впливу на стан водних об'єктів та багатошарових підземних покладів питної води. Тобто водна екосистема внаслідок бойових дій не зазнала відчутної шкоди.

Проте просування військ ворога під час повномасштабного вторгнення, масштабне переміщення важкої техніки, зокрема танків, артилерії та вантажівок, спровокувало вивільнення великої кількості викидів, що вплинуло на якість місцевого повітря.

Виникнення стихійних пожеж внаслідок обстрілів території громади також погіршувало якість атмосферного повітря та спричиняло пірогенну деградацію ґрунтів, що призвело до часткової втрати органічної речовини. Вздовж основних шляхів пересування військової техніки з'явилося забруднення ґрунтів свинцем, міддю та цинком. Місячний період окупації частини території громади призвів до появи замінованих територій, що складає загрозу для цивільного населення та геохімічні ризики потенційного забруднення земель, які можуть призвести до фізико-хімічної та біологічної деградації.

Замінування, засмічення відходами воєнного походження, руйнування ґрунтово-рослинного покриву території є наслідками, заподіяними громаді внаслідок бойових дій.

Найбільший ризик на сьогодні складають території навколо водойм, які потребують розмінування. ДСНС та Швейцарський фонд протимінної діяльності України (FSD Ukraine) регулярно проводять заходи із пошуку та знешкодження вибухонебезпечних предметів на території громади. На сьогоднішній день неможливо скласти точну карту потенційно замінованих територій. Тому громада не володіє об'єктивними оперативними даними щодо стану замінування територій.

Оцінки щодо впливу військових дій на флору і фауну громади не проводилося. За оцінками представників громади забруднення територій громади вибухонебезпечними предметами становить загрозу для лісових ресурсів, ґрунтів, ландшафтів, флори та фауни. Зважаючи на тривалий процес розмінування, остаточно оцінити вплив даного чинника на екологію можна буде лише по завершенню процесів знешкодження вибухонебезпечних предметів на території громади.

Відчутною проблемою, пов'язаною з відходами, стали відходи від руйнувань, які утворилися під час періоду окупації територіальної громади. Руйнування будівель та споруд призвело до забруднення довкілля будівельним сміттям та азбестом. Внаслідок цього на території громади були утворені місця тимчасового розміщення відходів від руйнувань.

На території громади роботи з демонтажу об'єктів, пошкоджених або зруйнованих внаслідок воєнних дій, проводились власними силами. Поводження з відходами від руйнувань здійснювалось відповідно до Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 № 1073.

Першочергово органом місцевого самоврядування організовувалися роботи з розчищення територій населених пунктів (збирання відходів від руйнувань, зокрема за можливості – сортування окремих компонентів відходів від руйнувань), а саме: вулиць і доріг населених пунктів; територій, прилеглих до об'єктів соціальної інфраструктури, будівель адміністративного призначення; прибудинкових територій.

Після першочергових дій виконувалися наступні операції з поводження з відходами від руйнувань:

- більшу частину відходів руйнації було вивезено на вже існуючі паспортизовані місця вивезення відходів (небезпечних відходів, з решток руйнувань, внаслідок бойових дій не виявлено);
- у деяких випадках відходи руйнації, які містили складові у вигляді будівельних розчинів, бою цегли, черепашнику, кераміки, використовувалися на підсіпку доріг, рештки деревини видалялися на місцях видалення ТПВ або сортуватись для використання в якості палива – в результаті: відходи руйнації були використані як вторинна сировина і таким чином ліквідовані (небезпечних речовин серед таких відходів виявлено не було).

Рішення про розміщення місць тимчасового зберігання відходів від руйнувань не приймалися.

4 Інформація про наявність містобудівної документації на території ТГ (її частини), аналіз її актуальності та ступінь її реалізації

4.1 Аналіз актуальності містобудівної документації

У відповідності до вимог чинного законодавства просторове планування розвитку території Михайло-Коцюбинської ТГ та населених пунктів в її межах має реалізуватися через розроблення містобудівної документації місцевого рівня. Згідно чинного законодавства видами такої документації є комплексний план просторового розвитку території громади, генеральні плани населених пунктів та детальні плани територій. При цьому, комплексний план просторового розвитку території територіальної громади є відносно новим видом документації

Загалом містобудівна документація є інструментом державного регулювання планування територій і розробляється на державному, регіональному та місцевому рівнях. При цьому передбачено, що проєктні рішення документації вищих рівнів мають враховуватися при розробленні документації більш нижчих рівнів.

Станом на момент розробки ПКВ 15 населених пунктів громади мають проєкти планування та забудови населених пунктів розроблені і затверджені до 1990 року, і на даний час є морально та фізично застарілими, але які відповідно до розділу Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» вважаються чинною містобудівною документацією до розроблення нової. Починаючи з 2011 року (з моменту прийняття Закону України «Про регулювання містобудівної документації») нових генеральних планів населених пунктів не було розроблено та затверджено. Поряд з цим громадою з 2015 по 2024 рік в межах Михайло-Коцюбинської громади було розроблено та затверджено 16 детальних планів територій. Перелік містобудівної документації в межах громади наведено в таблицях 4.1.1., 4.1.2

Таблиця 4.1.1 – Перелік проєктів планування та забудови населених пунктів Михайло-Коцюбинської територіальної громади

№ п/п	Населений пункт	Назва містобудівної документації	Рік розробки	Необхідність внесення змін
1	с-ще Михайло-Коцюбинське	Проєкт планування та забудови населеного пункту	1971	Так
2	с. Андріївка	Проєкт планування та забудови населеного пункту	1971	Так
3	с. Ведильці	Проєкт планування та забудови населеного пункту	1971	Так
4	с. Малійки	Проєкт планування та забудови населеного пункту	1981	Так
5	с. Жукотки	Проєкт планування та забудови населеного пункту	1972	Так
6	с. Гірманка			
7	с. Левоньки	Проєкт планування та забудови населеного пункту	1978	Так
8	с. Кархівка	Проєкт планування та забудови населеного пункту	1971	Так

9	с. Ленків Круг	містобудівна документація відсутня		
10	с. Левковичі	Проект планування та забудови населеного пункту	1977	Так
11	с. Зайці	містобудівна документація відсутня		
12	с. Льгів	містобудівна документація відсутня		
13	с. Льгівка	містобудівна документація відсутня		
14	с. Кругле	містобудівна документація відсутня		
15	с. Пльохів	Проект планування та забудови населеного пункту	1971	Так
16	с. Скугарі	містобудівна документація відсутня		
17	с. Бірки	містобудівна документація відсутня		
18	с. Шибишинівка	Проект планування та забудови населеного пункту	1990	Так
19	с. Антоновичі	Проект планування та забудови населеного пункту	1972	Так
20	с. Москалі	містобудівна документація відсутня		
21	с. Дніпровське	Проект планування та забудови населеного пункту	1971	Так
22	с. Повідов	містобудівна документація відсутня		
23	с. Шмаївка	містобудівна документація відсутня		
24	с. Загатка	містобудівна документація відсутня		
25	с.Старик	містобудівна документація відсутня		
26	с. Прохорів	містобудівна документація відсутня		
27	с. Мньов	Проект планування та забудови населеного пункту	1971	Так
28	с. Храпате	містобудівна документація відсутня		
29	с. Глядин	містобудівна документація відсутня		
30	с-ще Центральне	містобудівна документація відсутня		
31	с. Пустинки	містобудівна документація відсутня		
32	с. Ковпита	Проект планування та забудови населеного пункту	1971	Так
33	с. Жидиничі	містобудівна документація відсутня		
34	с. Шульгівка	містобудівна документація відсутня		
35	с. Ревунів Круг	містобудівна документація відсутня		
36	с. Пакуль	Проект планування та забудови населеного пункту	1971	Так
37	с. Завод	містобудівна документація відсутня		

38	с. Линя	містобудівна документація відсутня
39	с. Папірня	містобудівна документація відсутня
40	с. Пильня	містобудівна документація відсутня
41	с. Рудня	містобудівна документація відсутня
42	с. Семенягівка	містобудівна документація відсутня

Таблиця 4.1.2 – Перелік детальних планів територій, розроблених в межах Михайло-Коцюбинській громади

№ п/п	Назва містобудівної документації	Рік затвердження	Ступінь реалізації містобудівної документації, %
1	Детальний план території орієнтовною площею 8,0000 га, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Дніпровської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області, для зміни цільового призначення та будівництва садових будинків	2020	100
2	Детальний план території земельної ділянки загальною площею 0,07 га, розташованої на території Дніпровської сільської ради для будівництва садового будинку	2016	100
3	Детальний план території орієнтовною площею 0,50 га, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Дніпровської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області, для будівництва садових будинків	2018	100
4	Детальний план території орієнтовною площею 0,0162 га, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Дніпровської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області, для будівництва садового будинку	2018	100
5	Детальний план території для зміни цільового призначення земельної ділянки на землі для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд площею 0,1100 га, кадастровий номер 7425581600:02:000:0137 в с. Загатка, Дніпровської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області	2018	100
6	Детальний план території для зміни цільового призначення земельної ділянки на землі для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд площею 0,1184 га, кадастровий номер 7425581600:04:000:0114 в с. Прохорів, Дніпровської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області	2019	100
7	Детальний план території для зміни цільового призначення земельної ділянки на землі для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд площею 0,1316 га, кадастровий номер 7425581600:04:000:0113 в с. Прохорів, Дніпровської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області	2019	100

8	Детальний план території орієнтовною площею 0,3400 га, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Дніпровської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області, для зміни цільового призначення та будівництва садовихбудинків	2019	100
9	Детальний план території трьох земельних ділянок орієнтовною площею 0,3000 га, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Дніпровської сільської ради Чернігівського району Чернігівської області, для зміни цільового призначення та будівництва садових будинків	2019	100
10	Детальний план території орієнтовною площею 0,1200 га, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області, для будівництва садового будинку	2020	100
11	Детальний план території орієнтовною площею 0,1200 га, кадастровий номер 7425581600:02:000:0176, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області, для будівництва садового будинку	2020	100
12	Детальний план території земельної ділянки площею 0,0977 га, кадастровий номер 7425581600:07:000:5085, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області, для зміни цільового призначення з "для сінокошіння" на "для культурно-оздоровчих потреб, рекреаційних, спортивних та туристичних цілей"	2022	100
13	Детальний план території земельної ділянки площею 6,5714 га, кадастровий номер 7425555400:06:000:2069, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області, для реконструкції частини майнового комплексу з переробки сільськогосподарської продукції, в тому числі власного виробництва для запровадження енергозбереження засобів переробки, що розташована за адресою: вул. Шевченка,2Б в смт. Михайло-Коцюбинське, Чернігівського району Чернігівської області	2022	100
14	Детальний план території земельної ділянки площею 0,1200 га, кадастровий номер 7425583100:03:000:7210, розташованої за межами населеного пункту, в адміністративних межах Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області, для обслуговування садового будинку і господарських будівель	2022	100
15	Детальний план території площею 6,0000 га з кадастровими номерами 742558200:07:000:5023, 742558200:07:000:5025, 742558200:07:000:5021 розташованих за межами населеного пункту в адміністративних межах Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області для будівництва зерносушильного комплексу з господарськими будівлями	2023	100

16	Детальний план території земельної ділянки, площею 0,2500 га для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка), що знаходиться в межах населеного пункту с. Малійки, вул. Травнева Чернігівського району Чернігівської області	2024	100
----	--	------	-----

Враховуючи ситуацію із наявністю містобудівної документації, у громаді існує гостра потреба у розробці комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади. Даний документ є одночасно містобудівною документацією на місцевому рівні та документацією із землеустрою, що визначає планувальну організацію, функціональне призначення територій, а також розробляється з метою забезпечення сталого розвитку громади з додержанням принципу збалансованості державних, громадських та приватних інтересів (відповідно до ст. 16-1 ЗУ № 3038). Тому Михайло-Коцюбинською селищною радою на 40 сесії 8 скликання від 04 червня 2024 року було прийнято рішення «Про розроблення Комплексного плану просторового розвитку території Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади».

Розроблення Комплексного плану просторового розвитку території Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади стане основним видом містобудівної документації громади, що дозволить обґрунтувати довгострокову стратегію планування та забудови територій населених пунктів. У результаті його розроблення стане можливою реалізація довгострокової стратегії планування та забудови територій територіальної громади та населених пунктів, що входять до її складу. Матеріали Комплексного плану просторового розвитку території Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади зможуть використовуватися для розроблення бізнес-паспортів територій, в яких рекламувалася б їх інвестиційна привабливість.

Варто зазначити, що положення затвердженої ПКВ території територіальної громади (її частини) стануть складовими вихідних даних для розроблення та внесення змін до містобудівної документації на місцевому рівні, зокрема для розроблення Комплексного плану просторового розвитку території Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади.

4.2 Характеристика житлової та соціальної інфраструктури на території територіальної громади

Житловий фонд Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади налічує 7690 об'єктів житлової інфраструктури, з них: 5 багатоквартирних будинків, 7685 садибних житлових будівель. Багатоквартирні будинки розміщуються у селищі Михайло-Коцюбинське, с. Жукотки, с. Дніпровське. Решта населених пунктів забудовані виключно садибними житловими будівлями.

Таблиця 4.2.1 – Інформація про характер житлової забудови та інфраструктури громади

Назва населеного пункту	Тип житлової забудови	на 01.01.2023			на 01.01.2024		
		К-сть, од.	Загальна площа, м ²	К-сть квартир	К-сть, од.	Загальна площа, м ²	К-сть квартир
Михайло-Коцюбинське	Багатоквартирний будинок	2	1849,2	20	2	1849,2	20
	Будинок садибного типу	1288	90160	×	1288	90160	×
Андріївка	Будинок садибного типу	577	40825	×	576	40896	×
Ведильці	Будинок садибного типу	603	41004	×	594	40392	×
Малійки	Будинок садибного типу	221	13260	×	219	13140	×
Жукотки	Багатоквартирний будинок	2	1254	8	2	1254	8
	Будинок садибного типу	220	16060	×	220	16060	×
Гірманка	Будинок садибного типу	74	4810	×	74	4810	×
Левоньки	Будинок садибного типу	94	6204	×	94	6204	×
Кархівка	Будинок садибного типу	510	36210	×	510	36210	×
Леньків Круг	Будинок садибного типу	52	3692	×	52	3692	×
Левковичі	Будинок садибного типу	187	13090	×	187	13090	×

Зайці	Будинок садибного типу	186	13206	×	186	13206	×
Льгів	Будинок садибного типу	226	16046	×	226	16046	×
Льгівка	Будинок садибного типу	25	1775	×	25	1775	×
Кругле	Будинок садибного типу	35	2485	×	35	2485	×
Пльохів	Будинок садибного типу	210	14910	×	210	14910	×
Скугарі	Будинок садибного типу	128	9088	×	128	9088	×
Бірки	Будинок садибного типу	56	3976	×	56	3976	×
Шибиринівка	Будинок садибного типу	181	12851	×	181	12851	×
Антоновичі	Будинок садибного типу	160	11360	×	160	11360	×
Москалі	Будинок садибного типу	56	3976	×	56	3976	
Дніпровське	Багатоквартирний будинок	1	584	4	1	584	4
	Будинок садибного типу	185	13135	×	185	13135	×
Повідов	Будинок садибного типу	119	8449	×	119	8449	×
Шмаївка	Будинок садибного типу	66	4686	×	66	4686	×
Загатка	Будинок садибного типу	67	4757	×	67	4757	×
Старик	Будинок садибного типу	98	6958	×	98	6958	×
Прохорів	Будинок садибного типу	69	4899	×	69	4899	×
Мньов	Будинок садибного типу	317	22507	×	317	22507	×
Храпате	Будинок садибного типу	20	1420	×	20	1420	×
Глядин	Будинок садибного типу	70	1400	×	70	1400	×
Центральне	Будинок садибного типу	28	1960	×	28	1960	×
Ковпита	Будинок садибного типу	694	49274	×	694	49274	×
Жидиничі	Будинок садибного типу	127	9017	×	127	9017	×
Шульгівка	Будинок садибного типу	57	4047	×	57	4047	×
Ревунів Круг	Будинок садибного типу	23	1587	×	23	1587	×
Пакуль	Будинок садибного типу	354	25134	×	354	25134	×
Завод	Будинок садибного типу	15	1065	×	15	1065	×
Линя	Будинок садибного типу	59	4189	×	59	4189	×
Папірня	Будинок садибного типу	18	1278	×	18	1278	×
Пильня	Будинок садибного типу	25	1775	×	25	1775	×
Рудня	Будинок садибного типу	66	4554	×	66	4554	×
Семенягівка	Будинок садибного типу	131	9301	×	131	9301	×

Мережа освіти громади охоплює практично всі старостинські округи громади. Відмічаються проблеми з якістю освіти в навчальних закладах. На території Михайло-Коцюбинської територіальної громади функціонує 17 закладів освіти: 9 загальної середньої освіти, 8 закладів дошкільної освіти (з яких 5 у складі 7 гімназій), 1 заклад позашкільної освіти (мистецька школа). У громаді відсутні заклади професійної (професійно-технічної) освіти.

Система дошкільної освіти складається з наступних закладів:

- Структурний підрозділ дошкільної освіти «Янголятко» Андріївської гімназії;
- Структурний підрозділ дошкільної освіти «Дзвіночок» Ведильцівської гімназії;
- Структурний підрозділ дошкільної освіти «Перлінка» Шибиринівської гімназії;
- Структурний підрозділ дошкільної освіти «Мандаринка» Кархівської гімназії;
- Структурний підрозділ дошкільної освіти «Світлячок» Дніпровської гімназії;
- Михайло-Коцюбинський заклад дошкільної освіти «Пролісок»;
- Львівський комунальний заклад дошкільної освіти «Сонечко»;
- Пакульський комунальний заклад дошкільної освіти «Смайлик».

Система загальної середньої освіти складається з наступних закладів:

- Михайло-Коцюбинський ліцей;
- Андріївська гімназія;
- Ведильцівська гімназія;
- Шибиринівська гімназія;
- Кархівська гімназія;
- Дніпровська гімназія;
- Ковпитська гімназія;
- Пакульська гімназія;
- Мньовська гімназія.

Підвіз дітей у громаді забезпечується шкільними автобусами. На балансі громади їх знаходиться 12 од. Технічний стан 5 автобусів потребує капітального ремонту чи заміни, 7 автобусів знаходяться в більш-менш нормальному технічному стані при умові належного їх технічного обслуговування, який неможливо було оперативно проводити в умовах воєнного стану. Існує потреба у придбанні 2-х нових шкільних автобусів для підвозу дітей середньої та старшої шкільної ланки.

За попередні роки чисельність учнів у громаді змінювалася за рахунок приєднання нових територій і, відповідно, навчальних закладів. Найбільший приріст відбувся у 2020 році – одразу на понад 200 осіб. Завдяки цьому відбулося і зростання субвенції на одного учня. А також, що більш важливо, фактична наповнюваність класів в середньому по громаді нарешті перевищила розрахункову.

Проте проектна кількість учнівських місць по всіх школах громади перевищує реальну кількість учнів. Це впливає на збільшення суми видатків, що витрачаються в розрахунку на одного учня та на один клас. В той же час всі школи громади потребують оновлення матеріально-технічного забезпечення та оснащення закладів. Зазначені фактори приводять до перевитрат бюджетних коштів та негативно впливають на якість освіти дітей. Ситуація в дошкільних навчальних закладах також не відрізняється покращенням якісних показників. Відмічається зменшення середньої наповнюваності групи закладів дошкільної освіти.

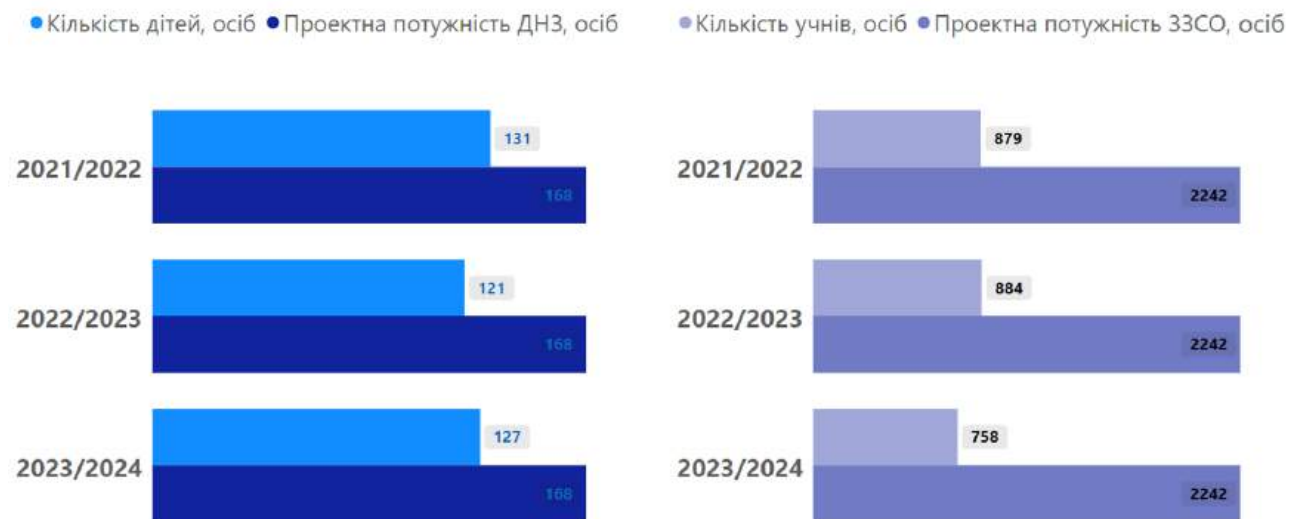

Рисунок 4.2.1 – Завантаженість закладів дошкільної та загальної середньої освіти

Рівень фактичної наповненості класів в більшості шкіл громади нижче розрахункового значення (на 26% у закладах дошкільної освіти; на 60% у закладах загальної середньої освіти).

Існує висока імовірність, що вже найближчими роками наповненість навчальних почне знижуватися. В свою чергу це має призвести до зменшення розміру освітньої субвенції і, відповідно, зростання навантаження на місцевий бюджет за даною статтею витрат.

Така ситуація є небажаною для громади, враховуючи, що на освіту вже зараз припадає 49,1% від загальної суми видатків зведеного бюджету. Посилення такого перекосу обумовить подальше згортання розвиткових програм в громаді за збереження на помірному рівні якості освіти.

Мережа освітніх закладів потребує більш детального вивчення та оптимізації. Протягом 2020-2022 років проведено оптимізацію 5 закладів ЗСО: реорганізовано заклади I-III ступенів в гімназії (Андріївська, Ковпитська, Ведильцівська, Мньовська, Дніпровська). Але актуальними залишаються питання щодо оптимізації навчальної мережі та закриття малокомплектних класів, оновлення матеріально-технічної бази та кадрового забезпечення для надання якісної освіти.

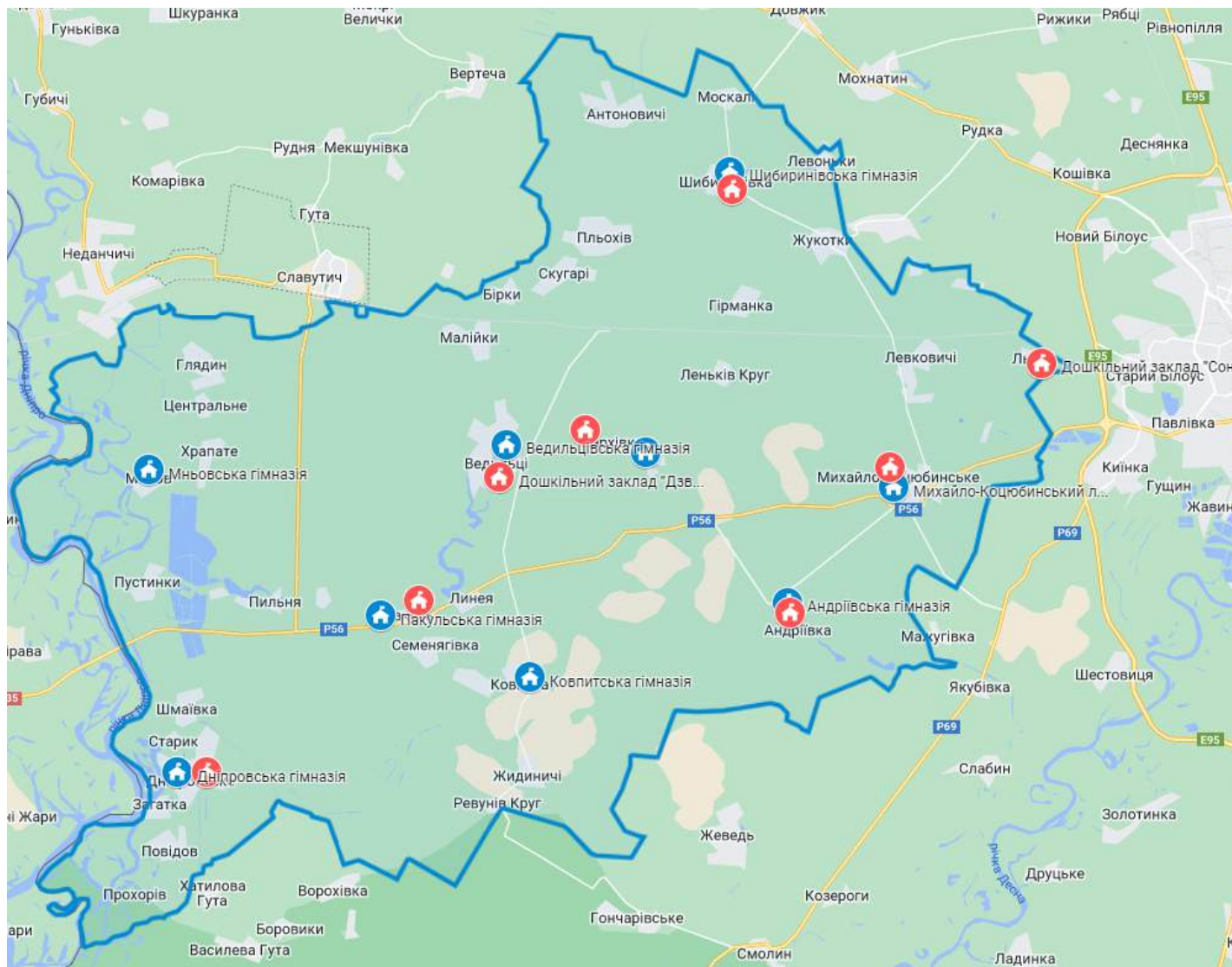

Рисунок 4.2.2 – Освітні заклади громади

Війна у 2022 р. практично звела нанівець весь процес вдосконалення системи освіти у громаді. Крім того у громаді з'явилися ВПО з дітьми, в т. ч. шкільного віку. З іншого боку, частина дітей та викладачів може виїхати з громади за кордон в умовах продовження війни, що негативно позначиться і на без того невисоких показниках наповненості класів.

Слід приймати до уваги і проблему, яка виникла внаслідок серйозних пошкоджень приміщення ліцею громади, який потребує ремонту.

Також слід провести переоцінку кадрового потенціалу для забезпечення належної якості викладання і формування ресурсів для мотивування викладачів, котрі забезпечують високі результати.

Окремо слід вивчити можливість залучення чоловіків до роботи у сфері освіти, в першу чергу – викладачів, враховуючи наявні суттєві гендерні дисбаланси. Основні супутні завдання, які має ставити перед собою громада на майбутнє:

1. Формування ефективної мережі закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти з метою надання якісних та доступних освітніх послуг з урахуванням ефективного використання наявних ресурсів (демографічних, кадрових, матеріально-технічних, фінансових тощо).
2. Поступове здійснення оптимізації та трансформації існуючої мережі закладів загальної середньої освіти відповідно до чинного законодавства.
3. Створення сучасного безпечного освітнього середовища, забезпечення сучасними меблями, зміцнення та оновлення матеріального та технічного оснащення харчоблоків закладів освіти.
4. Проведення капітальних та поточних ремонтів закладів освіти
5. Впровадження заходів з енергоефективності та енергозбереження.
6. Здійснення заходів протипожежної безпеки у закладах дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти.
7. Забезпечення закладів освіти сучасними навчальними комп'ютерними комплексами та системними та прикладними програмними продуктами.

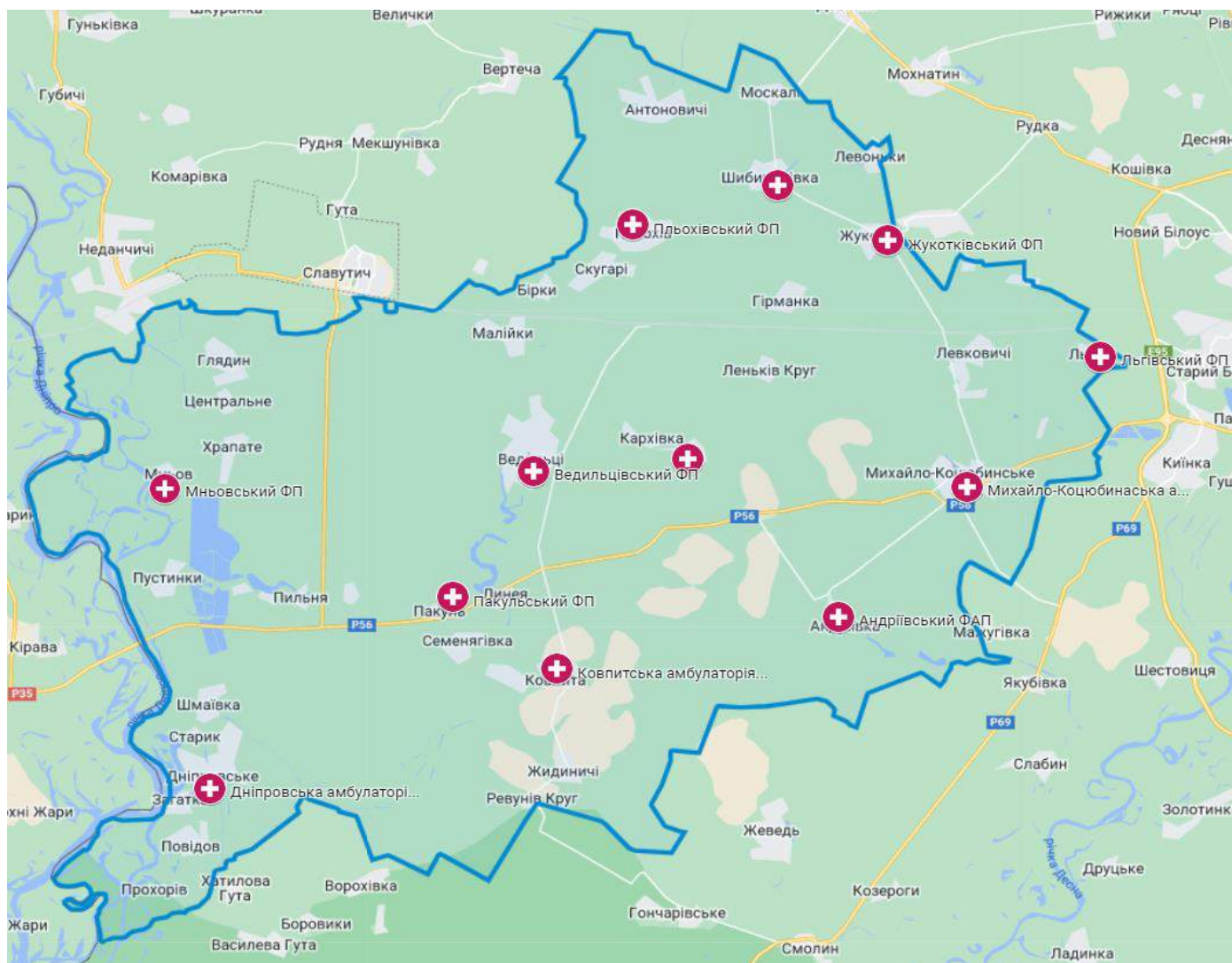

Рисунок 4.2.3 – Заклади первинної медичної допомоги

Сфера охорони здоров'я Михайло-Коцюбинської громади представлена 3 амбулаторіями загальної практики сімейної медицини (в селищі Михайло-Коцюбинське, с. Ковпита, с. Дніпровське), 1 ФАПом

(Андрушівський) та 8 фельдшерськими пунктами (Мньовський, Ведильцівський, Пакульський, Шибиринський, Львівський, Кархівський, Пльохівський, Жукотківський).

Михайло-Коцюбинська амбулаторія ЗПСМ обслуговує 27 населених пунктів. Радіус обслуговування населення медичними послугами складає близько 50 км. Послуги вторинного рівня медицини мешканці громади переважно отримують у Чернівці.

Кількість жителів громади, які підписали декларації із сімейними лікарями в територіальній громаді за даними НСЗУ станом на 01.11.2023 р., становить 7567 осіб.

Технічний стан наявних транспортних засобів, якими забезпечена амбулаторія, дорожнє покриття сполучень між селами та відстань населених пунктів – все це негативно впливає на доступність медичної допомоги населенню громади. Проблемними залишаються питання стану матеріально-технічного оснащення закладів ПМД, забезпеченості транспортними засобами, паливно-мастильними матеріалами, недостатнього фінансування на забезпечення потреб у безкоштовних медикаментах для пільгових категорій населення.

Основним завданням є забезпечення надійного та безперебійного функціонування установ, що надають медичні послуги жителям Михайло-Коцюбинської територіальної громади, та забезпечення рівних можливостей мешканців старостинських округів щодо отримання медичних послуг в облаштованих, теплих приміщеннях, що відповідають санітарним та технічним вимогам. Слід також розглянути можливість щодо заохочення молодих спеціалістів до роботи у громаді.

Реалізацію державної соціальної політики на території Михайло-Коцюбинської територіальної громади забезпечує сектор соціального захисту населення виконавчого комітету Михайло-Коцюбинської селищної ради.

В рамках діяльності сектору мова йде про: прийняття від суб'єктів звернень документів, необхідних для надання соціальних послуг; здійснення їх реєстрації та подання документів (їх копій) відповідним суб'єктам надання соціальних послуг; формування соціальної політики в громаді; розробка цільових програм соціального напрямку; визначення потреб жителів громади у соціальних послугах.

Сектор з питань соціального захисту населення та адміністратори віддалених робочих місць відділу ЦНАП (10 старостинських округів) проводять прийом та опрацювання документів з питань соціального захисту в програмному комплексі «Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада», завдяки якій створюється «електронна» справа заявника і за один робочий день файл передається до управління соціального захисту райдержадміністрації.

На постійній основі надається методична допомога з питань субсидій для населення.

Отримувачами соціальних послуг у Михайло-Коцюбинській територіальній громаді найчастіше є люди похилого віку, особи з інвалідністю, хворі, що не мають рідних, які повинні забезпечити їм догляд і допомогу. Допомогою також користуються особи, які перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з безробіттям, стихійним лихом, катастрофою, ВПО, члени сімей учасників/ць АТО та/або ООС, ветерани, учасники та учасниці бойових дій, АТО та/або ООС.

З 2017 року в громаді працює Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг» Михайло-Коцюбинської селищної ради, до штату якого увійшли фахівці, що безпосередньо опікуються соціально незахищеними верстами населення. Центр співпрацює з громадськими організаціями, які постійно надають посильну гуманітарну допомогу родинам, особам, які перебувають в складних життєвих обставинах. Завдяки такій співпраці у Центрі функціонує банк вживаного одягу, пункт реабілітаційних засобів та засобів гігієни. Для отримувачів соціальних послуг VI та V рухової групи, а також для людей з особливими потребами надаються засоби індивідуальної гігієни і реабілітації.

Після вивчення потреб населення Михайло-Коцюбинської територіальної громади у Центрі функціонує відділення соціальної роботи, яке надає послуги: представництво інтересів, інформування, екстрене (кризове) втручання, посередництво (медіація), соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти,

позбавлені батьківського піклування, соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці, консультування, соціальний супровід сімей (осіб), які перебувають в складних життєвих обставинах, соціальна адаптація, соціальна профілактика, соціальна інтеграція та реінтеграція. В рамках угоди про співпрацю у сфері надання соціальних послуг п'яти територіальним громадам (Киїнській, Олишівській, Седнівській, Киселівській та Ново Білоуській) КУ «Центр надання соціальних послуг» надає послугу «догляд вдома». Трьом громадам (Киїнській, Седнівській та Олишівській) за допомогою введення віддалених посад фахівців соціальної роботи надаються 13 базових соціальних послуг для вразливих верств населення.

В громаді є двоповерхова будівля (на яку вже виготовлено проектно-кошторисну документацію), в якій планується створення Соціально-реабілітаційного центру для військовослужбовців та їх родин та Відділення стаціонарного догляду для людей похилого віку. Дана будівля потребує капітального ремонту.

Більше ніж чверть населення громади становлять особи похилого віку (28%). В умовах війни, літні люди можуть відчувати не тільки обмежений доступ до об'єктів охорони здоров'я, геріатричних закладів, обмежений перелік соціальних послуг, але й вплив на власне ментальне здоров'я та психологічно-емоційний стан. Тому в громаді за підтримки ПРООН був облаштований простір соціальної адаптації, в рамках простору започатковано діяльність сервісу “Університет третього віку”.

Таблиця 4.2.2 – Інформація про характер базової соціальної інфраструктури громади

Назва населеного пункту	Тип соціальної інфраструктури та назва закладу	Місцезнаходження (адреса)	Загальна площа, м2	Проектна потужність, осіб	Фактична наповнюваність	
					на 01.01.2023	на 01.01.2024
селище Михайло-Коцюбинське	Освітні заклади:					
	- заклади дошкільної освіти					
	Михайло-Коцюбинський заклад дошкільної освіти «Пролісок» Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15552, Чернігівська область, Чернігівський район, с-ще Михайло -Коцюбинське, вул. Шевченка, 41	468,2	42	51	49
	- заклади загальної середньої освіти					
	Михайло-Коцюбинський ліцей Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15552, Чернігівська область, Чернігівський район, с-ще Михайло-Коцюбинське, вул. Садова 60	6100	600	409	375
	- заклади позашкільної освіти					
	Мистецька школа Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15552, Чернігівська область, Чернігівський район, с-ще Михайло-Коцюбинське, вул. Садова 60	400	130	109	103
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД М.Коцюбинська амбулаторія ЗПСМ	Чернігівський район с-ще Михайло-Коцюбинське, вул. Миру, 3	407,68	150	150	150
	Заклади культури:					
	КЗ "Михайло-Коцюбинський селищний Будинок культури" Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15552, Чернігівська область, Чернігівський район, с-ще Михайло-Коцюбинське, вул. Миру,1	742,3	350	350	350
КЗ "Михайло-Коцюбинська публічна бібліотека" Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15552, Чернігівська область, Чернігівський район, с-ще Михайло-Коцюбинське, вул. Миру,1	311	48	48	48	
КЗ "Михайло-Коцюбинський історико-краєзнавчий музей" Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15552, Чернігівська область, Чернігівський район, с-ще Михайло-Коцюбинське, вул. Миру, 4а	144	50	20	15	
село Андріївка	Освітні заклади:					
	- заклади дошкільної освіти					
	Структурний підрозділ дошкільної освіти "Янголятко" Андріївської гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15554, Чернігівська область, Чернігівський район, с. Андріївка, вул. Михайлівська 135	180	15	16	15
	- заклади загальної середньої освіти					

Назва населеного пункту	Тип соціальної інфраструктури та назва закладу	Місцезнаходження (адреса)	Загальна площа, м2	Проектна потужність, осіб	Фактична наповнюваність	
					на 01.01.2023	на 01.01.2024
	Андріївська гімназія Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15554, Чернігівська область, Чернігівський район, с. Андріївка, вул. Михайлівська, 135	2314	216	54	46
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Андріївський ФАП	15554, с. Андріївка, вул. Михайлівська, 106, Чернігівського району, Чернігівської області	101,4	50	20	20
	Заклади культури:					
	Андріївський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15554, с. Андріївка, вул. Михайлівська, 171, Чернігівського району, Чернігівської області	299,2	132	100	100
	Андріївська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15554, с. Андріївка, вул. Михайлівська, 171, Чернігівського району, Чернігівської області	40	20	20	20
село Ведильці	Освітні заклади:					
	<i>- заклади дошкільної освіти</i>					
	Структурний підрозділ дошкільної освіти "Дзвіночок" Ведильцівської гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15542, Чернігівська область, Чернігівський район, с. Ведильці, пров. Шкільний 4	135,7	19	13	13
	<i>- заклади загальної середньої освіти</i>					
	Ведильцівська гімназія Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15542, Чернігівська область, Чернігівський район, с. Ведильці, пров. Шкільний 4	4550	300	51	41
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Ведильцівський ФП	15542, с. Ведильці, вул. Зелена 1а, Чернігівського району Чернігівської області	74,1	30	30	30
	Заклади культури:					
	Ведильцівський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15542, с. Ведильці, вул. Центральна 26-б, Чернігівського району Чернігівської області	603	200	200	200
село Дніпровське	Ведильцівська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15542, с. Ведильці, вул. Центральна 26, Чернігівського району Чернігівської області	55	30	30	30
	Освітні заклади:					
	<i>- заклади дошкільної освіти</i>					
	Структурний підрозділ дошкільної освіти "Світлячок" Дніпровської гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15545, Чернігівська обл., Чернігівський р-н., село Дніпровське, вулиця Шевченка, будинок 1А	30	12	5	5
	<i>- заклади загальної середньої освіти</i>					
	Дніпровська гімназія Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15545, Чернігівська обл., Чернігівський р-н., село Дніпровське, вулиця Шевченка, будинок 1А	1729	190	38	35
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Дніпровська амбулаторія	15545, с. Дніпровське, вул. Шевченка, 34, Чернігівського району Чернігівської області	804,6	75	75	75
	Заклади культури:					
село Ковпита	Дніпровський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15545, с. Дніпровське, вул. Святошинська, 67, Чернігівського району, Чернігівської області	487,6	300	300	300
	Дніпровська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15545, с. Дніпровське, вул. Святошинська, 65, Чернігівського району, Чернігівської області	60	30	30	30
	Освітні заклади:					
село Ковпита	<i>- заклади загальної середньої освіти</i>					
	Ковпитська гімназія Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15554 Чернігівська область, Чернігівський район, село Ковпита, вул. Перемоги, 78	2550	500	69	65

Назва населеного пункту	Тип соціальної інфраструктури та назва закладу	Місцезнаходження (адреса)	Загальна площа, м2	Проектна потужність, осіб	Фактична наповнюваність	
					на 01.01.2023	на 01.01.2024
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Ковпитська амбулаторія	15544, с. Ковпита, вул. Грачова, 2, Чернігівського району, Чернігівської області	142,7	100	50	50
	Заклади культури:					
	Ковпитський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15544, с. Ковпита, вул. Грачова,1, Чернігівського району, Чернігівської області	487,8	320	140	100
	Ковпитська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15544, с. Ковпита, вул. Грачова,1, Чернігівського району, Чернігівської області	60	30	30	30
село Мньов	Освітні заклади:					
	- заклади загальної середньої освіти					
	Мньовська гімназія Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15540, Чернігівська область, Чернігівський район, с. Мньов, вул. Миру, 9	1187,5	94	37	42
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Мньовський ФП	15540, с. Мньов, вул. Травнева, 3 Чернігівського району, Чернігівської області	65,6	30	30	30
	Заклади культури:					
Мньовський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15540, с. Мньов, вул. Чернігівська 30 б, Чернігівського району Чернігівської області	680,5	240	240	240	
село Пакуль	Освітні заклади:					
	- заклади дошкільної освіти					
	Пакульський комунальний заклад дошкільної освіти «Смайлик» Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівської області	15543, Чернігівська область, Чернігівський район, село Пакуль, вулиця Троїцька, буд. 70-Б	129,1	15	15	18
	- заклади загальної середньої освіти					
	Пакульська гімназія Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15543, Чернігівська область, Чернігівський район, село Пакуль, вулиця Троїцька, буд. 70	2500	250	98	72
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Пакульський ФП	15543, с. Пакуль, вул. Вербицького, 6, Чернігівського району, Чернігівської області	157,2	70	70	70
	Заклади культури:					
	Пакульський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15543, с. Пакуль, вул. Троїцька, 34, Чернігівського району, Чернігівської області	654	100	100	100
Пакульська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15543, с. Пакуль, вул. Троїцька, 34, Чернігівського району, Чернігівської області	80	40	40	40	
село Шибиринівка	Освітні заклади:					
	- заклади дошкільної освіти					
	Структурний підрозділ дошкільної освіти "Перлинка" Шибиринівської гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15515,Чернігівська область, Чернігівський район, с. Шибиринівка, вул. Садова 6/3	232,2	26	14	15
	- заклади загальної середньої освіти					
	Шибиринівська гімназія Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15515, Чернігівська область, Чернігівський район, с. Шибиринівка, вул. Садова 10	1126	192	89	70
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Шибиринівський ФП	15515, с. Шибиринівка, вул. Садова, 6 Чернігівського району, Чернігівської області	85	40	40	40
	Заклади культури:					
Шибиринівський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району, Чернігівської області	15515, с. Шибиринівка, вул. Садова, 8, Чернігівського району, Чернігівської області	287	200	200	200	

Назва населеного пункту	Тип соціальної інфраструктури та назва закладу	Місцезнаходження (адреса)	Загальна площа, м2	Проектна потужність, осіб	Фактична наповнюваність	
					на 01.01.2023	на 01.01.2024
	Шибиринівська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15515, с. Шибиринівка, вул. Садова, 8, Чернігівського району, Чернігівської області	50	50	50	50
село Кархівка	Освітні заклади:					
	- заклади дошкільної освіти					
	Структурний підрозділ дошкільної освіти "Мандаринка" Кархівської гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15551, Чернігівська область, Чернігівський район, с. Кархівка, вул. Дружби 187 А	108,86	14	5	6
	- заклади загальної середньої освіти					
	Кархівська гімназія Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15551, Чернігівська область, Чернігівський район, с. Кархівка, вул. Дружби 187 А	864	70	43	37
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Кархівський ФП	15551, с. Кархівка, вул. Тракторна, 10 Чернігівського району, Чернігівської області	49,3	20	20	20
	Заклади культури:					
	Кархівський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району, Чернігівської області	15551, с. Кархівка, вул. Перемоги, 2, Чернігівський район, Чернігівська область	7623,5	333	200	100
	Кархівська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району, Чернігівської області	15551, с. Кархівка, вул. Перемоги, 2, Чернігівський район, Чернігівська область	250	100	100	100
село Львів	Освітні заклади:					
	- заклади дошкільної освіти					
	Львівський комунальний заклад дошкільної освіти «Сонечко» Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15553, Чернігівська область, Чернігівський район, с. Львів, вул. Молодіжна, 5б	436,4	24	7	15
	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Львівський ФП	15553, с. Львів, вул. Молодіжна, 5б Чернігівського району, Чернігівської області	41,1	20	20	20
	Заклади культури:					
	Львівський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району, Чернігівської області	15553, с. Львів, вул. Молодіжна, 5б, Чернігівського району, Чернігівської області	60	45	45	45
	Львівська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району, Чернігівської області	15553, с. Львів, вул. Молодіжна, 5б, Чернігівського району, Чернігівської області	90	250	50	50
село Жукотки	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Жукотківський ФП	15517, с. Жукотки, вул. Незалежності, 28 Чернігівського району, Чернігівської області	32,1	15	15	15
	Заклади культури:					
	Жукотківський сільський Будинок культури Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району, Чернігівської області	15517, с. Жукотки, вул. Незалежності, 28, Чернігівський район, Чернігівська область	468,6	200	200	200
село Антоновичі	Жукотківська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району, Чернігівської області	15517, с. Жукотки, вул. Незалежності, 28, Чернігівський район, Чернігівська область	65	30	30	30
	Заклади культури:					
село Антоновичі	Антоновицький сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради чернігівського району Чернігівської області	15515, с. Антоновичі, вул. Садова, 7а, Чернігівський район Чернігівська область	280	160	50	50
	Заклади культури:					
село Зайці	Зайцівський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15552, с. Зайці, вул. Дружби 38в, Чернігівського району Чернігівської області	200	75	30	30
	Заклади культури:					

Назва населеного пункту	Тип соціальної інфраструктури та назва закладу	Місцезнаходження (адреса)	Загальна площа, м2	Проектна потужність, осіб	Фактична наповнюваність	
					на 01.01.2023	на 01.01.2024
село Левковичі	Левковицький сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15550, с. Левковичі, вул. Миру, 11 Чернігівського району, Чернігівської області	250	150	100	100
	Левковицька бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15550, с. Левковичі, вул. Миру, 11 Чернігівського району, Чернігівської області	50	20	20	20
село Пльохів	Заклади охорони здоров'я:					
	Структурний підрозділ КНП ЧРЦ ПМСД Пльохівський ФП	15516, с. Пльохів, вул. Центральна, 37 Чернігівського району, Чернігівської області	80,5			
	Заклади культури:					
	Пльохівський сільський клуб Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15516, с. Пльохів, вул. Центральна, 42, Чернігівського району, Чернігівської області	121,5	200	73	65
	Пльохівська бібліотека-філія Михайло-Коцюбинської публічної бібліотеки Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області	15516, с. Пльохів, вул. Центральна, 37, Чернігівського району, Чернігівської області	40	20	20	20

На території Михайло-Коцюбинської ТГ також працюють 18 закладів культури:

- 1 селищний будинок культури,
- 1 сільський будинок культури,
- 13 сільських клубів,
- 1 музей,
- 1 Мистецька школа,
- 1 публічна бібліотека (13 філій та 1 бібліотечний пункт).

В межах громади розташовано 146 (з внутрішньокмлексними – 184) об'єктів культурної спадщини. З них: 63 (84) – пам'ятки та щойно виявлені об'єкти археології, 39 (56) – пам'ятки та щойно виявлені об'єкти історії, 2 пам'ятки та щойно виявлені об'єкти монументального мистецтва. Перелік зазначених об'єктів додається (Додаток 1)

У громаді працюють всі українські національні оператори мобільного зв'язку (Vodafone, Київстар, Lifecell), хоча відмічаються певні проблеми з їхньою роботою у ряді населених пунктів, де зв'язок нестійкий. Інтернет-зв'язок також є проблемним на деяких ділянках поза межами населених пунктів. Електронних мобільних додатків та окремих систем оповіщення у громаді немає. Це знижує ефективність включення в життя громади людей з інвалідністю, а з 2022 року – і ВПО.

5 Аналіз негативних впливів, що призвели до потреби розроблення програми

5.1 Інформація про приналежність до території відновлення

Критерії віднесення територіальних громад до територій відновлення визначенні п 4 Порядку визначення територій відновлення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2023 р. № 731 (зі змінами). Відповідно до Наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 р. № 309 Михайло-Коцюбинська громада віднесена до територій, що були тимчасово окуповані російською федерацією з 24.02.2022 по 01.04.2022

Таблиця 5.1.1 - Необхідність відновлення територій громади

№ з/п	Критерії, за наявності хоча б одного з яких ТГ відноситься до території відновлення	Дані про відповідність критерію (так/ні)
1	На території ТГ відбувалися бойові дії	ні
2	Територія ТГ або її частина була тимчасово окупована	так
3	На території ТГ наявні руйнування об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду внаслідок ведення бойових дій та/або обстрілів	так
4	Територія ТГ характеризується значним переміщенням населення до інших регіонів та/або інших держав та різким погіршенням рівня соціально-економічного розвитку за такими показниками:	ні
4.1	Чисельність населення зменшилася порівняно із станом на 01.01.2022 р. не менше ніж на 15 %	ні
4.2	Рівень безробіття порівняно із станом на 01.01.2022 р. збільшився не менше ніж на 15 %	ні
4.3	Кількість внутрішньо переміщених осіб становить понад 10 % загальної чисельності населення територіальної громади станом на 01.01.2022 р.	ні
4.4	Зменшення обсягу надходжень від сплати податків та зборів до загального фонду місцевого бюджету з березня по грудень 2022 р. порівняно з відповідним періодом 2021 року (без урахування міжбюджетних трансфертів та податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачуються податковими агентами до місцевих бюджетів) становить не менше 15 %	ні

Зважаючи на зазначене, Михайло-Коцюбинську громаду можна віднести до територій відновлення, оскільки вона відповідає двом з чотирьох критеріїв визначених вказаним Порядком, а саме:

- 1) територія територіальної громади або її частина була тимчасово окупована;
- 2) на території територіальної громади наявні руйнування об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду внаслідок ведення бойових дій та/або обстрілів.

Також, відповідно до інформації офіційного сайту Міністерства розвитку громад та територій України, Михайло-Коцюбинська громада увійшла до Переліку територіальних громад, що віднесені до територій відновлення за рішенням Комісії для оцінки і віднесення територій до функціональних типів.

5.2 Інформація про шкоду, заподіяну бойовими діями, терористичними актами, диверсіями, надзвичайними ситуаціями

Близькість громади до обласного центру та спільний кордон із Білоруссю до початку бойових дій виступали драйвером розвитку торгівлі і малого підприємництва. Проте після початку війни ситуація кардинально змінилася. Кордон із Білоруссю став не перевагою, а загрозою. Бізнеси, які були орієнтовані на білоруський ринок, або скоротили масштаб діяльності, або взагалі припинили свою діяльність.

На території Михайло-Коцюбинської громади 162 об'єктів постраждали в результаті російської агресії. Найбільше руйнацій зафіксовано в селищі Михайло-Коцюбинському, де було розташовано частину військ

окупантів. Серед постраждалих 154 об'єктів були пошкоджені (з них: 148 житлових будинків та 14 комунальних споруд - ступінь їх руйнації оцінюється від 5 до 75%) та 8 об'єктів були повністю зруйновані (всі з них – приватні будинки).

Якщо розглядати ситуацію із втратами в розрізі старостинських округів, найбільша кількість населених пунктів, де зафіксовані руйнації, припадає на Левковицький старостинський округ, де в трьох селах (Левковичі, Зайці, Льгів) зафіксовані пошкоджені об'єкти. Ще в чотирьох старостатах (Ведильцівському, Андріївському, Ковпитському і Жукотківському) руйнації відмічені в головних садибах.

Таблиця 5.2.1 – Загальні характеристики пошкоджень і руйнувань нерухомого майна на території ТГ

Назва населеного пункту	Тип інфраструктури	Кількість, од.					Загальна площа, м²	Наявність акта обстеження, кількість		
		Усього, об'єктів	Усього, квартир	у т. ч. за ступенем руйнування				візуального	комісійного	технічного
				I	II	III				
Михайло-Коцюбинське	Житлова інфраструктура, у т. ч.:	94	4	67	23	4	7465,6	0	94	0
	- багатоквартирний будинок	1	4	1	0	0	216,3	0	1	0
	- садибна житлова будівля	93	0	66	23	4	7249,3	0	93	0
	Освітні заклади, у т. ч.:	1	x	0	1	0	6100	0	1	0
	- заклади загальної середньої освіти	1	x	0	1	0	6100	0	1	0
	Заклади культури	1	x	0	1	0	144	0	1	0
	Промислові підприємства	1	x	0	1	0	-	0	1	0
Жукотки	Житлова інфраструктура, у т. ч.:	16	0	12	3	1	1206,7	0	16	0
	- садибна житлова будівля	16	0	12	3	1	1206,7	0	16	0
	Заклади охорони здоров'я, у т. ч.:	1	x	0	1	0	504	0	1	0
	- фельдшерсько-акушерські пункти	1	x	0	1	0	504	0	1	0
	Заклади культури	1	x	1	0	0	586,8	0	1	0
	Адміністративні будівлі	1	x	0	1	0	99,1	0	1	0
Левковичі	Житлова інфраструктура, у т. ч.:	15	0	12	2	1	1028,2	0	15	0
	- садибна житлова будівля	15	0	12	2	1	1028,2	0	15	0
	Заклади культури	1	x	1	0	0	368,7	0	1	0
	Адміністративні будівлі	1	x	1	0	0	110,1	0	1	0
Льгів	Житлова інфраструктура, у т. ч.:	18	0	8	7	3	1514,6	0	18	0
	- садибна житлова будівля	18	0	8	7	3	1514,6	0	18	0
	Освітні заклади, у т. ч.:	1	x	1	0	0	510,7	0	1	0
	- заклади дошкільної освіти	1	x	0	0	1	510,7	0	1	0
Зайці	Житлова інфраструктура, у т. ч.:	1	0	1	0	0	62,0	0	1	0
	- садибна житлова будівля	1	0	1	0	0	62,0	0	1	0
	Заклади культури	1	x	0	0	1	160,9	0	1	0
Левоньки	Житлова інфраструктура, у т. ч.:	2	0	2	0	0	155,4	0	2	0
	- садибна житлова будівля	2	0	2	0	0	155,4	0	2	0
Ковпита	Освітні заклади, у т. ч.:	1	x	1	0	0	2500	0	1	0
	- заклади загальної середньої освіти	1	x	1	0	0	2500	0	1	0
Андріївка	Освітні заклади, у т. ч.:	1	x	1	0	0	2340	0	1	0
	- заклади дошкільної освіти	1	x	1	0	0	2340	0	1	0
Дніпровське	Адміністративні будівлі	1	x	0	1	0	330,4	0	1	0
Ведильці	Освітні заклади, у т. ч.:	1	x	1	0	0	1120	0	1	0
	- заклади загальної середньої освіти	1	x	1	0	0	1120	0	1	0
Пакуль	Житлова інфраструктура, у т. ч.:	2	0	0	2	0	107,0	0	2	0
	- садибна житлова будівля	2	0	0	2	0	107,0	0	2	0

В результаті повномасштабного військового вторгнення російських агресорів на території Михайло-Коцюбинської громади було пошкоджено 148 житлових будинків (з них: 8 – повністю зруйновані через влучання ракети або боєприпасів), що знаходяться у приватній власності. З них –багатоквартирний будинок, що знаходяться на території селище Михайло-Коцюбинське. Географічний розподіл пошкоджених будинків виглядає наступним чином:

- селище Михайло-Коцюбинське – 94 будинків (з них: 3 повністю зруйновані);
- с. Жукотки – 16 будинків (з них: 1 повністю зруйнований);
- с. Левковичі – 15 будинків (з них: 1 повністю зруйнований);
- с. Льгів – 18 будинків (з них 3: повністю зруйновані);
- с. Левоньки – 2 будинок,
- с. Зайці – 1 будинок,
- с. Пакуль – 2 будинки.

Загальна площа руйнувань у приватному секторі становить більше 13,3 тис. кв. м. Робота по залученню державних та донорських фінансових ресурсів на відновлення будинків приватного сектору продовжується.

В результаті повномасштабного військового вторгнення російських агресорів на території Михайло-Коцюбинської громади було пошкоджено 14 громадських будівель комунальної власності. По типах об'єктів фіксація наступна:

- Заклади загальної середньої освіти – 3 одиниці;
- Заклади дошкільної освіти – 2 одиниця;
- Адміністративні будівлі – 3 одиниці;
- Заклади культури – 4 одиниці;
- Заклади охорони здоров'я (ФАП) – 1 одиниця;
- Промислові підприємства (нежитлова будівля) – 1 одиниця.

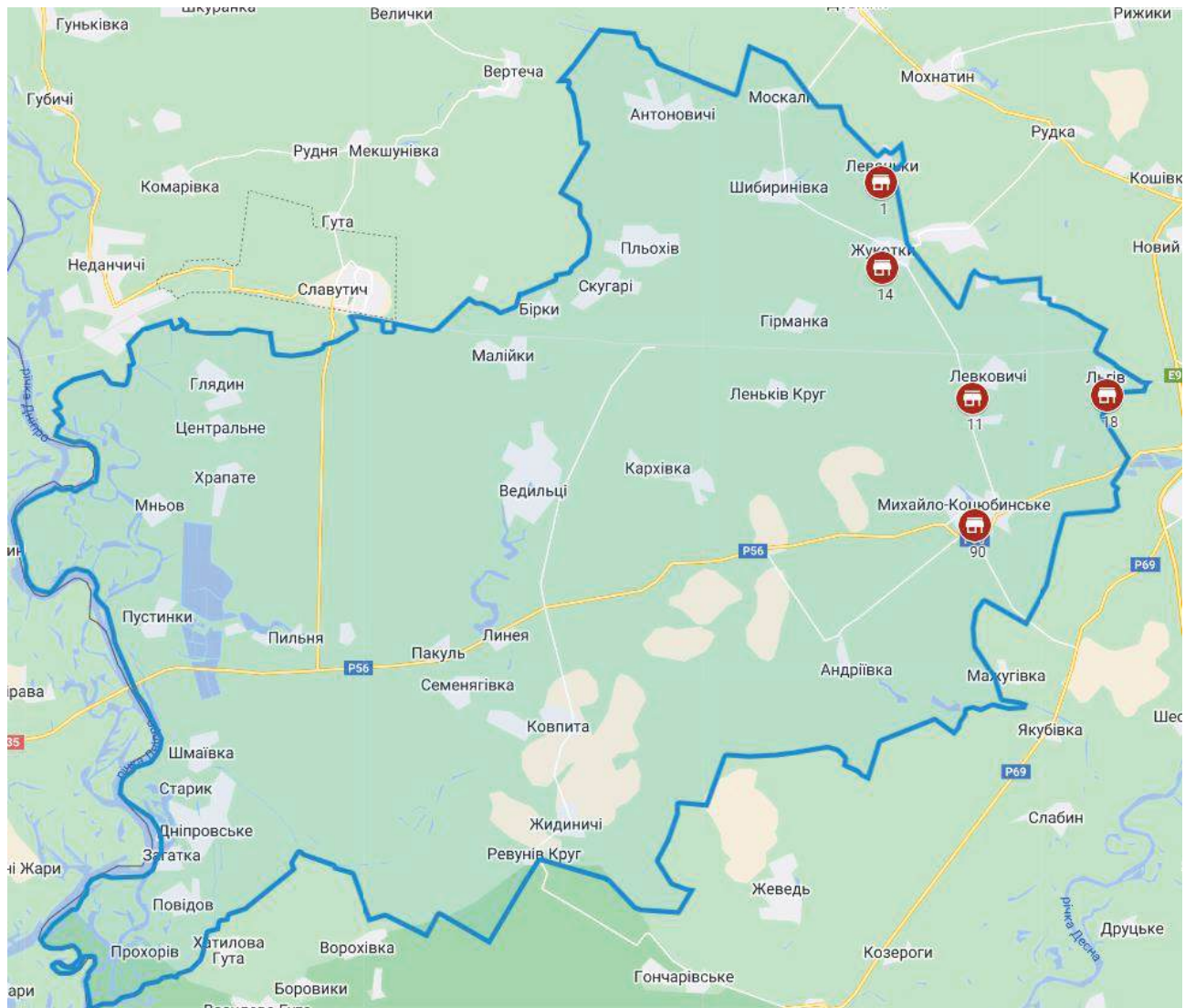

Рисунок 5.2.1 – Карта пошкоджень житлових об’єктів громади

Географічний розподіл місць концентрацій пошкоджених об’єктів виглядає наступним чином:

- селище Михайло-Коцюбинське (3 будівлі): Михайло-Коцюбинський ліцей, Михайло-Коцюбинський історико-краєзнавчий музей, нежитлова будівля промислового підприємства (центральный тепловий пункт АТ «Облтеплокомуненерго»);
- с. Жукотки (3 будівлі): приміщення сільського клубу, адміністративне приміщення Жукотського старостинського округу, ФАП;
- с. Левковичі (2 будівлі): приміщення сільського клубу, адміністративна будівля Левковицького старостинського округу;
- с. Льгів (1 будівля): заклад дошкільної освіти «Сонечко»;
- с. Зайці (1 будівля): приміщення сільського клубу;
- с. Ковпита (1 будівля): Ковпитська гімназія;
- с. Андріївка (1 будівля): Андріївський дошкільний навчальний заклад «Янголятко»;
- с. Ведильці (1 будівля): Ведильцівська гімназія;
- с. Дніпровське (1 будівля): адміністративне приміщення Дніпровського старостинського округу.

Таким чином, у громаді було пошкоджено закладів загальної та середньої освіти площею більше 15,5 тис. кв. м (75,0% від загальної площі даних об’єктів у громаді), закладів та об’єктів культури площею понад 2,4 тис. кв. м (28,1% від загальної площі даних об’єктів у громаді), адміністративних будівель ОМС площею понад 1,0 тис. кв. м (25,5% від загальної площі даних об’єктів у громаді), закладів ПМД площею 0,1 тис. кв. м (1,8% від загальної площі даних об’єктів у громаді), закладів дошкільної освіти площею 0,3 тис. кв. м (27,0% від загальної площі даних об’єктів у громаді).

Серед пошкоджених об'єктів критичної інфраструктури у Михайло-Коцюбинській громаді перебував тільки Центральний тепловий пункт АТ «Облтеплокомуненерго» в селищі Михайло-Коцюбинське, який одразу потрапив до списку пріоритетних об'єктів на відбудову, оскільки відноситься до категорії будівель життєзабезпеченості. Наразі даний об'єкт відновлено.

За даними громади в результаті бойових дій на її території було частково пошкоджено 53 км дорожнього покриття, що становить 25,2% від загальної протяжності доріг місцевого значення. Характер пошкоджень дозволяє і надалі використовувати дані дороги, проте їх відновлення є завданням на найближчу перспективу. Наразі робота по їх відновленню триває.

На території Михайло-Коцюбинської територіальної громади внаслідок збройної агресії російської федерації пошкоджень і руйнувань зазнали 8 суб'єктів господарювання приватної форми власності, в тому числі 4 підприємства та 4 фізичні особи – підприємця. За видами економічної діяльності із загальної кількості постраждалих підприємств, установ, організацій приватної форми власності найбільші руйнування спостерігаються: у сфері сільського господарства – 2, а саме: ТОВ «Біокарт-Агро», Фермерське господарство «Юрій-Агро»; у сфері промисловості – 2, а саме: ТОВ «ДОБРОДІЯ ФУДЗ», ТОВ «Екобіопром». Серед фізичних осіб-підприємців приватної форми власності найбільші руйнування спостерігаються у сфері торгівлі – 2, у сільському господарстві – 1, промисловості – 1, а саме: ФОП Чижевська Тетяна Олександрівна, ФОП Чижевський Олександр Михайлович, ФОП Бубен Микола Вікторович, ФОП Сподаренко Юрій Михайлович.

Початок війни і окупація громади негативно позначилася на всій бізнес-діяльності, в т. ч. на підприємстві. Разом з тим на сьогодні суттєвого скорочення не відмічено. Результати спілкування з представниками бізнесу свідчать, що переважна більшість з них має намір продовжувати працювати на території громади. Проте порушення логістики, розрив ланцюгів постачання, зниження загальних доходів мешканців, відтік кадрів створюють негативний фон для подальшої роботи.

Поточна ситуація є ризикованою для подальшого розвитку місцевої економіки, оскільки основними ринками збуту продукції та послуг для більшості місцевих підприємців/иць є власна громада та Чернігівська область (згідно результатів опитування місцевого бізнесу, що проводилося протягом грудня 2023 року).

В умовах поточної складної ситуації з економікою в громаді та обмеженими ресурсами для розвитку слід шукати додаткові джерела залучення коштів. Враховуючи, що Михайло-Коцюбинська громада розташована практично у передмісті обласного центру – Чернігова, це збільшує її можливості для залучення коштів у вигляді грантів та допомоги від донорів. Такі дії варто прораховувати і адмініструвати, тому доцільно зробити акцент на проєктну діяльність для залучення зовнішнього фінансування (гранти, кредити тощо) та подальшого адміністрування отриманих коштів.

Війна у 2022 р. практично звела нанівець весь процес вдосконалення системи освіти у громаді. Крім того у громаді з'явилися ВПО з дітьми, в т. ч. шкільного віку. З іншого боку, частина дітей та викладачів може виїхати з громади за кордон в умовах продовження війни, що негативно позначиться і на без того невисоких показниках наповненості класів. Слід приймати до уваги і проблему, яка виникла внаслідок серйозних пошкоджень приміщень ліцею громади, які потребують ремонту.

5.3 Аналіз негативних впливів, що призвели до потреби розроблення програми, на традиційний характер середовища, історичні ареали населених місць, об'єкти культурної спадщини, довкілля, природоохоронні території та об'єкти

На території громади відбувалися локальні бойові дії. В цей період територія громади перебувала під окупацією, адже постійно рухалися колони військової техніки рф через населені пункти, що унеможливлювало вільне пересування жителів. Повномасштабна збройна агресія російської федерації відносно держави України завдала значної шкоди Михайло-Коцюбинській громаді та її мешканцям.

На території Михайло-Коцюбинської громади 162 об'єктів постраждали в результаті російської агресії. Найбільше руйнацій зафіксовано в селищі Михайло-Коцюбинському, де було розташовано частину військ окупантів. Серед постраждалих 154 об'єктів були пошкоджені (з них: 148 приватних будинків та 14 комунальних споруд - ступінь їх руйнації оцінюється від 5 до 75%) та 8 об'єктів були повністю зруйновані (всі з них – приватні будинки).

В результаті повномасштабного військового вторгнення російських агресорів на території Михайло-Коцюбинської громади було пошкоджено 14 громадських будівель комунальної власності: таким чином, у громаді було пошкоджено закладів загальної та середньої освіти площею більше 15,5 тис. кв. м. (75,0% від загальної площі даних об'єктів у громаді), закладів та об'єктів культури площею понад 2,4 тис. кв. м (28,1% від загальної площі даних об'єктів у громаді), адміністративних будівель ОМС площею понад 1,0 тис. кв. м. (25,5% від загальної площі даних об'єктів у громаді), закладів ПМД площею 0,1 тис. кв. м (1,8% від загальної площі даних об'єктів у громаді), закладів дошкільної освіти площею 0,3 тис. кв. м (27,0% від загальної площі даних об'єктів у громаді).

Окрім загальної необхідності ліквідації наслідків бойових дій, громада також має ряд актуальних проблемних питань, які потребують оперативного вирішення:

1. Нижчий, порівняно з Україною (на 28%), Чернігівською областю (на 16%) та Чернігівським районом (на 12%) розмір заробітної плати, що також негативно впливає на розвиток громади, відтік молоді та високопрофесійних кадрів і наповнення бюджету.
2. Тенденція до посилення залежності доходів бюджету від платоспроможності кількох провідних підприємств.
3. Нижчі доходи за основними статтями бюджету, порівняно з середніми по області для схожих громад, що може непрямо свідчити про ухиляння ряду підприємств від оподаткування.
4. Стабільне скорочення питомої ваги капітальних видатків з місцевого бюджету, що знижує можливості навіть для простого відтворення основних фондів в громаді.
5. Обмежена кількість захисних об'єктів та споруд в громаді, а також резервів на випадок поновлення бойових дій або виникнення надзвичайних ситуацій.
6. Скорочення чисельності мешканців громади як в силу природних факторів так і через міграцію, в т.ч. – через війну.
7. Низьке фактичне наповнення класів в школах громади, скорочення чисельності учнів за зростання видатків з бюджету на утримання освіти при погіршенні показників якості освіти.
8. Низький розвиток механізмів підтримки на місцевому рівні малого і середнього бізнесу, у тому числі – молодіжного та жіночого підприємництва.
9. Невисока якість послуг та недостатня матеріально-технічна база для їхнього надання в сферах медицини, культури, житлово-комунального господарства, дозвілля та спорту.
10. Відсутня містобудівна документація і кадастрові документи.
11. Низька енергоефективність комунальних будівель в громаді.
12. Низька ефективність залучення небюджетного фінансування комунальними підприємствами громади.

В громаді відчувається брак пропозиції робочих місць як для жінок, в т. ч. з числа ВПО, так і для чоловіків через закриття частини бізнесів, в т. ч. – в аграрному і промисловому секторах. Зменшення кількості зайнятих у 2022-2023 роках спричинено втратою роботи жителями через війну. Проблема, яку слід вирішувати в близькій перспективі – залучення цих людей в економічне життя Михайло-Коцюбинської ТГ. Тим більше, що частина з них (ВПО) поки не планують активно займатися пошуком роботи. Оплата праці в громаді є нижчою, ніж в середньому по області.

Демографічний потенціал не є найсильнішою стороною громади через велику еміграцію та труднощі в інтеграції великої кількості розпорошених сіл на її території. У структурі населення переважає частка людей похилого пенсійного віку. Існують тенденції до подальшого старіння населення. Війна призвела до незначної зміни статеві-вікової структури мешканців громади. У громаді намітилася тенденція до зменшення чисельності мешканців.

Продовження війни та близькість обласного центру матимуть додатковий вплив і обумовлюватимуть поглиблення цих тенденцій. Зокрема, через війну буде продовжувати зменшуватися кількість юнаків і чоловіків призовного віку, а також мешканців громади, котрі можуть переїхати в більш безпечні регіони в Україні або за

кордон. Близькість обласного центру обумовлюватиме міграцію активного населення, яке прагне реалізуватися себе в більш зручних умовах. Натомість існують передумови, що жителі Чернігова у старшому працеспроможному та пенсійному віці можуть переїздити в сільську місцевість. Для того, щоб такий переїзд відбувся, у громаді слід створити умови для їхнього проживання і додаткові зручності.

Великі площі і низька щільність населення впливають на особливість розвитку громади. Низька щільність мешканців ускладнює розвиток комунікацій і соціальної інфраструктури, а також стимулює великих агровиробників до розширення своїх земельних банків, що в довгостроковій перспективі знижує привабливість території для проживання.

Донедавна спільний кордон з Гомельською областю Білорусі був певною перевагою в частині розвитку підприємництва і малого бізнесу. З моменту агресії росії проти України ситуація кардинально змінилася.

Сучасний стан існуючої придорожньої інфраструктури на автомобільних дорогах загального користування у Михайло-Коцюбинській територіальній громаді не забезпечує безпечні, економічні та комфортні умови дорожнього руху. Задоволеність населення пасажирськими перевезеннями дуже низька. Це обумовлено кількістю населення у віддалених від адміністративного центру селах та малою кількістю автобусних маршрутів. Здебільшого на маршрутах переважають старі та малогабаритні маршрутні автобуси, які по своїм технічним параметрам не відповідають вимогам безпеки руху.

Рівень фактичної наповненості класів в більшості шкіл громади нижче розрахункового значення (на 26% у закладах дошкільної освіти; на 60% у закладах загальної середньої освіти). Існує висока імовірність, що вже найближчими роками наповненість навчальних почне знижуватися. В свою чергу це має призвести до зменшення розміру освітньої субвенції і, відповідно, зростання навантаження на місцевий бюджет за даною статтею витрат. Така ситуація є небажаною для громади, враховуючи, що на освіту вже зараз припадає практично половина загальної суми видатків зведеного бюджету. Посилення такого перекосу обумовить подальше згортання розвиткових програм в громаді за збереження на помірному рівні якості освіти.

Система комунальних мереж і обладнання потребує покращення. Свою роль відіграло, те що система водопостачання застаріла, потребує інвестицій. Це призвело до поступового зношення системи водогону, збільшення аварійності на об'єктах і мережах, зниження якості води, що викликає нарікання споживачів. Водовідвідні та каналізаційні споруди на території громади взагалі відсутні. Відсутність можливості надання якісних комунальних послуг через низьку якість обслуговування комунальної інфраструктури – одна з найактуальніших проблем, з якими стикається населення громади. Покращити ситуацію може закупівля техніки та спецобладнання для комунального підприємства «Єдність».

Внаслідок військових дій стан доріг, які проходять територією громади, суттєво погіршився. Дороги продовжують викликати багато нарікань з боку населення і бізнесу. Це стосується, більшою мірою доріг місцевого і районного значення. Також, через унеможливлення ведення справ з представниками ворожих країн, інтенсивність руху цими автошляхами знизилася, що позначилося на діяльності тих підприємців, які орієнтувалися на наданні сервісів автоперевізникам.

Крім того на території громади розміщено 2 об'єкти потенційної небезпеки, які можуть призвести до техногенних катастроф та забруднення навколишнього природного середовища (табл. 5.3.1).

Таблиця 5.3.1 – Перелік об'єктів підвищеної небезпеки

Тип небезпечного об'єкта	Назва	Місцезнаходження
Об'єкти, що зберігають і використовують ЗГ: газозаправні станції (АГНКС, АГЗС, АГЗП)	Газозаправна станція	с. Пакуль

Об'єкти, що зберігають і використовують ЗГ: газозаправні станції (АГНКС, АГЗС, АГЗП)	Газозаправна станція	с-ще Михайло-Коцюбинське
--	----------------------	--------------------------

Аналіз існуючих проявів небезпечних впливів від природних процесів на території громади показує наявність регулярного підтоплення / затоплення біля с. Мньов, с. Пустинки, с. Старик, с. Загатка, с. Повідов, с. Прохорів, с. Дніпровське. Загальна площа потенційного впливу даних процесів складає 682,3 га.

Аналіз ймовірних проявів небезпечних впливів від природних процесів на території громади вказує на помірну ймовірність виникнення природних катастроф (табл. 5.3.2).

Таблиця 5.3.2 – Аналіз ймовірних проявів небезпечних впливів від природних процесів на території громади

№	Найменування ймовірного небезпечного процесу	Оціночна ймовірність виникнення небезпечного процесу (низька / середня / висока)	Випадки виникнення небезпечного процесу протягом 2022-2024 рр. (так/ні) / Кількість випадків
1	Катастрофічне затоплення (у разі прориву гребель або дамб)	низька	ні
2	Великий град	середня	так
3	Сильний дощ (20 мм/год і більше)	середня	так
4	Пилові бурі (швидкість вітру 12 м/с і більше протягом 12 годин і більше)	низька	так
5	Снігові замети, сильна ожеледиця, сильне налипання мокрого снігу, сильна хуртовина	середня	так
6	Зсуви	середня	ні
7	Дуже сильний мороз (-35°C і нижче)	низька	ні
8	Селі	низька	ні
9	Дуже сильна спека, засуха (+40°C і вище)	середня	так
10	Сейсмічна небезпека (землетруси)	низька	ні

Аналіз можливих потенційних загроз, які у майбутньому можуть впливати на соціально-економічний розвиток громади, показує наявність наступних негативних факторів:

- нестабільна безпекова ситуація в країні;
- можливі аварійні та планові відключення електроенергії через руйнування об'єктів енергетичної інфраструктури;
- необхідність розроблення містобудівної документації населених пунктів громади (генеральних планів, планів зонування);
- необхідність поліпшення стану інфраструктури громади (дорожньо-транспортної, соціальної тощо);
- фактична відсутність очисних споруд;
- відсутність робочих місць в селах, низька зайнятість населення;
- відтік робочої сили за кордон та до лав ЗСУ;
- обмеженість доходів місцевого бюджету для розвитку громади;
- недостатність укриттів у громаді.

6. Заходи з комплексного відновлення території територіальної громади

6.1 Аналіз ресурсів території для відновлення життєдіяльності території ТГ (її частини)

Аналіз потенціалу до відновлення громади, проведений на основі попередніх розділів програми, показав наявність таких основних сильних сторін громади:

1. Вигідне розташування громади в Чернігівській області: у 18 км від обласного центру, на транспортних магістралях (у 15 км від міжнародної траси М01, яка з'єднує Чернігів та Київ; на трасі Р-56 «Чернігів – Славутич», лінії Південно-Західної залізниці).
2. Робота на території громади ряду великих підприємств, діяльність яких виходить за межі області та України, а продукція є загальновідомою (ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія», ТОВ «Еко Енерджі», ТОВ «Добродія Фудз», ТОВ «Біокарт Агро»).
3. Можливість працювати та отримувати соціальні послуги мешканцям в обласному центрі, без міграції з громади.
4. Наявність вільних земельних ділянок, які можуть активно використовуватися бізнесом.
5. Наявність вільних площ та приміщень, в т.ч. – комунальної власності.
6. Поклади корисних копалин (пісок, глина, торф), які можуть використовуватися в рамках відбудови та енергозбереження.
7. Розвинена система соціального забезпечення в масштабах сільських громад.
8. Готовність бізнесу продовжувати працювати в громаді навіть після втрат, понесених в ході бойових дій.
9. Збережені злітно-посадкові смуги в селах громади, які можуть використовуватися для розвитку малої авіації.

На території Михайло-Коцюбинської громади діють потужні суб'єкти господарювання, які займаються вирощуванням агрокультур, переробкою деревини, харчової продукції, торгівлею тощо. Переважаючим є аграрний сектор представлений ефективними господарствами, у тому числі фермерськими та сільськогосподарськими товариствами. Цей сектор громади спеціалізується на вирощуванні зернових та технічних культур, розвивається вирощування овочів. Саме в аграрному секторі зайнято найбільше населення. В цих же галузях та в торгівлі зареєстровано значну кількість суб'єктів підприємницької діяльності.

В контексті підтримки потенціалу для економічного відновлення Михайло-Коцюбинської територіальної громади першочерговими кроками мають стати створення робочих місць (головним чином за рахунок залучення інвесторів) та розвиток відповідної інфраструктури. Наразі існує необхідність у поступовій диверсифікації зайнятості завдяки розвитку сфери послуг, сільськогосподарства та переробної промисловості. На сьогоднішній день основним економічним потенціалом громади є родючі землі, саме тому 57,5% її території використовується для сільськогосподарської діяльності. Кліматичні умови сприяють здійсненню посівів сільськогосподарських культур, собівартість яких є нижчою, ніж у південніших районах України, через високу вологість та відсутність необхідності зрошення. Значні площі луків та пасовищ створюють сприятливі умови для розвитку тваринництва.

З точки зору перспектив економічного розвитку громада також має зручне географічне розташування. На перспективу слід зосередитися на посиленні роботи з більшою кількістю суб'єктів господарювання для того, щоб зменшити залежність від декількох великих виробників. Це дуже важливо, враховуючи, що дохідна частина бюджету на сьогодні стала занадто чутливою до результатів діяльності цих компаній. Залучення в орбіту громади нових підприємств, розвиток підприємницької активності серед населення сприяли б зменшенню такої залежності і частковій компенсації втрат у випадку нестабільності роботи великих бюджетоформуючих підприємств.

В найближчій перспективі є імовірність активізації розробки місцевих корисних копалин. В умовах відновлення інфраструктури, яка постраждала в наслідок бойових дій, можуть стати затребуваними місцеві поклади піску та глини, а торф'яники – розглядатися як варіант розширення джерел обігріву приміщень в сільській місцевості в зимовий період за здорожчання вартості електроенергії та газу.

Громада добре забезпечена водними ресурсами. Ставки, які є на території громади, не надаються в оренду. Потенційно це може стати додатковим джерелом поповнення місцевого бюджету.

6.2 Інформація про потребу підготовки території (зокрема, здійснення розмінування, демонтажу зруйнованих будівель і споруд, рекультивації земель)

Станом на момент розробки даної програми громада не мала потреб щодо підготовки територій комунальної власності шляхом здійснення демонтажу зруйнованих будівель і споруд та рекультивації земель.

Проте на території Михайло-Коцюбинської громади виявлено 35 ділянок земель сільськогосподарського призначення та лісгосподарського призначення за межами населених пунктів громади, які сільгоспвиробники просять обстежити на вибухонебезпечні предмети. Площа таких ділянок складає 298,214 га.

6.3 Обґрунтовані пропозиції щодо доцільності зміни функціонального призначення територій ТГ (її частини) з урахуванням наявної забудови та наявної містобудівної документації

Станом на момент розробки програми комплексного відновлення в Михайло-Коцюбинській територіальній громаді не існує потреба в зміні функціонального призначення територій.

Функціональна зона території — визначена комплексним планом просторового розвитку території ТГ, генеральним планом населеного пункту, планом зонування території частина території ТГ, щодо якої визначений певний набір дозволених (переважних (основних) та супутніх) видів цільового призначення земельних ділянок і відповідно до законодавства встановлені обмеження у використанні земель у сфері забудови.

У разі відсутності комплексного плану просторового розвитку території ТГ функціональне зонування для територій населених пунктів потрібно брати з генеральних планів, за межами населених пунктів — зі схем планування території району / області.

Зміна функціонального призначення території актуальна, наприклад, у разі, якщо на території зруйнованого житлового кварталу буде заплановане будівництво промислових об'єктів. Окрему увагу слід приділити територіям виробничого призначення, які вже не використовуються для розміщення підприємств, — так званим промзонам. До них так чи інакше підведені інженерні комунікації та шляхи сполучення, які, можливо, буде дешевше модернізувати, аніж збудувати нові в «чистому полі». Такі зони доцільно використовувати для релокації або розміщення нових виробництв чи переробних підприємств, а за умови їх відповідності санітарним нормам і правилам — перепрофілювати для будівництва житлових кварталів.

Після збору пропозицій від громадськості та проведення засідання робочої групи, на якому затверджуються, відхиляються чи частково враховуються надані громадськістю пропозиції, проводиться аналіз доцільності зміни функціонального призначення територій ТГ (її частини) з урахуванням наявної забудови та наявної МБД. Аналіз робиться шляхом зіставлення визначених громадою пропозицій і перспектив розвитку території з наявним функціональним зонуванням.

З урахуванням ст. 20 Земельного кодексу України категорія земель та вид цільового призначення земельної ділянки визначаються в межах відповідного виду функціонального призначення території, передбаченого затвердженим комплексним планом або генеральним планом населеного пункту.

Відповідно до положень п. 23 Розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України (згідно із Законом № 711-IX від 17.06.2020 та з урахуванням змін, внесених Законом № 1423-IX від 28.04.2021) до внесення до Державного земельного кадастру відомостей про функціональні зони належність земельної ділянки до функціональної зони, встановленої до 1 січня 2025 року, визначається відповідно до:

– плану зонування (щодо земельних ділянок у межах населених пунктів, на які не затверджений детальний план території);

- генерального плану населеного пункту (у разі відсутності плану зонування та щодо земельних ділянок у межах населеного пункту, на які не затверджений детальний план території);
- детального плану території;
- містобудівної документації регіонального рівня (щодо земельних ділянок за межами населених пунктів, на які не розроблено детальний план території).

На сьогодні комплексний план просторового розвитку території Михайло-Коцюбинської територіальної громади не розроблено.

Для подальшого розвитку території громади, у т. ч. і зміни функціонального призначення територій, необхідно розробити містобудівну документацію місцевого рівня відповідно до чинного законодавства.

6.4 Пропозиції щодо внесення змін або розроблення містобудівної документації на місцевому рівні

На основі аналізу інформації про необхідність зміни функціонального призначення території для реалізації пріоритетних проєктів відбудови особливу увагу слід приділити тим, що потребують наявності містобудівних умов й обмежень. Тобто тим, що стосуються нового будівництва, реконструкції.

Для їх реалізації потрібна наявна актуальна МБД, яка дозволить це зробити. Якщо в МБД не передбачено відповідних територій для будівництва бажаних для громади об'єктів, то така документація однозначно потребує внесення змін.

Для реалізації проєктних пропозицій у населених пунктах і за їх межами, що не мають розробленої МБД або ж вона не відповідає сучасним вимогам законодавства, є єдиний алгоритм дій, а саме — першочергова потреба в розробленні комплексного плану просторового розвитку території громади. Комплексний план дозволить визначити планувальну організацію, основні принципи й напрями формування єдиної системи громадського обслуговування, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту території та населення від небезпечних природних і техногенних процесів, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність відновлення території, що своєю чергою дозволить сформувати земельні ділянки, визначити містобудівні умови та обмеження для проєктування зазначених об'єктів, внести відповідні відомості до Державного земельного кадастру та містобудівного кадастру.

Варто зазначити, що положення затвердженої Програми комплексного відновлення території територіальної громади (її частини) є складовими вихідних даних для розроблення та внесення змін до містобудівної документації на місцевому рівні, зокрема для розроблення комплексного плану.

Комплексний план характеризується тематичною комплексністю, охоплюючи широкий спектр питань планувальної організації, землеустрою, інфраструктурного забезпечення, збереження довкілля та раціонального використання ресурсів, а також структурною комплексністю, поєднуючи низку документів у своєму складі. Містобудівна документація нижчих рівнів – генеральні плани та детальні плани територій – інтегрується до складу комплексного плану і є невід'ємною його частиною. У результаті громада може заощадити внаслідок уникнення дублювання процедур збору даних, обговорення та погодження документації.

Перш за все, це передбачає, що під час розроблення комплексного плану одразу розробляється генеральний план або вносяться зміни до генерального плану центрального населеного пункту громади.

У ході розроблення комплексного плану приймається рішення щодо доцільності розроблення генеральних планів інших населених пунктів. У разі встановленої доцільності – вони розробляються за окремими договорами після затвердження комплексного плану згідно визначеного у ньому переліку. У разі встановленої недоцільності, на відповідні населені пункти одразу у складі комплексного плану розробляються планувальні рішення

генеральних планів, які мають скорочений обсяг, однак визначають ключові позиції щодо розвитку населеного пункту, необхідні для містобудівної діяльності та управління земельними ресурсами.

Зважаючи на фактичну відсутність актуальної містобудівної документації населених пунктів Михайло-Коцюбинської територіальної громади, доцільно передбачити розроблення генерального плану для с. Михайло-Коцюбинське та генеральних планів або планувальних рішень для всіх інших населених пунктів громади.

Також у складі комплексного плану можуть розроблятися детальні плани територій або планувальні рішення детальних планів з метою планувального забезпечення розміщення конкретних об'єктів, визначення параметрів забудови, уточнення планувальних обмежень, формування принципів планувальної організації забудови.

Таблиця 6.4.1 – Першочергова необхідність розробки містобудівної документації громади

Перелік містобудівної документації, яку необхідно розробити	Підстава (в т. ч. перелік будівництва / реконструкції)
Комплексний план просторового розвитку громади.	Відсутність актуальної містобудівної документації громади.
Генеральний план для с. Михайло-Коцюбинське та генеральні плани або планувальні рішення для всіх інших населених пунктів громади	Необхідність розроблення комплексного плану просторового розвитку громади.

6.5 Обґрунтовані пропозиції щодо перенесення об'єктів виробничої сфери

Станом на момент розробки програми комплексного відновлення Михайло-Коцюбинська селищна територіальна громада не має потреби у перенесенні об'єктів виробничої сфери у найближчій перспективі.

Потреба в перенесенні об'єктів виробничої інфраструктури виникає в таких випадках:

- руйнування чи пошкодження, спричинені війною;
- релокація бізнесу;
- невідповідність наявних нормативів щодо обмежень у використанні земель ситуації, що склалася на місцевості;
- бажання громади об'єднати певні види промисловості;
- створення індустріальних парків тощо.

У разі наявності пропозицій у громаді щодо перенесення об'єктів виробничої сфери слід враховувати такі чинники:

- наявність необхідної території;
- форму власності земельних ділянок;
- цільове призначення землі;
- функціональну зону, визначену МБД;
- обмеження у використанні земель, яке буде створювати відповідний об'єкт виробничої сфери;
- наявність комунікацій і можливість підключення до них;
- наявність логістичного сполучення;

- наявність інфраструктури, необхідної для такого підприємства.

Якщо всі перелічені умови задовольняють суб'єкта виробничої сфери, тоді можна планувати перенесення такого підприємства.

6.6 Інформація про технічні можливості, економічну доцільність відновлення пошкоджених об'єктів шляхом виконання робіт з реконструкції, реставрації, капітального чи поточного ремонту

Технічна можливість та економічна доцільність відновлення населених пунктів області значною мірою визначається демографічним та соціальним факторами. Його сутність полягає у тому, що населені пункти області, в яких, незважаючи на постійну загрозу обстрілів та ракетних атак, проживають місцеві жителі, потребують проведення відновлювальних робіт для забезпечення достатнього рівня їхнього життя.

Відповідно до поточної ситуації населені пункти області можна розподілити на кілька основних груп:

- територіальні громади, які практично не постраждали внаслідок військової агресії російської федерації;
- територіальні громади, що знаходяться у зоні підвищеного ризику в контексті потенційних обстрілів та повітряних атак;
- громади, які віддалені від кордону, але періодично зазнають повітряних атак;
- прикордонні територіальні громади, населені пункти яких перебувають під постійними обстрілами;
- населені пункти, які під час вторгнення зазнали значних руйнувань, однак вже реалізували заходи щодо відновлення пошкоджених та зруйнованих об'єктів для забезпечення достатніх умов життєдіяльності мешканців.

Для всіх перелічених груп технічна можливість та економічна доцільність наразі є безумовно обґрунтованою.

Технічна можливість та економічна доцільність відновлення населених пунктів громади має визначатися за такими критеріями:

1. Демографічний фактор, сутність якого полягає у забезпеченні достатнього рівня життя населення, яке проживає у громаді.
2. Можливість доступу до населених пунктів з метою оцінки ступеня пошкоджень об'єктів житлової, соціальної, транспортної та критичної інфраструктури.
3. Наявність фінансових ресурсів відновлення пошкоджених та зруйнованих об'єктів житлової, соціальної, транспортної та критичної інфраструктури.

Для визначення технічної можливості та економічної доцільності відновлення кожного об'єкта громади потрібно провести детальний огляд для встановлення ступеня і характеру пошкоджень. Будь-які пошкодження потребують втручання та організованої роботи з відновлення та реконструкції для нормалізації життя населення й відновлення ефективності соціально-економічної діяльності. Для ефективного відновлення пошкоджених об'єктів шляхом реконструкції, реставрації, капітального чи поточного ремонту необхідно зібрати інформацію щодо технічної можливості та економічної доцільності відновлення об'єктів у населених пунктах громади.

Технічна можливість відновлення або ремонту об'єктів визначає, чи можливе виконання робіт з урахуванням їхнього поточного стану й технічних аспектів. Метою такої оцінки є:

- визначення відповідності реалізації проєкту технічним стандартам і нормам;
- визначення можливості виконання робіт відповідно до наявних ресурсів і технічних можливостей об'єкта.

Таким чином основними складовими технічної можливості відновлення об'єктів населених пунктів громади виступають:

1) Оцінка ступеня пошкоджень: дозволяє визначити вид і характер пошкоджень, їхній рівень та області, які потребують відновлення. Така оцінка спрямована на аналіз ступеня знищення будівель, споруд, інженерно-енергетичної інфраструктури та інших об'єктів на основі встановлених критеріїв. В свою чергу, ступінь пошкодження поділяється на три категорії:

- I категорія, яка характеризується частковим пошкодженням об'єкта – до 40%;
- II категорія, до якої відносяться об'єкти із ступенем пошкоджень від 41 до 80%;
- III категорія, до якої відносяться практично зруйновані або повністю об'єкти – 81-100% пошкоджень.

Оцінка ступеня пошкоджень дозволяє визначити їх масштаби, сформувати перелік необхідних робіт з відновлення, та розрахувати потребу у фінансуванні для його відновлення.

2) Можливість відбудови або відновлення конструкцій спрямована на визначення технічних рішень, які можуть бути використані для відбудови, реконструкції чи реставрації пошкодженого об'єкта. Це включає в себе виконання певних видів робіт, таких як:

- о повна відбудова пошкоджених будинків, будівель, споруд, їх комплексів, що здійснюється з метою створення об'єктів виробничого і невиробничого призначення, а також лінійних об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури;
- о реконструкція передбачає зміну архітектурно-планувальних рішень з метою покращення функціональності пошкодженого об'єкта;
- о реставрація полягає у відновленні об'єкта відповідно до його первісного стану та вигляду;
- о капітальний ремонт передбачає заміну або відновлення частини об'єкта з метою покращення його технічного стану;
- о поточний ремонт – це виконання невеликого або незначного обсягу робіт для усунення існуючих поточних дефектів.

Оцінка можливості відновлення об'єкту також включає наступне:

- ☐ визначення доступності ресурсів, технічних і фінансових можливостей, відповідність робіт вимогам стандартів та нормативів;
- ☐ оцінку обсягу робіт, яка полягає у визначенні їх типу – новому будівництві, реконструкції, реставрації, капітальному або поточному ремонті;
- ☐ визначення потреби в матеріалах, необхідній робочій силі, обладнанні та інших ресурсах;
- ☐ складання бюджету відбудови або відновлення об'єкта з урахуванням поточних цін на будівельні матеріали та послуги.

3. Наявність необхідних матеріалів та ресурсів дозволяє визначити перелік необхідних заходів, які необхідно виконати для відновлення об'єктів, їхню ефективність та можливість реалізації у певних умовах. В той же час, проведення фінансового аналізу дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо відновлення об'єктів, забезпечує ефективне використання фінансових ресурсів для досягнення максимальної ефективності проведених робіт.

4. Відповідність проєкту чинним будівельним і технічним нормам означає, що виконані роботи або відновлені об'єкти повинні відповідати встановленим нормативам, правилам та стандартам, які регулюють процес відновлення (будівельні норми та вимоги до конструкцій; електробезпека; використання екологічно безпечних матеріалів і технологій; відповідність місцевим кліматичним умовам; отримання правил проєктування й будівництва). Дотримання встановлених вимог та норм виступає запорукою безпеки, якості та довговічності

відновлених об'єктів та конструкцій. Оцінка відповідності проведених робіт чинним стандартам та нормативам в Україні на 2023-2024 роки є критично важливою для забезпечення безпеки та якості відновлення.

Законодавство України у сфері будівництва та реконструкції встановлює низку вимог, які повинні бути враховані при відновленні об'єктів:

- Закон України «Про забезпечення працівників правами на безпеку і охорону здоров'я при праці» (від 14.10.1992 року №2694-ІІ), який визначає обов'язкове дотримання вимог щодо охорони праці та безпеки під час виконання будівельних робіт;
- Будівельний Кодекс України (від 16.07.2020 року №540-ІХ) встановлює стандарти та нормативи для будівництва та реконструкції об'єктів, враховуючи технічні вимоги та стандарти якості;
- Державні будівельні норми (ДБН), які регулюють вимоги до проєктування, будівництва та експлуатації будівель та споруд;
- Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.1991 року №1560-ХІІ) вимагає проведення оцінки впливу на довкілля при реконструкції та будівництві об'єктів;
- Стандарти Європейського Союзу у випадках, коли Україна зобов'язана враховувати стандарти ЄС.

У територіальній громаді процес відновлення має включати не тільки проведення ремонтних робіт, а й комплексні зміни, спрямовані на створення більш міцної, безпечної та стійкої інфраструктури.

Економічна доцільність відновлення об'єктів населених пунктів громади шляхом реконструкції та реставрації оцінюється через аналіз вартості проєктів порівняно з потенційними перевагами та довгостроковими витратами. Основними критеріями економічної доцільності відновлення населених пунктів області виступають: розрахунок окупності інвестицій, який полягає у визначенні часу, необхідного для того, щоб інвестиції почали приносити очікуваний прибуток, включаючи аналіз доходів, експлуатаційних витрат, та оцінку ризиків; потенційне зростання вартості відновлених об'єктів, що передбачає прогнозування майбутньої вартості відновлених об'єктів з метою підвищення їх інвестиційної привабливості; порівняльний аналіз подібних проєктів за критеріями їх ефективності та окупності.

Разом з тим, доцільність відновлення об'єктів населених пунктів громади здебільшого має соціальний характер в контексті забезпечення достатнього рівня життя населення.

Враховуючи це, пріоритетними цілями відновлення населених пунктів Михайло-Коцюбинської громади можна визначити наступні:

- відбудова зруйнованих та пошкоджених об'єктів житлово-комунальної, соціальної, інженерної, дорожньої інфраструктури;
- створення умов для безпечної життєдіяльності населення, реалізації заходів цивільного захисту, громадської безпеки;
- відновлення економічного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності економіки громади за рахунок сприяння стабільній роботі промислового комплексу та малого і середнього бізнесу;
- створення умов для залучення іноземних інвестицій;
- сприяння адаптації бізнесу до функціонування в умовах воєнного стану шляхом залучення суб'єктів підприємницької діяльності до участі у державних та місцевих програмах підтримки бізнесу, насамперед тих, що передбачають створення нових робочих місць;
- сприяння поліпшенню стану навколишнього природного середовища;

- сприяння створенню безпечних умов та високої якості життя у громаді, в якому гармонійно поєднуються сфера ІТ-технологій, високотехнологічна промисловість, розвинена транспортно-логістична інфраструктура та безпечне довкілля.

Враховуючи обмеженість фінансових ресурсів місцевого бюджету територіальної громади для досягнення визначених цілей першочергового значення набуває допомога міжнародних партнерів та державна підтримка проєктів відновлення постраждалих населених пунктів області. Фінансування проєктів через державні програми підтримки, гранти міжнародних організацій передбачає ідентифікацію програм (визначення державних та міжнародних програм підтримки, грантів, які відповідають цілям проєкту відновлення), аналіз умов (вивчення критеріїв відбору, вимог до учасників, обсягу фінансування та специфіки проєктів, що підтримуються), підготовку документації, збір необхідних документів, консультації з експертами (залучення фахівців для консультацій з питань підготовки та подання заявок на отримання підтримки), подання заявки (оформлення та подання заявки відповідно до встановлених процедур та термінів).

Зазначені кроки дозволять ефективно використати доступні можливості фінансування для зниження витрат на реалізацію проєктів та визначити доцільність їх реалізації у довгостроковій перспективі в контексті підвищення рівня життя населення громади.

Через військову агресію РФ проти України та тимчасовим знаходженням частини населених пунктів Михайло-Коцюбинської територіальної громади в епіцентрах ведення локальних бойових дій та під тимчасовою окупацією в період з 24.02.2022 по 03.04.2022 об'єкти критичної та соціальної інфраструктури, а також об'єкти житлового та громадського призначення зазнали руйнувань.

На території Михайло-Коцюбинської громади 148 об'єктів постраждали в результаті російської агресії. Найбільше руйнацій зафіксовано в селищі Михайло-Коцюбинському, де було розташовано частину військ окупантів. Серед постраждалих 141 об'єктів були пошкоджені (з них: 127 приватних будинків та 14 комунальних споруд - ступінь їх руйнації оцінюється від 5 до 75%) та 8 об'єктів були повністю зруйновані (всі з них – приватні будинки).

Якщо розглядати ситуацію із втратами в розрізі старостинських округів, найбільша кількість населених пунктів, де зафіксовані руйнації, припадає на Левковицький старостинський округ, де в трьох селах (Левковичі, Зайці, Льгів) зафіксовані пошкоджені об'єкти. Ще в чотирьох старостатах (Ведильцівському, Андріївському, Ковпитському і Жукотківському) руйнації відмічені в головних садибах.

В результаті повномасштабного військового вторгнення російських агресорів на території Михайло-Коцюбинської громади було пошкоджено 148 житлових будинків (з них: 8 – повністю зруйновані через влучання ракети або боєприпасів), що знаходяться у приватній власності. З них –багатоквартирний будинок, що знаходяться на території с-ще Михайло-Коцюбинське. Географічний розподіл пошкоджених будинків виглядає наступним чином:

- селище Михайло-Коцюбинське – 93 будинків (з них: 3 повністю зруйновані);
- с. Жукотки – 16 будинків (з них: 1 повністю зруйнований);
- с. Левковичі – 125 будинків (з них: 1 повністю зруйнований);
- с. Льгів – 18 будинків (з них 3: повністю зруйновані);
- с. Левоньки – 1 будинок,
- с. Пакуль – 2 будинки.

Загальна площа руйнувань у приватному секторі становить більше 13,3 тис. кв. м. Робота по залученню державних та донорських фінансових ресурсів на відновлення будинків приватного сектору продовжується.

В результаті повномасштабного військового вторгнення російських агресорів на території Михайло-Коцюбинської громади було пошкоджено 14 громадських будівель комунальної власності. По типах об'єктів фіксація наступна:

- Заклади загальної середньої освіти – 4 одиниці;
- Заклади дошкільної освіти – 1 одиниця;
- Адміністративні будівлі – 3 одиниці;
- Заклади культури – 4 одиниці;
- Об'єкти життєзабезпечення (ФАП) – 1 одиниця;
- Промислові підприємства (нежитлова будівля) – 1 одиниця.

Таким чином, у громаді було пошкоджено закладів загальної та середньої освіти площею більше 15,5 тис. кв. м. (75,0% від загальної площі даних об'єктів у громаді), закладів та об'єктів культури площею понад 2,4 тис. кв. м (28,1% від загальної площі даних об'єктів у громаді), адміністративних будівель ОМС площею понад 1,0 тис. кв. м. (25,5% від загальної площі даних об'єктів у громаді), закладів ПМД площею 0,1 тис. кв. м (1,8% від загальної площі даних об'єктів у громаді), закладів дошкільної освіти площею 0,3 тис. кв. м (27,0% від загальної площі даних об'єктів у громаді).

Серед пошкоджених об'єктів критичної інфраструктури у Михайло-Коцюбинській громаді перебував тільки Центральний тепловий пункт АТ «Облтеплокомуненерго» в селищі Михайло-Коцюбинське, який одразу потрапив до списку пріоритетних об'єктів на відбудову, оскільки відноситься до категорії будівель життєзабезпеченості. Наразі даний об'єкт відновлено.

За даними громади в результаті бойових дій на її території було частково пошкоджено 53 км дорожнього покриття, що становить 25,2% від загальної протяжності доріг місцевого значення. Характер пошкоджень дозволяє і надалі використовувати дані дороги, проте їх відновлення є завданням на найближчу перспективу. Наразі робота по їх відновленню триває.

На момент розробки програми Михайло-Коцюбинська громада ТГ має нагальні потреби / пропозиції щодо відновлення наступних об'єктів шляхом виконання робіт з реконструкції, реставрації, капітального чи поточного ремонту:

1. Капітальний ремонт Михайло-Коцюбинського закладу дошкільної освіти «Пролісок» Михайло - Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області за адресою: с-ще Михайло – Коцюбинське, вул. Шевченка, 41, Чернігівського району Чернігівської області.
2. Реконструкція стадіону імені Миколи Ілліча Шпака Михайло-Коцюбинської селищної ради за адресою: вул. Шевченка, с-ще Михайло - Коцюбинське, Чернігівський район, Чернігівська область.
3. Реконструкція приміщень та системи опалення адміністративної будівлі (включає: заклад первинної медико-санітарної допомоги; Центр надання адміністративних послуг; Центр надання соціальних послуг; амбулаторію) за адресою: вул. Миру, 3, с-ще Михайло-Коцюбинське Чернігівського району Чернігівської області.
4. Ремонт мережі водопостачання у громаді.
5. Ремонт дорожнього покриття у громаді.
6. Капітальний ремонт приміщення Жукотківського будинку культури.

На даний момент громада не має у розпорядженні достатніх ресурсів для покриття вартості робіт для реалізації всіх зазначених проєктів відновлення.

Також станом на момент розробки даної програми громада не мала потреб щодо консервації об'єктів комунальної власності, які не є першочерговим пріоритетом відновлення.

6.7 Інформація про технічні можливості, економічну доцільність відновлення об'єктів шляхом нового будівництва або пропозиції щодо будівництва нових об'єктів замість тих, що зазнали пошкоджень або зруйновані, з визначенням застосування проєктів повторного використання та розроблення індивідуальних проєктних рішень

В цьому розділі проаналізовано технічну можливість та економічну доцільність відновлення пошкоджених об'єктів в Михайло-Коцюбинській громаді шляхом нового будівництва. Враховуючи наявні дані, є необхідність не лише відновити зруйноване, але й забезпечити довготривалу стійкість і вдосконалення життєвого простору громади. Розглядаючи варіанти нового будівництва або повторного використання існуючих структур, важливо інтегрувати інноваційні технології та індивідуальні проєктні рішення, що відповідають сучасним потребам Михайло-Коцюбинської громади.

Оцінка поточного стану пошкоджених об'єктів і визначення можливості їх відновлення через нове будівництво, що включає детальне вивчення структурної цілісності, необхідності розбірки або консервації та можливості інтеграції сучасних технологій, передбачає декілька ключових етапів:

- **Оцінка структурної цілісності:** визначення міцності та стабільності конструкцій об'єкта. Це може вимагати інженерних обстежень та використання спеціалізованого обладнання для аналізу пошкоджень. Цей процес передбачає застосування спеціалізованого обладнання та технік, щоб оцінити ступінь пошкоджень і структурну безпеку; вивчення отриманих даних для розробки чіткого плану дій, який може включати ремонт, відновлення або заміну елементів конструкції. Ці етапи допомагають ідентифікувати ключові проблеми та визначити найбільш вигідний шлях, з урахуванням як безпеки, так і економічної ефективності.
- **Необхідність розбірки або консервації:** розгляд можливостей тимчасового зміцнення або консервації об'єкта для запобігання подальшим пошкодженням, а також оцінка необхідності повної або часткової розбірки перед відновленням. Рішення про повну або часткову розбірку базується на інтенсивності пошкоджень і впливу на загальну структурну безпеку. Розглядаються також варіанти, які мінімізують втручання та зберігають історичну цінність об'єкта.
- **Можливість інтеграції сучасних технологій:** аналіз способів впровадження новітніх технологій у процес відновлення для підвищення ефективності, стійкості та функціональності об'єкта (інтеграція сучасних технологій у процес відновлення може включати використання високоміцних будівельних матеріалів, що забезпечують кращу довговічність, енергоефективних рішень, таких як утеплення фасадів, встановлення сонячних панелей для зниження витрат на енергію, та систем «розумного будинку», які дозволяють автоматизувати освітлення, опалення та інші функції для підвищення зручності та безпеки користувачів. Такі інновації спрямовані на створення ефективнішого, комфортнішого та екологічно стійкого житлового та громадського середовища.

Економічна доцільність відновлення об'єктів шляхом нового будівництва оцінюється через аналіз вартості проєктів порівняно з потенційними перевагами та довгостроковими витратами. Цей процес також може включати декілька ключових аспектів:

- **Розрахунок окупності інвестицій:** визначається час, потрібний для того, щоб інвестиції почали приносити очікуваний прибуток, включаючи аналіз доходів, експлуатаційних витрат, та оцінку ризиків.
- **Потенційне зростання вартості об'єктів:** прогнозування майбутньої вартості новобудованих об'єктів, що може вплинути на інвестиційну привабливість.
- **Порівняльний аналіз:** порівняння з подібними проєктами за інвестиційними поверненнями, зосереджуючись на тих, що успішно інтегрували сучасні функціональності у свої проєкти.
- **Можливість отримання державної підтримки або грантів:** розгляд можливостей фінансування проєктів через державні програми підтримки, гранти, що можуть знизити витрати на відновлення або будівництво. В рамках розгляду можливості отримання державної підтримки або грантів, слід визначити державні та міжнародні програми підтримки, грантів, які відповідають цілям проєкту, вивчити критерії відбору, вимоги до учасників, обсяг фінансування та специфіку проєктів, що підтримуються, зібрати необхідні документи, включаючи проєктну заявку, технічні описи, кошториси та інше, залучити фахівців для консультацій з питань підготовки та подання

заявок на отримання підтримки, оформити та подати заявку відповідно до встановлених процедур та термінів. Ці кроки допоможуть ефективно використати доступні можливості фінансування для зниження витрат на реалізацію проєкту.

- **Проєкти повторного використання:** дослідження можливостей інтеграції пошкоджених об'єктів у нові проєкти з мінімальними змінами або адаптацією, що включає аналіз поточного стану об'єктів для виявлення можливостей їхнього повторного використання без значних будівельних втручань, який включає детальне вивчення фізичного стану, історичної цінності та поточного використання об'єктів для виявлення можливостей їх повторного використання (важливо оцінити, які частини об'єкту можуть бути збережені без значних будівельних втручань, а які потребують адаптації або модернізації), розробку концепцій переобладнання, що передбачає зміну функціонального призначення об'єктів з урахуванням потреб громади та можливостей сучасного використання (глибокий аналіз потреб місцевих жителів, потенційних функцій, які могли б збагатити громадське життя, та інтеграцію сучасних технологій для підвищення комфорту, доступності та ефективності використання об'єкта).
- **Визначення потенціалу для створення багатофункціональних просторів,** які можуть слугувати культурним, освітнім, комерційним центрам та іншими громадськими функціями. Цей процес передбачає оцінку фізичних характеристик об'єкту, його розташування, доступності для громади, а також потреб місцевих жителів. Результатом є створення просторів, які служать багатьом цілям, сприяючи соціальній інтеграції, культурному розвитку та економічному зростанню громади.
- **Економічний аналіз повторного використання,** що включає оцінку витрат на адаптацію та потенційний дохід від нового використання. Цей аналіз допомагає зрозуміти фінансову життєздатність проєктів повторного використання, враховуючи інвестиції в ремонт, модернізацію, впровадження енергоефективних технологій та інші аспекти переобладнання. Визначення потенційного доходу залежить від багатьох факторів, включаючи місцезнаходження об'єкта, його унікальність, попит на ринку та здатність приваблювати відвідувачів або орендарів. Цей етап дозволяє зберегти історичну та культурну цінність об'єктів, одночасно відповідаючи на сучасні потреби громади. Загальна тривалість проєкту може варіюватися в залежності від складності об'єкта, умов будівництва та інших чинників. Цей підхід вимагає тісної співпраці між архітекторами, інженерами, істориками, екологами та представниками громади для створення проєктів, які поєднують в собі інноваційність, функціональність та естетику з повагою до історичної спадщини та природного середовища.

Процес відновлення об'єктів шляхом нового будівництва або будівництва нових об'єктів замість тих, що зазнали пошкоджень або зруйновані включає, зокрема:

- детальну оцінку пошкоджень із залученням експертів для визначення обсягу руйнувань;
- отримання містобудівних умов та обмежень для проєктування нової будівлі;
- розробку проєкту відновлення з урахуванням потреб громади та індивідуальних особливостей будинку;
- отримання дозволів на будівництво відповідно до законодавства України;
- вибір підрядника та проведення будівельних робіт згідно з проєктом;
- будівництво з використанням сучасних технологій та матеріалів для забезпечення довговічності;
- контроль якості на всіх етапах відновлення для гарантії безпеки мешканців;
- приймання об'єкта в експлуатацію після завершення будівництва.

Кожен з етапів має бути виконаний з урахуванням законодавчих вимог України, що регулюють будівельну діяльність, екологічні стандарти та норми безпеки.

При аналізі технічних можливостей та економічної доцільності відновлення об'єктів шляхом нового будівництва або формуванні пропозицій щодо будівництва нових об'єктів замість тих, що зазнали пошкоджень

або зруйновані, доцільно відповісти на такі питання: чи вистачає вторинного житлового фонду; чи потрібне будівництво нового житлового фонду; чи ведуться перемовини з потенційними забудовниками; чи відома територія, на якій планується будівництво нових об'єктів житлової нерухомості (для організованої забудови масивами); як розміщення нових житлових об'єктів корелює з проектною потужністю та зонами обслуговування закладами освіти, охорони здоров'я, транспортним сполученням, рекреаційним простором тощо.

Житловий фонд Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади налічує 7690 об'єктів житлової інфраструктури, з них: 5 багатоквартирних будинків, 7685 садибних житлових будівель. Багатоквартирні будинки розміщуються у с-ще Михайло-Коцюбинське, с. Жукотки, с. Дніпровське. Решта населених пунктів забудовані виключно садибними житловими будівлями.

Мережа освіти громади охоплює практично всі старостинські округи громади. Відмічаються проблеми з якістю освіти в навчальних закладах. На території Михайло-Коцюбинської територіальної громади функціонує 17 закладів освіти: 9 загально-освітніх навчальних закладів, 8 закладів дошкільної освіти, 1 заклад позашкільної освіти (школа мистецтв). У громаді відсутні заклади професійної (професійно-технічної) освіти.

Сфера охорони здоров'я Михайло-Коцюбинської громади представлена 3 амбулаторіями загальної практики сімейної медицини (в с-ще Михайло-Коцюбинське, с. Ковпита, с. Дніпровське), 1 ФАПом (Андріївський) та 8 фельдшерськими пунктами (Мньовський, Ведильцівський, Пакульський, Шибиринаський, Львівський, Кархівський, Пльохівський, Жукотківський).

Для планування нового будівництва та формування пропозицій щодо будівництва нових об'єктів також критично важливою є інформація про руйнування на території громади.

На території Михайло-Коцюбинської громади 148 об'єктів постраждали в результаті російської агресії. Найбільше руйнацій зафіксовано в селищі Михайло-Коцюбинському, де було розташовано частину військ окупантів. Серед постраждалих 141 об'єктів були пошкоджені (з них: 127 приватних будинків та 14 комунальних споруд - ступінь їх руйнації оцінюється від 5 до 75%) та 8 об'єктів були повністю зруйновані (всі з них – приватні будинки).

В результаті повномасштабного військового вторгнення російських агресорів на території Михайло-Коцюбинської громади було пошкоджено 135 житлових будинків (з них: 8 – повністю зруйновані через влучання ракети або боєприпасів), що знаходяться у приватній власності. З них – багатоквартирний будинок, що знаходиться на території с-ще Михайло-Коцюбинське.

Загальна площа руйнувань у приватному секторі становить більше 13,3 тис. кв. м. Робота по залученню державних та донорських фінансових ресурсів на відновлення будинків приватного сектору продовжується.

В результаті повномасштабного військового вторгнення російських агресорів на території Михайло-Коцюбинської громади було пошкоджено 14 громадських будівель комунальної власності.

За даними громади в результаті бойових дій на її території було частково пошкоджено 53 км дорожнього покриття, що становить 25,2% від загальної протяжності доріг місцевого значення. Характер пошкоджень дозволяє і надалі використовувати дані дороги, проте їх відновлення є завданням на найближчу перспективу.

Враховуючи вище наведену інформацію, при розробці ПКВ робочою групою були напрацьовані заходи з відновлення об'єктів шляхом нового будівництва та пропозиції щодо будівництва нових об'єктів:

1. Будівництво укриття в Михайло-Коцюбинському ЗДО «Пролісок».
2. Будівництво укриття у Михайло-Коцюбинському ліцею Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області за адресою: с-ще Михайло-Коцюбинське, вул. Садова, 60.
3. Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту (споруда подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття) на території Шибиринаської гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області за адресою: вул. Садова, 10, с. Шибирина, Чернігівський район, Чернігівська область.

6.8 Обґрунтовані пропозиції щодо відновлення навколишнього природного середовища, збереження та розвитку природоохоронних територій та об'єктів

Вагомим аспектом повоєнної відбудови та подальшого сталого розвитку території Михайло-Коцюбинської громади є підтримка та відновлення навколишнього природного середовища, збереження та розвиток природоохоронних територій та об'єктів.

У Михайло-Коцюбинській громаді є 2 території з обмеженим природокористуванням:

1. Гідрологічний заказник «Ведильцівський» площею 251 га, розташований на території Ведильцівського, Пльохівського, Кархівського старостинських округів.
2. Регіональний ландшафтний парк «Міжрічинський» площею 6372,95 га (Пакульський старостинський округ). Загальна площа територій природно-заповідного фонду місцевого значення складає 6623,95 га, що становить 8,5% від загальної площі території громади. Території, зарезервовані для заповідання, на землях громади відсутні. Згідно інтерактивному картографічному веб-застосунку «Смарагдова мережа» (<https://emerald.eea.europa.eu/>) території Міжріченського регіонального ландшафтного парку та Ведильцівського гідрологічного заказника відносяться до природоохоронних територій, які отримали статус місць «Смарагдової мережі». Для збереження територій «Смарагдової мережі» необхідно при виконанні програми комплексного відновлення звернути увагу на реалізацію заходів щодо виділення і взяття під охорону місць проживання рідкісних видів тваринного й рослинного світу.

Територія громади за індексом сумарної забрудненості відноситься до помірно забрудненої. У цілому викиди в атмосферне повітря не перевищують нормативи гранично допустимої концентрації. Втім, на території громади відбувається традиційне для України весняне та осіннє спалювання листя, трави, соломи та інших органічних решток. Це не тільки значно забруднює повітря, а також знищує важливе різноманіття комах у верхніх шарах ґрунту, а також унеможливило використання органіки для підвищення родючості землі.

Одним із основних антропогенних чинників, що негативно впливає на структурні елементи екологічної мережі та біорізноманіття громади, є значний ступінь господарського освоєння її території, що несе надзвичайно високе антропогенне навантаження на природні екосистеми та призводить до їх зміни та скорочення площ. Ландшафти за рівнем антропогенної змінності відносять до сильно трансформованих, за здатністю до міграції і накопичення забруднюючих речовин – до територій з переважаючою акумуляційною здатністю. Негативний вплив на навколишнє середовище громади мають агрокомпанії, які здійснюють діяльність на її території, оскільки недостатньо контролювано використовують добрива та отрутохімікати. Особливу небезпеку вони становлять для різноманіття навколишньої фауни. Такий вплив також відображається на здоров'ї місцевих мешканців.

За гідро-екологічною оцінкою якості поверхневі води територіальної громади відносяться до помірно забруднених. Загрозливим для громади є також замулення водних ресурсів. Крім того, загрозу становить скидання хімікатів до водойм громади, що вже призводило до масової загибелі риби.

У громаді немає системи поводження з відходами та очисних споруд. Стічні води з вигрібних ям потрапляють прямо в ґрунт, що додатково негативно впливає на якість води.

Однією з складових забезпечення належного санітарного стану населених пунктів громади є поводження з побутовими відходами. Значна частина побутових відходів концентрується на стихійних сміттєзвалищах. Організація послуг щодо збирання відходів у населених пунктах здебільшого тільки починає налагоджуватися, що призводить до несанкціонованого розміщення відходів та пов'язаних з цим негативних факторів впливу. Першочерговим завданням із відновлення стану навколишнього середовища є дослідження наслідків бойових дій, зокрема щодо забруднення ґрунтів і поверхневих вод хімічними речовинами. Пріоритет – очищення території від вибухонебезпечних предметів та розмінування. Доцільно здійснити відбір зразків ґрунту і води для визначення рівня забруднення на ділянках, де велись інтенсивні бойові дії як у межах населених пунктів, так і на землях лісового фонду і сільськогосподарських земель.

Бойові дії на території громади не завдали відчутного впливу на стан водних об'єктів та багатошарових підземних покладів питної води. Тобто водна екосистема внаслідок бойових дій не зазнала відчутної шкоди.

Проте просування військ ворога під час повномасштабного вторгнення, масштабне переміщення важкої техніки, зокрема танків, артилерії та вантажівок, спровокувало вивільнення великої кількості викидів, що вплинуло на якість місцевого повітря. Виникнення стихійних пожеж внаслідок обстрілів території громади також погіршувало якість атмосферного повітря та спричиняло пірогенну деградацію ґрунтів, що призвело до часткової втрати органічної речовини. Вздовж основних шляхів пересування військової техніки з'явилося забруднення ґрунтів свинцем, міддю та цинком. Місячний період окупації частини території громади призвів до появи замінованих територій, що складає загрозу для цивільного населення та геохімічні ризики потенційного забруднення земель, які можуть призвести до фізико-хімічної та біологічної деградації.

Замінування, засмічення відходами воєнного походження, руйнування ґрунтово-рослинного покриву території є наслідками, заподіяними громаді внаслідок бойових дій. Найбільший ризик на сьогодні складають території навколо водойм, які потребують розмінування. ДСНС та Швейцарський фонд протимінної діяльності України (FSD Ukraine) регулярно проводять заходи із пошуку та знешкодження вибухонебезпечних предметів на території громади. На сьогоднішній день неможливо скласти точну карту потенційно замінованих територій. Тому громада не володіє об'єктивними оперативними даними щодо стану замінування територій.

Оцінки щодо впливу військових дій на флору і фауну громади не проводилося. За оцінками представників громади забруднення територій громади вибухонебезпечними предметами становить загрозу для лісових ресурсів, ґрунтів, ландшафтів, флори та фауни. Зважаючи на тривалий процес розмінування, остаточно оцінити вплив даного чинника на екологію можна буде лише по завершенню процесів знешкодження вибухонебезпечних предметів на території громади.

Для зменшення рівня забруднення територій громади можуть бути застосовані такі заходи:

- для усунення механічного забруднення земель – механічне очищення поверхні від осколків та інших елементів, підтримання санітарного стану;
- для усунення забруднення ґрунтів – комплекс дій, які можуть включати заходи із хімічної та / або біологічної ремедіації.

Станом на момент розробки програми комплексного відновлення на території громади відсутні надмірно забруднені ділянки, які б підлягали консервації.

У подальшому на території громади слід проводити такі профілактичні заходи, як:

- збереження ареалів у заплавах річок, яким властиве затоплення і заболочення;
- недопущення забудови або інженерних заходів із пониження ґрунтових вод, осушення;
- збереження лісових масивів і збільшення площі їх насаджень;
- збереження і створення нових лісосмуг на полях;
- контроль інвазійних видів, дотримання законодавства щодо висадження інвазійних видів.

При відновленні природного рослинного покриву слід ураховувати вихідні ландшафтні умови. Заліснення доцільне тільки у межах піщаних надзаплавних терас, днищ балок. На схилах і межирічних рівнинах необхідно відновлювати степові і лучно-степові біотопи із використанням типових зональних видів рослин.

Для збереження територій природно-заповідного фонду необхідно провести виділення меж їх територій та забезпечення виконання законодавчих вимог із охорони цінних ландшафтів.

6.9 Інформація про необхідні заходи інженерної підготовки та інженерного захисту території

Згідно з вимогами «Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 жовтня 2022 р. № 1159, програма комплексного відновлення території територіальної громади включає розділ, в якому зазначається інформація щодо необхідних заходів з інженерної підготовки та інженерного захисту території.

Інженерна підготовка території реалізується заходами загального та спеціального характеру. До заходів загального характеру належать заходи з вертикального планування та належної організації відведення поверхневих стічних вод (дощових та талих). До заходів спеціального характеру відносяться: інженерний захист від затоплення паводковими і ґрунтовими водами, освоєння заболочених територій, берегоукріплення, меліорація, боротьба з яругами, зсувами, обвалами, карстом, просадністю, мулистими накопиченнями, заторфованістю, відновленням порушених територій тощо.

Території, де природні умови характеризуються, як сприятливі для будівництва, не потребують виконання спеціальних, складних та масштабних заходів з інженерної підготовки. Несприятливі природні умови та антропогенні явища (зсуви, хвилястий рельєф, високі рівні ґрунтових вод, затоплення, карсти, порушені території тощо) значно ускладнюють інженерну підготовку, тому при розробці та реалізації конкретних заходів з інженерної підготовки території рішення повинні прийматись тільки після проведення ретельних інженерно-геологічних вишукувань та техніко-економічного підтвердження їх доцільності.

Питанням безпеки в сучасних реаліях нашої держави слід приділяти особливу увагу. В даному розділі наведено рекомендації, які бажано врахувати громаді при плануванні відповідних заходів. Проведення аналізу впливу об'єктів потенційної небезпеки, небезпечного впливу об'єктів природної та техногенної небезпеки дозволяє розробити пропозиції щодо інженерної підготовки та інженерного захисту території ТГ.

Інженерний захист території від небезпечних природних процесів повинен унеможливити виникнення аварійно-небезпечних ситуацій і забезпечити:

- загальну стійкість об'єктів і територій при основному та аварійному сполученні навантажень;
- нормативні медико-санітарні умови проживання населення, санітарно-гігієнічні, соціальні, рекреаційні умови території, що захищається;
- надійне функціонування об'єктів, що розміщені на цих територіях;
- збереження природних ландшафтів, заповідних зон, об'єктів природної та культурної спадщини, зон відпочинку тощо;
- належне архітектурне оформлення об'єктів інженерного захисту;
- охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання земель і природних ресурсів, об'єктів, що захищаються.

Виконання будівельних робіт при вжитті заходів з інженерного захисту повинно бути безаварійним, безпечним і має унеможливлювати виникнення небезпечних нових та активізацію наявних небезпечних геологічних процесів на прилеглих територіях.

Захисні споруди цивільного захисту (ЗСЦЗ) і споруди подвійного призначення (СПП) організовуються таким чином, щоб протягом певного часу (до 48 годин) створити належні умови для перебування людей, що підлягають укриттю, і забезпечити відповідний ступінь їх захисту від прогнозованих впливів небезпечних чинників, які можуть виникнути як складова частина небезпечних явищ надзвичайної ситуації (НС), воєнних (бойових) дій і терористичних актів.

Захисні споруди залежно від умов, що в них створюються, і захисних властивостей поділяються на сховища та протирадіаційні укриття (ПРУ). Сховища — герметичні захисні споруди, які забезпечують умови для перебування в них людей, техніки та майна протягом двох діб з метою їх захисту від негативного впливу небезпечних хімічних і радіоактивних речовин, високих температур і продуктів горіння в разі виникнення пожеж, катастрофічного затоплення, а також від дії засобів ураження. Протирадіаційні укриття (ПРУ) — негерметичні захисні споруди, які забезпечують захист людей від негативного впливу іонізуючого випромінювання в разі радіоактивного забруднення місцевості. У ПРУ допускається перебування розрахункової кількості осіб терміном до двох діб (до 48 годин). Окрім того, при відповідній міцності конструкцій ПРУ можуть частково захищати людей від впливу ударної і вибухової хвилі, уламків будинків, що руйнуються, а також безпосереднього потрапляння на одяг крапель отруйних речовин й аерозолів бактеріальних засобів. Сховища та ПРУ розміщуються в межах радіуса збору населення, яке має укриватися, згідно зі схемами розміщення захисних споруд цивільного захисту.

Сховища поділяються на класи, а ПРУ — на групи. З метою раціонального використання захисних споруд поза межами періоду дії НС, воєнних (бойових) дій і терористичних актів у житлових будинках та будівлях громадського призначення, у т. ч. закладах освіти та закладах охорони здоров'я, рекомендується передбачати СПП, які:

- призначені для використання за основним функціональним призначенням з метою забезпечення суспільних або господарських потреб (основне функціональне призначення);
- мають захисні властивості сховищ або ПРУ та спроектовані, побудовані або пристосовані таким чином, щоб забезпечити умови для тимчасового перебування людей, що підлягають укриттю, під час дії НС, воєнних (бойових) дій і терористичних актів.

Об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, спеціальне та інше інженерне обладнання, системи життєзабезпечення захисних споруд і СПП мають дозволяти приведення їх у готовність до використання за призначенням у строки, передбачені Кодексом цивільного захисту України та Порядком створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 року № 138 «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту». СПП мають одночасно задовольняти вимоги, встановлені будівельними нормами відповідно до обох функціональних призначень таких споруд.

Захисні споруди та СПП відносно навколишньої забудови проєктуються розташованими окремо, прибудованими та вбудованими. Прибудовані і вбудовані захисні споруди та СПП проєктуються в підземних, цокольних і підвальних поверххах. Окремо розташовані захисні споруди та СПП відносно планувальної позначки землі передбачаються заглибленими або частково заглибленими (за умови забезпечення встановлених показників їх захисних властивостей). При виборі способу розміщення відносно планувальної позначки землі слід враховувати геологічні, гідрогеологічні та інші умови.

У разі розташування захисних споруд і СПП або їх частин вище за планувальну позначку землі досягнення такими спорудами встановлених показників їх захисних властивостей можна забезпечити за допомогою таких методів:

- обвалування ґрунтом;
- обладнання захисних екранів;
- використання багатошарових будівельних конструкцій.

Зовнішні захисні конструкції ПРУ повинні забезпечувати захист людей, що укриваються, від ураження при хімічному зараженні місцевості.

Пристосування підвальних приміщень наявних будинків і споруд для захисту населення в сучасних умовах є одним з основних напрямів нарощування фонду захисних споруд. Воно може здійснюватися як завчасно, так і в період загрози. Для пристосування під підсилені укриття найбільш придатні підвальні та інші заглиблені приміщення, перекриття яких витримують навантаження від руйнування розташованих вище поверхів і конструкцій або дозволяють певним чином підсилити ці конструкції. Це, як правило, підвальні приміщення виробничих будівель і споруд з каркасними схемами конструкцій, перекриття яких розраховані на навантаження від верстатного та іншого обладнання, адміністративних будинків, житлових кам'яних будинків з перекриттями зі збірних і монолітних залізобетонних конструкцій.

Під ПРУ можуть бути пристосовані:

- підвали житлових, громадських, виробничих й інших будинків і споруд;
- окремо розташовані заглиблені споруди, призначені для виробничих, складських і побутових потреб;
- окремі приміщення в цокольних поверхах кам'яних (бетонних) і цегляних будинків, що мають мінімальну площу зовнішніх відкритих стін, віконних й інших прорізів.

На захисні властивості заглиблених приміщень, що пристосовуються під ПРУ, впливають такі фактори:

- висота приміщень над землею;
- матеріал, конструкція і розташування зовнішніх стін приміщення відносно зовнішніх стін будинку (споруди).
- підвищення захисних властивостей заглиблених приміщень від впливу іонізуючого випромінювання рекомендовано робити шляхом:
 - обвалування частин підвальних і цокольних поверхів, які виступають, на повну висоту;
 - підсипання додаткового шару ґрунту на перекриття з попереднім встановленням у зв'язку із цим підтримувальних прогонів (балок) і стійок;
 - закладання зовнішніх прорізів в огорожувальних конструкціях і обладнання стінок-екранів на входах (в'їздах).

Перелічені заходи проводяться в період приведення захисних споруд у готовність, а планування цих заходів і підготовка необхідних матеріалів має відбуватися завчасно. Фонд захисних споруд для працівників створюється на території підприємств або поблизу них, а для решти населення — у районах житлово-громадської забудови. Створення фонду захисних споруд здійснюється згідно з розрахунками чисельності наявного населення громади та ВПО.

На території Михайло-Коцюбинської громади розташовано 14 захисних споруд у 10 населених пунктах громади. 4 з них розміщені в адміністративному центрі громади – с-ще Михайло-Коцюбинське.

Таблиця 6.9.1 – Перелік захисних споруд громади

№	Місцезнаходження (населений пункт, вулиця, № будинку)	Стан готовності (готове / обмежено готове / неготове до використання за призначенням)	Вид захисної споруди ЦЗ (в т. ч. група укриття / клас сховища)	Площа укриття, м²	Місткість, осіб	Балансоутримувач
1	с. Андріївка вул. Михайлівська, 135	Готове	Найпростіше укриття	60	90	Михайло-Коцюбинська селищна рада
2	с. Ведильці пров. Шкільний, 4	Готове	Найпростіше укриття	50	83	Михайло-Коцюбинська селищна рада
3	с. Кархівка вул. Перемоги, 62	Готове	Найпростіше укриття	40	41	Михайло-Коцюбинська селищна рада

4	с. Дніпровське вул. Шевченка, 34	Готове	Найпростіше укриття	45	50	Михайло-Коцюбинська селищна рада
5	с-ще Михайло-Коцюбинське вул. Садова, 60	Готове	Найпростіше укриття	180	250	Михайло-Коцюбинська селищна рада
6	с. Ковпита вул. Перемоги, 78	Готове	Найпростіше укриття	52	83	Михайло-Коцюбинська селищна рада
7	с-ще Михайло-Коцюбинське вул. Шевченка, 41	Готове	Найпростіше укриття	27	45	Михайло-Коцюбинська селищна рада
8	с. Мньов вул. Миру, 9	Готове	Найпростіше укриття	30	50	Михайло-Коцюбинська селищна рада
9	с. Льгів вул. Молодіжна, 5б	Готове	Найпростіше укриття	25	41	Михайло-Коцюбинська селищна рада
10	с. Шибирино вул. Садова, 10	Готове	Найпростіше укриття	26	25	Михайло-Коцюбинська селищна рада
11	с-ще Михайло-Коцюбинське вул. Миру, 1	Готове	Найпростіше укриття	185,7	124	Михайло-Коцюбинська селищна рада
12	с. Ковпита вул. Грачова, 2	Готове	Протирадіаційне укриття №95078	181,2	150	Михайло-Коцюбинська селищна рада
13	с. Пакуль вул. Чернігівська, 25	Готове	Протирадіаційне укриття №95074	100	67	Філія «Чернігівське лісове господарство ДП «Ліси України»
14	с. Пакуль вул. Троїцька, 70	Готове	Протирадіаційне укриття №95066	70	70	Михайло-Коцюбинська селищна рада

Всі захисні споруди вважаються готовими до використання.

3 із 14 захисних споруд є протирадіаційними укриттями, а 11 – найпростішими укриттями.

Таким чином 32 населені пункти громади досі не мають на своїй території жодного укриття. Тобто громада має потребу у збільшенні кількості фонду захисних споруд. Програмою комплексного відновлення пропонується організація фонду захисних споруд цивільного захисту та забезпечення площі захисних споруд шляхом:

- комплексного освоєння підземного простору в населених пунктах для взаємопогодженого розміщення в ньому споруд і приміщень соціально-побутового, виробничого та господарського призначення з урахуванням необхідності пристосування і використання частини приміщень для захисту населення;
- пристосування підвальних та інших заглиблених приміщень, приміщень цокольних і наземних поверхів наявних будівель і таких, що будуються, у СПП із захисними властивостями ПРУ;
- будівництва заглиблених сховищ і ПРУ, які розташовані окремо від забудови.

Укриття працівників та інших категорій населення у захисних спорудах цивільного захисту на території громади пропонується з такими їх характеристиками:

- для захисту населення ТГ у ПРУ, або СПП із захисними властивостями ПРУ - з коефіцієнтом захисту (послаблення радіаційного впливу) $K_z = 100$, з визначенням кількості укриттів та радіусу збору відповідно до вимог ДБН В.2.2-5:2023;
- мінімальна площа на одну особу, що підлягає укриттю в основному приміщенні для укриття захисних споруд та СПП необхідно приймати відповідно до вимог ДБН В.2.2-5:2023.

Станом на момент розробки програми комплексного відновлення кількість осіб, що потребує укриття у громаді становила 8658 особа. Відповідно до норм площі захисних споруд на 1 людину згідно з ДБН В.2.2.5 у громаді існує потреба у 5195 м² додаткової площі захисних споруд (табл. 6.9.2, 6.9.3).

Таким чином, у подальшому є необхідність розроблення розділу, присвяченому інженерно-технічним заходам цивільного захисту, у складі містобудівної документації з метою площі захисних споруд. На даний момент громада потребує створення додаткових 44 захисних споруд – ПРУ.

Таблиця 6.9.2 – Розрахунок необхідної площі захисних споруд

Місця захисту	Кількість осіб, що потребує укриття, осіб (чисельність наявного населення та ВПО)	Норма площі захисних споруд на 1 людину згідно з ДБН В.2.2.5 (м²)	Площа захисних споруд, м²
Протирадіаційні укриття (ПРУ)	8 658	0,6	5195
Усього по громаді:	8658	×	5195

Таблиця 6.9.3 – Пропозиції розвитку фонду захисних споруд громади

№	Показники	Одиниця вимірювання	Аналіз існуючого стану	Пропозиції ПКВ
1	Чисельність населення, що потребує укриття, в тому числі:	осіб	8 658	0
2	Характеристика фонду захисних споруд:			
2.1	Кількість найпростіших укриттів	одиниць	11	11
2.2	Кількість ПРУ	одиниць	3	47
2.3	Кількість сховищ	одиниць	0	0
2.4	СПП з властивостями ПРУ	одиниць	0	0
2.5	СПП із захисними властивостями сховищ	одиниць	0	0
2.6	Місткість ПРУ або СПП із захисними властивостями ПРУ	осіб	585	9 243
2.7	Місткість найпростіших укриттів	осіб	1441	1441
2.8	Всього місткість ЗС ЦЗ	осіб	2026	10 684
2.9	Площа ПРУ або СПП із захисними властивостями ПРУ	м²	351,2	5545,8
2.10	Площа найпростіших укриттів	м²	720,7	720,7
2.11	Всього площа ЗС ЦЗ	м²	2879,7	1071,9

Безпеківі проблеми, які пов'язані з війною (артилерійські обстріли, заміновані території тощо), в громаді з'явилися лише в 2022 році. За безпеку в громаді відповідає 2 дільничних офіцерів поліції, які тісно співпрацюють з структурними підрозділами селищної ради.

В 2022 році в громаді відкрито першу поліцейську станцію на території селища Михайло-Коцюбинське. В 2023 році відкрито другу поліцейську станцію в с. Пакуль. Нагальною потребою є закупівля поліцейського автомобіля.

Відеоспостереження встановлено в декількох точках селища Михайло-Коцюбинське в 2023 році, а саме 22 камери. В 2021 році була прийнята програма по встановленню камер відеоспостереження поетапно в усі старостинські округи (в 2021 році встановлені камери лише в одному старостинському окрузі – Мньовському). В поточному році дана програма не фінансується.

Таблиця 6.9.4 – Пожежні депо (аварійно-рятувальні служби, станції) громади

Назва населеного пункту	Місцезнаходження пожежного депо	Кількість автомобілів	Стан (пошкоджено / знищено / не пошкоджено)
с-ще Михайло-Коцюбинське	с-ще Михайло-Коцюбинське вул. Миру, 23	2	Пошкоджена будівля ДЕПО
с. Пакуль	с. Пакуль вул. Чернігівська, 21	1	х

На території ТГ функціонує два пожежних депо (пожежно-рятувальних підрозділів): у с-щі Михайло-Коцюбинському (розраховане на 2 автомобілі) та у с. Пакуль (розраховане на 1 автомобіль), які здійснюють пожежогасіння на території громади.

Для дотримання протипожежних норм, поліпшення стану особистої безпеки та безпеки майна мешканців є необхідним в подальшому розміщення додаткових пожежних депо (пожежно-рятувальних підрозділів) на території громади.

З-поміж комплексу заходів щодо захисту населення під час НС важливе значення має організація своєчасного оповіщення населення про загрозу і виникнення НС і постійне інформування про поточну ситуацію. Оповіщення і зв'язок під час НС забезпечується за допомогою єдиної національної системи зв'язку (ЄНСЗ). Сигнали оповіщення цивільного захисту, повідомлення про загрозу та виникнення НС, інформація про дії в умовах НС доводяться до працівників підприємств.

Служба оповіщення та зв'язку створюється на базі вузла зв'язку об'єкта. На службу покладається організація своєчасного оповіщення керівного складу, населення, робітників і службовців про загрозу та виникнення НС, організація зв'язку та підтримання його в постійній готовності. Оповіщення про загрозу виникнення НС і постійне інформування населення про них мають забезпечуватися шляхом:

- завчасного створення й підтримки в постійній готовності загальнодержавної і територіальних автоматизованих систем центрального оповіщення населення;
- організаційно-технічного з'єднання територіальних систем центрального оповіщення й систем оповіщення на об'єктах господарювання;
- завчасного створення та організації технічного з'єднання із системами спостереження і контролю постійних локальних систем оповіщення та інформування людей в зонах катастрофічного затоплення, розміщення радіаційних, хімічних підприємств, інших об'єктів підвищеної небезпеки.

Інформаційне забезпечення евакуйованого населення про початок евакуації та порядок дій у різних ситуаціях й оперативну обстановку здійснюється уповноваженим органом управління з питань надзвичайних ситуацій і органом з евакуації з використанням для цього системи оповіщення, засобів радіомовлення і телебачення та із залученням у разі потреби сил і засобів органів Міністерства внутрішніх справ.

ПКВ пропонує здійснювати оповіщення населення електросиреною типу С-40 в кожному населеному пункті ТГ, яка б забезпечувала озвучення на території в радіусі 300–700 м. Можливе використання системи оповіщення іншого типу, що відповідатиме ДБН Б.1.1-5. Радіус озвучення залежить від рівня вуличних шумів, характеру і висоти забудови, висоти встановлення електросирени над поверхнею землі. Вона встановлюється на найвищих будинках на рівні не менше як 2,5 м від верхньої точки даху в стороні від димових і вентиляційних труб, а також джерел сильних і постійних шумів.

У місцях масового перебування людей на територіях громадських об'єктів необхідно встановити гучномовці для інформування та оповіщення населення під час НС. У цьому випадку треба використовувати рупорні гучномовці типу 100ГР-32, 50ГР-45, які призначені для використання на відкритих територіях з високим рівнем шуму та мають високий звуковий тиск. Такі гучномовці встановлюються, як правило, уздовж вулиць на стовпах, вежах, фасадах будівель і споруд на висоті 4–8 м від землі.

Гучномовці поєднуються із системою мовлення всередині громадських будівель і у звичайному режимі використовуються для інформування населення про діяльність об'єкта, реклами чи транслювання музики, а у випадку НС — для оповіщення населення.

Крок встановлення таких гучномовців становить від 50 до 150 м і залежить від обраного типу гучномовця (тип гучномовців і їх кількість визначається на стадії проектування об'єкта). Оповіщення працівників здійснюється сиренами типу С-28, розміщеними в межах інформативної доступності.

Оповіщення осіб із фізичними, психічними, інтелектуальними й сенсорними порушеннями та інших маломобільних груп населення (осіб, які їх супроводжують) здійснюється шляхом впровадження технічних засобів, а саме застосування звукових маяків, світлозвукових сповіщувачів, засобів аудіокоментування, субтитрування, сурдоперекладу, розсилки текстових повідомлень та інших відповідних засобів. Усе це має організовувати виконавчий комітет місцевої ради, а також власники об'єктів з масовим перебуванням людей і керівники підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, де працюють або можуть перебувати зазначені особи.

На території Михайло-Коцюбинської громади відсутні місцеві централізовані автоматизовані, автоматизовані локальні та автоматизовані об'єктові системи оповіщення населення.

ПКВ пропонуються наступні пропозиції щодо вдосконалення систем оповіщення населення громади:

- забезпечення найбільших населених пунктів ТГ автоматизованою системою централізованого оповіщення;
- розміщення автоматизованих локальних та об'єктових систем оповіщення в місцях масового перебування людей, захисних спорудах, на території об'єктів ОПН та ХНО у найбільших населених пунктах ТГ.

На момент розроблення програми Михайло-Коцюбинською територіальною громадою потенційно можуть бути організовані наступні заходи цивільного захисту населення:

- оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій;
- інформування у сфері цивільного захисту;
- укриття населення у фондї захисних споруд цивільного захисту;
- заходи з евакуації;
- інженерний захист територій.

Таблиця 6.9.5 – Перелік заходів інженерної підготовки та інженерного захисту території громади

Опис та зміст заходу	Опис території поширення	Площа, га	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Пропозиції
Інженерна підготовка територій, засмічених вибухонебезпечними предметами	35 ділянок земель сільськогосподарського призначення та лісгосподарського призначення	Орієнтовна площа 298,214 га	Гуманітарне розмінування	Високий	Території, засмічені вибухонебезпечними предметами потребують проведення стандартної операційної процедури (СОП) 08.20/ДСНС, СОП 08.40/ДСНС, СОП 09.10/ДСНС, СОП 09.11/ДСНС та СОП 10.10-40/ДСНС.

На момент розроблення ПКВ на території Михайло-Коцюбинської громади виявлено 35 ділянок земель сільськогосподарського призначення та лісгосподарського призначення за межами населених пунктів громади, які необхідно обстежити на наявність вибухонебезпечних предметів. Площа таких ділянок складає 298,214 га. Дані території потребують інженерної підготовки шляхом проведення стандартної операційної процедури (СОП) 08.20/ДСНС, СОП 08.40/ДСНС, СОП 09.10/ДСНС, СОП 09.11/ДСНС та СОП 10.10-40/ДСНС.

Для уникнення прояву (або його впливу) та активізації небезпечних процесів слід створити сприятливі умови для перспективного розвитку населених пунктів ТГ. У подальшому є необхідність розроблення містобудівної документації з метою уточнення доцільності та черговості застосування заходів інженерної підготовки та інженерного захисту територій.

Для вдосконалення системи запобігання наслідків від підтоплення потрібно регулярно виконувати комплекс робіт щодо покращення стану прибережних земель, захисту території від прояву та активізації процесу підтоплення. Для цього можливе застосування спеціальних інженерних заходів щодо покращення стану водних об'єктів:

- регулювання рівня поверхневих вод водойм і водотоків;
- розчищення від заростання та замулення;
- вирубування чагарників;
- благоустрій прибережних територій (у межах санітарно-захисних зон);
- обладнання берегоукріплювальних споруд;
- обладнання водовідвідних лотків.

Для досягнення необхідного пониження рівня підземних вод можливе застосування різних видів водопонижувальних пристроїв — дренажів. Заходи з берегоукріплення водойм і водотоків у межах громади можуть бути представлені у вигляді благоустрою прибережних територій, що охоплює обладнання укосів берегів та їх озеленення. Також рекомендовано виконувати берегоукріплювальні заходи з передбаченням благоустрою в прибережних захисних смугах й облаштування берегозахисних споруд при інженерному захисті берегів річок.

На основі аналізу факторів, які активізують процес заболочення, можуть бути вжиті такі спеціальні інженерні заходи з інженерної підготовки:

- відведення дощових і сніготалих вод;
- обладнання ґрунтових подушок з подальшим ущільненням;
- часткова чи повна заміна заболочених та заторфованих ґрунтів;
- осушення території (обладнання дренажів мілкового та глибокого закладання).

7 План реалізації програми комплексного відновлення громади.

7.1 Загальні підходи та пропозиції щодо комплексного відновлення, розвитку території ТГ (її частини) та заходи для їх реалізації з визначенням пріоритетності, з урахуванням норм і нормативів щодо просторового планування та землекористування, захисту навколишнього природного середовища та природних ресурсів, забезпечення населення закладами і послугами, що в них надаються, охорони культурної спадщини, розвитку транспорту та інженерної інфраструктури тощо)

Програма комплексного відновлення має сприяти впровадженню таких сучасних підходів і практик розвитку територіальної громади, населених пунктів і частин їхніх територій, як:

- раціональне просторове планування, забезпечення балансу розселення та розміщення робочих місць;
- високотехнологічне, інноваційне, конкурентоспроможне виробниче середовище у громаді;
- створення розвиненої інфраструктури та сфери послуг;
- сталий розвиток та соціальна відповідальність;
- енергоефективність, екологічність, раціональне природокористування;
- збереження природного, історико-культурного розмаїття та національної пам'яті;
- людиноцентризм, інклюзивність та гендерна рівність.

У рамках програми комплексного відновлення Михайло-Коцюбинської селищної територіальної громади розроблено загальні підходи і пропозиції щодо комплексного відновлення та розвитку громади, а також заходи для їх реалізації.

Основними принципами реалізації програми є:

- негайний початок, поступовий розвиток;
- збільшення добробуту населення на засадах соціальної справедливості;
- відбудова «краще, ніж було» (Build back better);
- стимулювання інвестицій та підприємництва;
- інклюзивність та безбар'єрність;
- сталість розвитку та адаптація до кліматичних змін.

Стратегічне бачення Михайло-Коцюбинської територіальної громади після завершення її відновлення є відправною точкою для формулювання відповідних заходів. Воно допомагає визначити пріоритетність дій за тими чи іншими напрямками, врахувати основні виклики і потреби, які виникли внаслідок часткової окупації та після неї в період повномасштабної війни. Принцип build back better (відбудова кращого, ніж було) передбачає “використання передових та екологічних технологій” при відновленні об'єктів і будівництві нових та “впровадження ключових принципів ЄС переходу до “зеленої” економіки” і сталого розвитку.

На основі аналізу різних сфер розвитку економіки, соціальної сфери і населення, прийнятої Стратегії розвитку Михайло-Коцюбинської територіальної громади, а також враховуючи поточний стан та існуючі передумови до розвитку громади, робочою групою із розробки ПКВ було визначене нижче наведене бачення розвитку Михайло-Коцюбинської громади:

1) Бачення демографічної ситуації: громада уникла негативного сальдо приросту населення і має позитивну демографічну динаміку, зокрема за рахунок переселення жителів обласного центру до громади, та бажання значної частини ВПО, що прибули у громаду, стати її резидентами.

2) Бачення економічної ситуації: громада має високий рівень задіяння підприємницького потенціалу мешканців за рахунок активного розвитку місцевого бізнесу (в т. ч. жіночого) та наявності на її території високотехнологічного агропромислового виробництва і великих переробних підприємств-експортерів.

3) Бачення розвитку інфраструктури громади: жителі громади повністю забезпечені житлом та мають доступ до всієї необхідної інфраструктури (яка враховує підходи гендерної рівності, принципи інклюзивності, потреби різних вразливих груп мешканців/мешканок громади), в т. ч. активно користуються високим транзитним потенціалом за рахунок будівництва та відновлення нових елементів дорожньої інфраструктури.

4) Бачення розвитку місцевої енергетики: громада активно запроваджує використання альтернативних і відновлювальних джерел енергії для виробництва та енергомодернізації комунальних об'єктів.

5) Бачення екологічної ситуації: громада покращила стан довкілля на всій своїй території за рахунок дотримання міжнародних екологічних стандартів, активного використання альтернативних джерел енергії та будівництва сучасних очисних споруд.

6) Бачення комфорту для жителів та гостей: у громаді надається широкий спектр публічних послуг високої якості (в т. ч. соціальних, житлово-комунальних, адміністративних, муніципальних) та наявна розвинена інфраструктура, спроможна повноцінно задовольняти попит на культурно-видовищні, розважальні, екскурсійні, оздоровчі, торговельні, інформаційні та інші релевантні послуги з урахуванням принципів гендерної рівності та соціальної інклюзії.

Досягнення даного бачення потребує подолання низки гуманітарних, економічних, соціально-інфраструктурних, фінансових проблем, обтяжених ризиками тривалого продовження війни і об'єктивним відтермінуванням тих завдань, які мали б бути вирішеними громадою раніше. Відповідно до принципу людиноцентричності, досягнення повного відновлення Михайло-Коцюбинської територіальної громади можливе на основі збалансованої реалізації різновекторних напрямків відновлення, яким відповідають конкретні завдання невідкладного реагування, відновлення і розвитку. Ці завдання узгоджені з більшістю Цілей сталого розвитку 2030, визначених для України. При цьому громада має виступати основним суб'єктом творення сільського простору місцевого розвитку.

Таблиця 7.1.1 – Напрямки відновлення та розвитку, їх узгодженість із Цілями сталого розвитку до 2030 р.

Напрямок відновлення та розвитку громади	Відповідність цілям сталого розвитку
Вдосконалення системи управління та безпеки громади	Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів Ціль 16. Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях Ціль 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат
Розвиток освіти і культури у громаді	Ціль 3. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання Ціль 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат
Створення умов для формування здоров'я мешканців громади	Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів Ціль 3. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці Ціль 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат
Покращення благоустрою та житлово-комунальних послуг громади	Ціль 6. Забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям
Розвиток підприємництва у громаді	Ціль 2. Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства Ціль 8. Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх

	Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям
	Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва
Розвиток рекреаційного та туристичного потенціалу громади	Ціль 3. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці

Окремим завданням для Михайло-Коцюбинської територіальної громади є інвентаризація ресурсів – земельних, лісових, водних, а також їх паспортизація. Досі не всі земельні ділянки громади внесені до Державного земельного кадастру. Це створює як проблеми для планування ефективного місцевого ресурсокористування, так і в частині ефективного захисту незареєстрованих ресурсів. Незанесена інформація про сільськогосподарські землі до ДЗК є фактором недоотримання доходів громади від неї. Зусилля місцевої влади щодо пошуку орендарів земель також сприятимуть збільшенню надходжень.

Громада під час війни розвиває співробітництво з міжнародними партнерами, його доцільно розширювати, зокрема працювати над залученням грантів та інвестицій від міжнародних партнерів, розширяти горизонтальні зв'язки з сусідніми громадами. Для цього потрібне кооперування та сприяння з боку Чернігівської обласної та центральної влади, так само як і навчання для членів місцевого самоврядування.

Реалізація пріоритетних напрямів відновлення та розвитку громади, спрямованих на створення умов для стабілізації демографічної ситуації, відновлення економічної сфери, забезпечення безпечної життєдіяльності населення передбачає:

- створення безпечних умов та високої якості життя у громаді, реалізації заходів цивільного захисту, громадської безпеки;
- відбудову зруйнованих та пошкоджених об'єктів житлово-комунальної, соціальної, інженерної, дорожньої інфраструктури;
- відновлення економічного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності економіки за рахунок стабільної роботи виробничого і агропромислового комплексу, малого і середнього підприємництва.

7.2 Попередній фінансово-економічний розрахунок для забезпечення заходів комплексного відновлення території ТГ (її частини)

Попередній фінансово-економічний розрахунок заходів для забезпечення комплексного відновлення Михайло-Коцюбинської територіальної громади ґрунтується на визначенні прямих збитків, завданих інфраструктурі регіону внаслідок збройної агресії російської федерації та потребах у відновленні та розвитку громади, які існують ще з періоду до моменту повномасштабного вторгнення.

На основі даних від робочої групи та представників Михайло-Коцюбинської селищної ради визначено орієнтовну загальну вартість відновлення та розвитку об'єктів в розрізі основних сфер соціально-економічної діяльності громади.

Таблиця 7.2.1 – Вартість відновлення та розвитку об'єктів в розрізі основних сфер соціально-економічної діяльності громади

Сфера	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Кількість проєктів відновлення
-------	--	--------------------------------

Вдосконалення системи управління та безпеки громади	121 259,858	13
Розвиток освіти і культури у громаді	20 950,000	6
Створення умов для формування здоров'я мешканців громади	56 670,000	6
Покращення благоустрою та житлово-комунальних послуг громади	24 283,000	9
Розвиток підприємництва у громаді	525,000	2
Розвиток рекреаційного та туристичного потенціалу громади	10 600,000	4
Разом за сферами	234 287,858	40

Вдосконалення системи управління та безпеки громади

Загальна орієнтовна вартість проєктів для вдосконалення системи управління та безпеки громади становить 121,26 млн. грн. в рамках реалізації 13 нижче наведених проєктів, що становить 51,8% від загального планованого бюджету реалізації даної програми комплексного відновлення громади.

У сфері підвищення безпеки громади планується реалізація наступних проєктів:

- «Будівництво укриття в Михайло-Коцюбинському ЗДО «Пролісок» на суму 3 млн. грн.;
- «Підвищення ресурсозабезпеченості добровільного пожежного формування» на суму 600 тис. грн.;
- «Будівництво укриття у Михайло-Коцюбинському ліцею Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області за адресою: с-ще Михайло-Коцюбинське, вул. Садова, 60» на суму 69 млн. грн.;
- «Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту (споруда подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття) на території Шибиринівської гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області за адресою: вул. Садова, 10, с. Шибиринівка, Чернігівський район, Чернігівська область» вартістю 25 млн. грн.;
- «Впровадження єдиної системи відеоспостереження в населених пунктах громади» з бюджетом 600 тис. грн.;
- «Капітальний ремонт частини приміщень підвалу за адресою: селище Михайло-Коцюбинське, вул. Миру, 3 Чернігівського району Чернігівської області» вартістю майже 2 млн. грн.;
- «Впровадження єдиної системи відеоспостереження в населених пунктах громади» вартістю 600 тис. грн.;
- «Закупівля обладнання для видачі паспортних документів, посвідчень водія та реєстрації транспортних засобів для Центру надання адміністративних послуг Михайло-Коцюбинської селищної ради» на суму 700 тис. грн.;
- «Встановлення місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення» вартістю 2 млн. грн.;

- «Встановлення пандусів, зовнішніх ліфтів для людей з інвалідністю для закладів соціальної інфраструктури, викладення тактильної плитки та створення понижень бордюру в рівень з асфальтом у місцях переходів по вул. Шевченка в селищі Михайло-Коцюбинське» з бюджетом 3 млн. грн.;

- «Встановлення сонячної електростанції на території громади» вартістю 7 млн. грн.

У сфері вдосконалення системи управління громадою планується реалізація проєктів:

- «Створення веб-порталу громади для роботи та комунікацій» на суму 200 тис. грн.;

- «Створення цифрового додатку Smart, з широкими функціональними можливостями» на суму 200 тис. грн.;

- «Закупівля обладнання для видачі паспортних документів, посвідчень водія та реєстрації транспортних засобів для Центру надання адміністративних послуг Михайло-Коцюбинської селищної ради» вартістю 700 тис. грн.;

- «Виготовлення містобудівної документації для громади та її окремих частин» на суму 8 млн. грн.

Розвиток освіти і культури у громаді

Загальна орієнтовна вартість проєктів для забезпечення розвитку системи освіти і культури громади становить 20,95 млн. грн. в рамках реалізації 6 нижче наведених проєктів, що становить 8,9% від загального планованого бюджету реалізації даної програми комплексного відновлення громади.

У сфері розвитку системи освіти громади планується реалізувати проєкти:

- «Капітальний ремонт Михайло-Коцюбинського закладу дошкільної освіти «Пролісок» Михайло - Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області за адресою: с-ще Михайло – Коцюбинське, вул. Шевченка, 41, Чернігівського району Чернігівської області» вартістю 12,45 млн. грн.;

- «Сучасний заклад освіти - територія безпеки» (встановлення системи відеоспостереження в Шибиринівській гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області)» з бюджетом у 100 тис. грн.;

- «Придбання 2-х шкільних автобусів для підвозу здобувачів освіти до навчальних закладів» загальною вартістю 6 млн. грн.;

- «Облаштування кабінетів STEM-освіти у Михайло-Коцюбинському та Пакульському закладах освіти» з бюджетом у 1 млн. грн.

У сфері розвитку культурного простору заплановано реалізувати дві ініціативи:

- «Створення Центру культурних послуг та дозвілля населення» вартістю 1 млн. грн.;

- «Оновлення та збільшення матеріального фонду закладів культури, закупівля книжок для бібліотек старостинських округів» з бюджетом 400 тис. грн.

Створення умов для формування здоров'я мешканців громади

Для підтримки медичних, спортивних закладів громади (заклади, які напряду впливають на оздоровлення жителів громади) та покращення якості надання соціальних послуг громаді потрібно 56,67 млн. грн. Для реалізації 6 нижче наведених проєктів у рамках даного напрямку обсяг витрат становить 24,2% коштів від загального планованого бюджету реалізації програми комплексного відновлення громади:

- «Створення відділення стаціонарного догляду «Центру надання соціальних послуг» Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області «Мереживо життя» з бюджетом у 15,4 млн. грн.;

- «Створення простору кризового реагування "ВІЛЬНА" для осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі» із кошторисом 3,42 млн. грн.;

- «Реконструкція стадіону імені Миколи Ілліча Шпака Михайло-Коцюбинської селищної ради за адресою: вул. Шевченка, с-ще Михайло - Коцюбинське, Чернігівський район, Чернігівська область» вартістю 30 млн. грн.;
- «Впровадження соціальної транспортної послуги інклюзивного таксі "Соціальне таксі" для дітей/осіб з інвалідністю та тяжкохворих (лежачих)» вартістю 2,3 млн. грн.;
- «Створення реабілітаційного центру для ветеранів громади» на суму 5 млн. грн.;
- «Закупівля триколісних електротрайків на акумуляторі для потреб працівників амбулаторій та ФАПів» вартістю 550 тис. грн.

Покращення благоустрою та житлово-комунальних послуг громади

Вирішення проблем, пов'язаних із благоустроєм та житлово-комунальним господарством громади (відповідно до підрахунків в рамках розробки даної програми), потребуватиме фінансових ресурсів в обсязі 24,28 млн. грн. на реалізацію наступних 9 проєктів (10,4% коштів від загального планованого бюджету реалізації програми комплексного відновлення громади):

- «Створення сучасної системи управління твердими побутовими відходами (встановлення контейнерів для роздільного збору сміття на території Михайло-Коцюбинської ТГ)» з бюджетом 3 млн. грн.;
- «Реконструкція приміщень та системи опалення адміністративної будівлі (включає: заклад первинної медико-санітарної допомоги; Центр надання адміністративних послуг; Центр надання соціальних послуг; амбулаторію) за адресою: вул. Миру, 3, с-ще Михайло-Коцюбинське Чернігівського району Чернігівської області» вартістю 7,41 млн. грн.;
- «Створення нового КП на території Пакульського старостинського округу» на суму 100 тис. грн.;
- «Закупівля техніки та спецобладнання для комунального підприємства «Єдність» вартістю 4,6 млн. грн.;
- «Встановлення гібридної сонячної електростанції для артезіанської скважини з водонапірною вежею в с-ще Михайло-Коцюбинське» з бюджетом 500 тис. грн.
- «Ремонт мережі водопостачання у громаді» на суму 670 тис. грн.;
- «Ремонт дорожнього покриття у громаді» з бюджетом 6 млн. грн.;
- «Реконструкція та встановлення багатофункціональних дитячих/спортивних майданчиків у старостинських округах» вартістю 1,5 млн. грн.;
- «Забезпечення генераторами насосів водопостачання в с. Андріївка та селище Михайло-Коцюбинське» на суму 500 тис. грн.

Розвиток підприємництва у громаді

У рамках даного напрямку планується реалізувати 2 проєкти відновлення з бюджетом у 525,000 тис. грн. (0,2% коштів від загального планованого бюджету реалізації програми комплексного відновлення громади). Нижче наведені проєкти у більшій мірі спрямовані на розвиток підприємницької свідомості та популяризацію інвестиційних можливостей громади:

- «Створення соціальної пекарні "ДоброХліб" (перша пекарня твоєї громади)» 500 тис. грн.;
- «Актуалізація інвестиційного паспорту громади» 25 тис. грн.

Розвиток рекреаційного та туристичного потенціалу громади

З метою підсилення існуючих туристично-рекреаційних можливостей громади в рамках реалізації ПКВ планується реалізація 4 проєктів із загальним бюджетом обсягом 10,6 млн. грн. (4,5% коштів від загального планованого бюджету реалізації програми комплексного відновлення громади):

- «Створення музею під відкритим небом у громаді» з кошторисом обсягом 100 тис. грн.
- «Капітальний ремонт приміщення Жукотківського будинку культури» в рамках бюджету обсягом 5 млн. грн.;
- «Капітальний ремонт приміщення Антоновицького сільського клубу» на суму 5 млн. грн.;
- «Створення туристичних маршрутів, інтерактивної мапи визначних місць громади, веломаршрутів та туристичних вказівників» з кошторисом у 500 тис. грн.

Рисунок 7.2.1 – Структура вартості відновлення об'єктів громади в розрізі основних сфер соціально-економічної діяльності

7.3 Пропозиції щодо джерел фінансування заходів для забезпечення комплексного відновлення території

Ключовим чинником виконання ПКВ є забезпечення стабільного фінансування її заходів, що може бути досягнуте, зокрема, через диверсифікацію джерел коштів.

Джерелами фінансування програми попередньо визначено:

- власні фінансові ресурси Михайло-Коцюбинської територіальної громади;
- кошти обласного бюджету Чернігівської області;
- кошти Державного бюджету;
- кошти міжнародних донорських організацій;
- залучення співфінансування від підприємців та мешканців громади (де це передбачено умовами проєктів);
- інші джерела, не заборонені чинним законодавством.

Михайло-Коцюбинська громада при складанні щорічних бюджетів визначатиме кошти, що спрямовуватимуться на реалізацію заходів програми комплексного відновлення відповідно до фінансових можливостей.

Фінансування заходів програми за рахунок коштів обласного бюджету можливе через отримання базових дотацій, які надходять до бюджету області в рамках виконання щорічних державних бюджетів.

Відповідно до обсягів міжбюджетних трансфертів на 2025 рік, визначених у проєкті Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік», до обласного бюджету Чернігівської області заплановано виділити базову дотацію в обсязі 67,8 млрд грн.

З метою отримання додаткових фінансових ресурсів Михайло-Коцюбинська територіальна громада може звертатися в установленому порядку з техніко-економічним обґрунтуванням потреб місцевої громади до відповідного головного розпорядника коштів державного бюджету.

Потенційні ресурси фінансового забезпечення для місцевих бюджетів можуть забезпечити головні розпорядники коштів державного бюджету за рахунок нерозподілених коштів загального фонду:

– Міністерство фінансів України (КПКВК 3511060 Додаткові дотації з державного бюджету місцевим бюджетам; КПКВК 3511280 Додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації);

– Міністерство у справах ветеранів України (КПКВК 1511040 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених пунктами 2-5 частини першої статті 10-1 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, визначених пунктами 11 -14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов; КПКВК 1511050 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення,

перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11-14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19-21 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов; КПКВК 1511060 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей учасників бойових дій на території інших держав, визначених у абзаці першому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах, визначених пунктом 7 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов; КПКВК 1511070 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених у абзаці чотирнадцятому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у Революції Гідності, визначених пунктом 10 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов);

– Міністерство освіти і науки України (КПКВК 2211190 Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам; КПКВК 2211220 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами; КПКВК 2211310 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти; КПКВК 2211320 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів);

– Міністерство розвитку громад та територій України (КПКВК 2761350 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження; КПКВК 2761070 Державний фонд регіонального розвитку);

– Міністерство молоді та спорту України (КПКВК 3411250 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виконання окремих заходів з реалізації соціального проекту «Активні парки - локації здорової України»);

– Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я.

Також, фінансове забезпечення для місцевих бюджетів здатні забезпечити головні розпорядники коштів державного бюджету за рахунок нерозподілених коштів спеціального фонду:

– Міністерство фінансів України (КПКВК 3511430 Фонд ліквідації наслідків збройної агресії);

– Міністерство розвитку громад та територій України (КПКВК 761600 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України (Кредитор - Європейський інвестиційний банк); КПКВК 2761610 Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Програми з відновлення України (Кредитор - Європейський інвестиційний банк).

Для відновлення та розвитку бізнесу в місцевих територіальних громадах важливими є бюджетні програми:

– Міністерство фінансів України (КПКВК 3501540 Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва);

– Міністерство економіки України (КПКВК 1201350 Надання грантів для створення або розвитку бізнесу).

В умовах обмеженості ресурсів громада має посилити роботу із залучення зовнішнього фінансування, коштів приватних інвесторів та міжнародних донорських організацій. Враховуючи міжнародний досвід відновлення, усі процеси при відбудові повинні бути максимально прозорі, ефективні та викликати довіру міжнародних партнерів.

З початку війни громада отримує підтримку донорських, волонтерських та благодійних організацій. Міжнародна гуманітарна організація «Людина в біді» (People in Need, PIN) допомагала з ремонтно-відновлювальними роботами для осіб, які належать до вразливих груп. Данська Рада у справах біженців (Danish Refugee Council – DRC) сприяла соціальній підтримці населення та наданні безоплатної правової допомоги. UNICEF допомагала облаштовувати заклади освіти та надала цифрові пристрої. Для забезпечення доступу до освіти діють проекти Finn Church Aid, Save the Children. Міжнародна допомога надходить і від Товариства Червоного Хреста, Карітас, Програми розвитку ООН та ін.

На території Михайло-Коцюбинської громади впроваджується ряд проєктів міжнародної технічної допомоги: – проєкт «Дії та реагування територіальних громад на надзвичайні ситуації «CLEAR 2», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і впроваджується компанією Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) та має на меті покращити спроможність місцевих громад для посилення безпеки та добробуту внутрішньо переміщених осіб і постраждалого від російської агресії місцевого населення. Термін реалізації – до 17.01.2025. – проєкт Європейського Союзу «EU4Recovery - Розширення можливостей громад в Україні», який впроваджується через Програму розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) та спрямований на підтримку зміцнення стійкості та раннього відновлення постраждалих внаслідок військової агресії РФ громад шляхом: розширення доступу в цільових громадах до якісних публічних послуг, які відповідають потребам всіх груп населення, з особливим акцентом на найбільш уразливі категорії; підвищення рівня безпеки громад, збереження соціальної структури у цільових громадах. Термін реалізації – до 31.03.2025. – проєкт Європейського Союзу «Відновлення шкіл в Україні», який впроваджується за фінансової підтримки Генерального директората ЄС із цивільного захисту та гуманітарної допомоги (DG ECHO) та має на меті вирішення нагальних потреб у забезпеченні безпечного навчального середовища для дітей та доступу до безпечних класів початкової та середньої школи області. Термін реалізації – до 28.02.2026

Продовження різних форматів співпраці з міжнародними організаціями дозволить і в подальшому диверсифікувати джерела надходження коштів та суттєво прискорюватиме темпи відбудови.

Приватні особи можуть скористатися можливостями отримання фінансування на відновлення з наступних джерел:

- грошова допомога для здійснення капітального або поточного ремонту житла, пошкодженого через бойові дії, у рамках державної програми «Відновлення», реалізацію якої розпочато 10.05.2023 року відповідно до Постанови КМУ від 21.04.2023 р. № 381 «Про затвердження Порядку надання компенсації для відновлення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, пошкоджених внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації, з використанням електронної публічної послуги «Відновлення» (зі змінами та доповненнями);
- компенсація за знищені об'єкти нерухомого майна, порядок надання якої визначається відповідною Постановою КМУ від 30.05.2023 року № 600 «Про затвердження Порядку надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна». Зазначена компенсація надається з метою фінансування нового будівництва замість знищеного майна або придбання об'єкта нерухомості з використанням житлового сертифікату;
- грантова програма Фонду енергоефективності «Віднови дім», реалізацію якої розпочато 21.11.2022 року. Метою програми є фінансування будівельних робіт з відновлення житлових будівель об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), пошкоджених внаслідок військової агресії російської федерації проти України;
- кошти міжнародних фінансових організацій, інших кредиторів та інвесторів, міжнародна технічна та/або поворотна чи безповоротна фінансова допомога, репарації або інші стягнення з російської федерації, інші джерела, не заборонені законодавством.

7.4. План реалізації прогарами комплексного відновлення

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
Вдосконалення системи управління та безпеки громади								
1	Будівництво укриття в Михайло-Коцюбинському ЗДО «Пролісок»	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Місцевий бюджет, інші джерела	3 000,000	2025-2026	2026	Укриття готове до експлуатації та постановлено на облік
2	Створення веб-порталу громади для роботи та комунікацій	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Низький	Місцевий бюджет, інші джерела	200,000	2025	2025	Жителів громади та зацікавлених сторін поінформовано про роботу оновленого сайту
3	Підвищення ресурсозабезпеченості добровільного пожежного формування	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Місцевий бюджет, інші джерела	600,000	2025	2025	Покращено ресурсозабезпеченість місцевого добровільного пожежного формування
4	Створення цифрового додатку Smart, з широкими функціональними можливостями	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Місцевий бюджет, інші джерела	200,000	2025-2026	2026	Створено онлайн-інструмент, за допомогою якого мешканці можуть оперативно доносити інформацію до працівників ОМС

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
5	Будівництво укриття у Михайло-Коцюбинському ліцею Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області за адресою: с-ще Михайло-Коцюбинське, вул. Садова, 60	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Інші джерела	69 000,000	2025-2026	2026	Укриття готове до експлуатації та постановлено на облік
6	Нове будівництво захисної споруди цивільного захисту (споруда подвійного призначення із захисними властивостями протирадіаційного укриття) на території Шишинівської гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області за адресою: вул. Садова, 10, с. Шишинівка	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Державний бюджет, місцевий бюджет	25 000,000	2026-2027	2027	Споруда готова до експлуатації та постановлена на облік
7	Капітальний ремонт частини приміщень підвалу за адресою: селище Михайло-Коцюбинське, вул. Миру, 3 Чернігівського району Чернігівської області	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Державний бюджет, місцевий бюджет, міжнародні донори	1959,858	2025-2026	2026	Укриття готове до експлуатації

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
8	Впровадження єдиної системи відеоспостереження в населених пунктах громади	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Інші джерела	600,000	2026	2026	Встановлено 50 камер відеоспостереження у 8 населених пунктах громади
9	Закупівля обладнання для видачі паспортних документів, посвідчень водія та реєстрації транспортних засобів для Центру надання адміністративних послуг Михайло-Коцюбинської селищної ради	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Міжнародні донори	700,000	2025-2026	2026	Закуплено необхідне обладнання та розширено перелік адміністративних послуг, що надаються у Михайло-Коцюбинському ЦНАП
10	Встановлення місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Державний бюджет, місцевий бюджет, міжнародні донори	2 000,000	2025-2026	2026	Встановлена місцева автоматизована система централізованого оповіщення в 12 населених пунктах
11	Встановлення пандусів, зовнішніх ліфтів для людей з інвалідністю для закладів соціальної інфраструктури, викладення тактильної плитки та створення понижень бордюру в рівень з асфальтом у місцях переходів по вул.	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Міжнародні донори	3 000,000	2025-2026	2026	Облаштовано безпечні умови для перебування людей з обмеженими можливостями

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
	Шевченка в селищі Михайло-Коцюбинське							
12	Встановлення сонячної електростанції на території громади	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Інші джерела	7000,000	2026-2027	2027	Встановлені сонячні електростанції на території громади
13	Виготовлення містобудівної документації для громади та її окремих частин	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Державний бюджет, місцевий бюджет, міжнародні донори	8000,000	2025-2026	2026	Виготовлена містобудівна документація для громади та її окремих частин
Розвиток освіти і культури у громаді								
1	Капітальний ремонт Михайло-Коцюбинського закладу дошкільної освіти «Пролісок» Михайло - Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області за адресою: с-ще Михайло – Коцюбинське, вул. Шевченка, 41, Чернігівського району Чернігівської області	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Міжнародні донори	12 450,000	2025-2026	2026	Проведено капітальний ремонт ЗДО відповідно до ПКД

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
2	"Сучасний заклад освіти - територія безпеки" (встановлення системи відеоспостереження в Шишинівській гімназії Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області)	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Міжнародні донори	100,000	2025	2025	Підвищено рівень безпеки дітей на шкільній та пришкільній території завдяки безупинному моніторингу ситуації в режимі реального часу
3	Придбання 2-х шкільних автобусів для підвозу здобувачів освіти до навчальних закладів	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Міжнародні донори	6 000,000	2025-2026	2026	Розширено схему маршрутів шкільних автобусів
4	Створення Центру культурних послуг та дозвілля населення	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Низький	Інші джерела	1 000,000	2026	2026	Створено нове культурно-мистецьке середовище для забезпечення умов для масового, сімейного та індивідуального розвитку творчих здібностей, спілкування, відпочинку, дозвілля різних категорій населення громади
5	Облаштування кабінетів STEM-освіти у Михайло-	Виконавчий комітет	Високий	Місцевий бюджет,	1 000,000	2025	2025	Створено 2 кабінети STEM-освіти у громаді

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
	Коцюбинському та Пакульському закладах освіти	Михайло-Коцюбинської селищної ради		освітня субвенція, інші джерела				
6	Оновлення та збільшення матеріального фонду закладів культури, закупівля книжок для бібліотек старостинських округів	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Міжнародні донори	400,000	2025-2026	2026	Закуплено книжки для бібліотек старостинських округів
Створення умов для формування здоров'я мешканців громади								
1	Створення відділення стаціонарного догляду «Центру надання соціальних послуг» Михайло-Коцюбинської селищної ради Чернігівського району Чернігівської області «Мереживо життя»	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Міжнародні донори	15 400,000	2025-2026	2026	Відділення
2	Створення простору кризового реагування "ВІЛЬНА" для осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Міжнародні донори	3 420,000	2026	2026	Створено та облаштовано простір

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
3	Реконструкція стадіону імені Миколи Ілліча Шпака Михайло-Коцюбинської селищної ради за адресою: вул. Шевченка, с-ще Михайло - Коцюбинське, Чернігівська область	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Низький	Державний бюджет, місцевий бюджет	30 000,000	2026-2027	2027	Стадіон реконструйовано згідно ПКВ
4	Впровадження соціальної транспортної послуги інклюзивного таксі "Соціальне таксі" для дітей/осіб з інвалідністю та тяжкохворих (лежачих)	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Міжнародні донори	2 300,000	2025-2027	2026	Впроваджено пільгову послугу з перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями
5	Створення реабілітаційного центру для ветеранів громади	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Місцевий бюджет, інші джерела	5 000,000	2025-2026	2026	Підготовлено відповідне приміщення, зареєстровано відповідну юридичну особу
6	Закупівля триколісних електротрайків на акумуляторі для потреб працівників амбулаторій та ФАПів	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Міжнародні донори	550,000	2025-2026	2026	Закуплено 11 триколісних електротрайків на 3 амбулаторії та 8 ФАПів
Покращення благоустрою та житлово-комунальних послуг громади								

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
1	Створення сучасної системи управління твердими побутовими відходами (встановлення контейнерів для роздільного збору сміття на території Михайло-Коцюбинської ТГ)	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Місцевий бюджет, інші джерела	3 000,000	2025-2026	2026	Закуплено контейнери для роздільного збору сміття; облаштовано спеціально відведені місця та встановлення контейнерів для роздільного збору сміття
2	Реконструкція приміщень та системи опалення адміністративної будівлі (включає: заклад первинної медико-санітарної допомоги; Центр надання адміністративних послуг; Центр надання соціальних послуг; амбулаторію) за адресою: вул. Миру, 3, с-ще Михайло-Коцюбинське Чернігівського району Чернігівської області	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Місцевий бюджет, інші джерела	7 413,000	2025	2025	Покращено умови перебування в адміністративній будівлі
3	Створення нового КП на території Пакульського старостинського округу	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Місцевий бюджет, інші джерела	100,000	2025	2025	Облаштовано та юридично зареєстровано комунальне підприємство
4	Закупівля техніки та спецобладнання для	Виконавчий комітет Михайло-	Високий	Міжнародні донори	4 600,000	2025-2026	2026	Придбано додаткове необхідне обладнання для підприємства,

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
	комунального підприємства "Єдність"	Коцюбинської селищної ради						відповідального за надання житлово-комунальних послуг
5	Встановлення гібридної сонячної електростанції для артезіанської скважини з водонапірною вежею в с-ще Михайло-Коцюбинське	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Міжнародні донори	500,000	2026-2027	2027	Створено систему постачання води, незалежну від централізованого постачання електроенергії
6	Ремонт мережі водопостачання у громаді	Виконавчий комітет селищної ради, КП "Єдність"	Високий	Бюджет селищної ради, ДФРР	670,000	2025-2027	2026	Відремонтовано 15 км мережі водогону у Мньовському, Дніпровському, Пакульському старостинських округах
7	Ремонт дорожнього покриття у громаді	Виконавчий комітет селищної ради, КП "Єдність"	Високий	Бюджет селищної ради, ДФРР	6 000,000	2025-2026	2026	Відремонтовано 30 км дорожнього покриття у Мньовському, Ковпитському, Пакульському старостинських округах
8	Реконструкція та встановлення багатофункціональних дитячих/спортивних	Виконавчий комітет Михайло-	Середній	Міжнародні донори	1 500,000	2025-2026	2026	Проведена реконструкція та встановлено багатофункціональні

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
	майданчиків у старостинських округах	Коцюбинської селищної ради						дитячі/спортивні майданчики у старостинських округах
9	Забезпечення генераторами насосів водопостачання в с. Андріївка та селище Михайло-Коцюбинське	Виконавчий комітет селищної ради, КП "Єдність"	Високий	Міжнародні донори	500,000	2025-2026	2026	Закуплено 2 генератори для насосів водопостачання в с. Андріївка та селище Михайло-Коцюбинське
Розвиток підприємництва у громаді								
1	Створення соціальної пекарні "ДоброХліб" (перша пекарня твоєї громади)	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Високий	Місцевий бюджет, інші джерела	500,000	2025-2026	2026	Облаштовано та юридично зареєстровано соціальне підприємство
2	Актуалізація інвестиційного паспорту громади	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради	Середній	Місцевий бюджет, інші джерела	25,000	2025	2025	Актуалізовано (оновлено) інформацію в інвестиційному паспорті громади
Розвиток рекреаційного та туристичного потенціалу громади								
1	Створення музею під відкритим небом у громаді	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської	Середній	Міжнародні донори	100,000	2025	2025	Належним чином облаштовано відповідну територію

№	Опис та зміст заходу	Відповідальні виконавці	Рівень пріоритетності	Джерела фінансування	Попередній фінансово-економічний розрахунок, тис. грн.	Строк виконання	Проміжний контроль	Індикатори реалізації
		селищної ради, ініціативна група жителів						
2	Капітальний ремонт приміщення Жукотківського будинку культури	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради, ініціативна група жителів	Середній	Міжнародні донори	5 000,000	2025-2026	2026	Проведено капітальний ремонт закладу відповідно до ПКД
3	Капітальний ремонт приміщення Антоновицького сільського клубу	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради, ініціативна група жителів	Середній	Міжнародні донори	5 000,000	2025-2026	2026	Проведено капітальний ремонт закладу відповідно до ПКД
4	Створення туристичних маршрутів, інтерактивної мапи визначних місць громади, веломаршрутів та туристичних вказівників	Виконавчий комітет Михайло-Коцюбинської селищної ради, ініціативна група жителів	Середній	місцевий бюджет, міжнародні донори	500,000	2025-2026	2026	Створено туристичні маршрути, інтерактивної мапи визначних місць громади, веломаршрутів та туристичних вказівників

**Перелік пам'яток археології місцевого значення Чернігівської області, занесених до Держреєстру
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ РАЙОН**

Пор. №	№ пам'ятки у Держреєстрі (попередній обліковий №)	Кількість у комплексі	Назва пам'ятки	Адреса (колишній район, перейменованій населений пункт)	Дата	Дата відкриття чи виявлення	Автор	Основні розміри (площа)	Дата і номер документа про взяття під охорону	Наявність облікової документації
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

**Михайло-Коцюбинська селищна територіальна громада
Левковицька сільська рада
с. Зайці**

14	2748-Чр		Поселення «Зайці-1»	у півд. част. села (кол. Чернігівський район)	II тис. до н. е., XII-XIII, XVIII ст.	1985	Г.О. Кузнецов	11 га	рішення виконкому Чернігівської обласної Радистарого народних депутатів зразка, від 26.06.1989 № 130, наказоблікова ДКТНР ЧОДА від 16.01.2014картка № 3, наказ МКУ від 03.03.2017 № 154	паспорт
15	2749-Чр		Поселення «Зайці-2»	за півд. окол. села (кол. Чернігівський район)	XII-XIII ст.	1985	Г.О. Кузнецов	240-300 x700 м	рішення виконкому Чернігівської обласної Радистарого народних депутатів зразка, від 26.06.1989 № 130, облікова наказ ДКТНР ЧОДА відкартка 17.03.2015 № 48, наказ МКУ від 03.03.2017 № 154	паспорт
16	2750-Чр		Поселення «Зайці-3» (Гатка)	за 0,4 км на пд-сх від сх. окол. села, в ур. Гатка (кол. Чернігівський район)	XII-XIII ст.	1985	Г.О. Кузнецов	3,1 га (150-160 x200 м)	рішення виконкому Чернігівської обласної Радистарого народних депутатів зразка, від 26.06.1989 № 130, облікова наказ ДКТНР ЧОДА відкартка 17.03.2015 № 48, наказ МКУ від 03.03.2017 № 154	паспорт

**Шибиринівська сільська рада
с. Шибиринівка**

17	2472-Чр	5	Курганний могильник	за 0,55-0,6 км на пд-сх від села, на кладовищі (кол. Чернігівський район)	X-XI ст.	1878 1906 1985	М.О. Константинович І.С. Уварова М. Веремейчик	курган-1: висота 1,5 м, діаметр 15,42 м; курган-2: висота 0,3 м, діаметр 6 м (знищений); курган-3: висота 0,7 м, діаметр 10 м; курган-4: висота 0,5 м, діаметр 6 м; курган-5: висота 0,4 м, діаметр 6,8 м; курган-6: висота 0,7 м, діаметр 13 м	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 17.11.1980 № 551, додаток до наказу ДКТНР ЧОДА від 17.06.2016 № 188, наказ МКУ від 03.03.2017 № 154	паспорт старого зразка, облікові картки на групу і 5 курганів (рахувати 5)
----	---------	---	---------------------	--	----------	----------------------	--	--	--	--

с. Москалі

18	4841-Чр		Курган «Москалі»	за 0,375 км на північ від півн. окоп. села (кол. Чернігівський район)	II-I тис. до н. е.	1878 1988	М.О. Константинович О.М. Веремейчик	висота 0,8 м, діаметр 26 м (0,0517 га)	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 26.06.1989 № 130, наказ ДКТНР ЧОДА від 17.06.2016 № 188, наказ МКУ від 03.03.2017 № 154	паспорт старого зразка, облікова картка
19	7797-Чр	2	Курганний могильник	на півн. окоп. села, на кладовищі (кол. Чернігівський район)	не визначена	1990-і 2016	Ю.М. Духно Г.В. Жаров, О.С. Шульга	курган-1: висота 0,3 м, діаметр 11 м; курган-2: висота 0,4 м, діаметр 11 м	наказ ДКТНР ЧОДА від 17.06.2016 № 188, наказ МКУ від 03.03.2017 № 154	паспорт старого зразка, облікові картки на групу і 2 кургани (рахувати 2)

**Перелік пам'яток археології місцевого значення Чернігівської області, не занесених до Держреєстру
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ РАЙОН**

Пор. №	№ пам'ятки	Кількість у комплексі	Назва пам'ятки	Адреса (колишній район, перейменованний населений пункт)	Дата	Дата відкриття чи виявлення	Автор	Основні розміри (площа)	Дата і номер документа про взяття під охорону	Наявність облікової докумен-тації
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

**Михайло-Коцюбинська селищна об'єднана територіальна громада
Михайло-Коцюбинська селищна рада
с-ще Михайло-Коцюбинське**

568	2775-Чр	1	Поселення «Задубініне»	за пд-сх окол. с-ще, в ур. Задубініне (кол. Чернігівський район)	XI-XIII ст.	978, 1983	О.В. Шекун	120x350 м	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
569	2213-Чр	1	Поселення «Княгиня»	за 2,5 км на пд-з від с-ще, в ур. Княгиня (кол. Чернігівський район)	X-XIII ст.	1873, 19081 906 1984	Д.Я. Самоквасов П.С. Уварова О.М. Веремейчик	6,5 га	№ 856 від 28.12.98 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня

**Андріївська сільська рада
с. Андріївка**

570	2722-Чр	1	Поселення «Андріївка» (Якубівка)	за 1,5 км на схід від села (кол. Чернігівський район)	XI-XIII ст.	1977 1977, 1982	Г.О. Кузнецов О.В. Шекун	бл. 4 га	№ 176 від 04.04.83 р. наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
571	2581-Чр	1	Поселення «Ходча-1»	за 1км на північ від МТФ села (кол. Чернігівський район)	X-XIII ст.	1985	О.М. Веремейчик	40-100х 160 м	№ 75 від 19.02.85 р. , наказ ДКТНР ЧОДА	паспорт старого зразка

									№ 287 від 28.08.20 р.	
Ведильцівська сільська рада с. Ведильці										
572	4016- Чр	1	Поселення «Мис»	у центрі села (кол. <i>Чернігівський район</i>)	III-V ст.	1992	Г.В. Жаров, Т.М. Майборода	120x200 м	№ 459 від 08.10.93 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня
Дніпровська сільська рада с. Дніпровське										
573	2739- Чр	1	Городище «Домавуха» (Навози)	у півн. част. села, на пд-з від с. Шмаївка, поміж затокою р. Дніпра і оз. Домавуха (кол. <i>Чернігівський район</i>)	XII-XIII ст.	1851 1874 1985	О.Ф. Шафонський Гумі- левський) В. Простантінова	20x30м	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
574	8243- Чр	1	Поселення «Домавуха» (Навози)	у півн. част. села, на пд-з від с. Шмаївка, на пд-з, південь і пд-сх від городища, поміж затокою р. Дніпра і оз. Домавуха (кол. <i>Чернігівський район</i>)	X-XIII ст.	1851 1874 1985	О.Ф. Шафонський Філарет (Гумі-левський) В.В. Простантінова	140-200 x180 м	№ 66 від 23.03.92 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
575	5845- Чр	1	Поселення «Дубравка»	за 2 км на північ від села, в ур. Дубравка (кол. <i>Чернігівський район</i>)	VI-II тис. до н. е.	1962 1965	В.І. Митрофанова Д.Я. Телегін, В.А. Круц	90x130 м	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня
Кархівська сільська рада с. Кархівка										
576	2753- Чр	1	Поселення «Ходча-2»	за 2,5-3,3 км на пд-сх від села, на схилах струмка Ходча (кол. <i>Чернігівський район</i>)	X-XIII ст.	1985	О.М. Веремейчик	5 га	№ 119 від 28.04.87 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
577	2752- Чр	1	Поселення «Кархівка-1»	за 3 км на схід від залізн. переїзду на сх. окол. села (кол. <i>Чернігівський район</i>)	XII-XIII ст.	1984	О.В. Шекун	50x100 і 50- 100х 130 м	№ 75 від 19.02.8 р., наказ ДКТНР ЧОДА	паспорт старого зразка

									№ 287 від 28.08.20 р.	
578	3781-Чр	1	Поселення «Кархівка-2»	за 2 км на північний захід від села (кол. Чернігівський район)	X-XIII ст.	1990	О.В. Шекун	2,2 га	№ 193 від 30.08.91 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
579	3779-Чр	1	Поселення «Кархівка-3»	за 1,6 км на північ від пн-сх окол. села (кол. Чернігівський район)	XI-XIII ст.	1989	О.В. Шекун	1,5 га (30-60х 280 м)	№ 193 від 30.08.91 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка

**Левковицька сільська рада
с. Левковичі**

580	2768-Чр	3	Курганний могильник «Займище»	за 0,1-0,3 км на схід від села, в ур. Займище (кол. Чернігівський район)	X-XI ст.	1904 1947 1983	А.В. Верзилов, П.М. Добровольський О.О. Попко О.В. Шекун	висота 1-3 м, діаметр 15-20 м	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
581	2769-Чр	1	Поселення «Левковичі-1»	за 0,8 км на пд-з від села (кол. Чернігівський район)	XI-XIII ст.	1985	О.В. Шекун	75х200 м	№ 130 від 26.06.89 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
582	2770-Чр	1	Поселення «Левковичі-2»	за 0,5 км на пд-з села (кол. Чернігівський район)	IX-X ст.	1985	О.В. Шекун	0,5 га	№ 130 від 26.06.89 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка

с. Льгів

583	2774-Чр	1	Поселення «Курганки»	за 1,5 км на пд-з від села, в ур. Курганки (кол. Чернігівський район)	X-XIII ст.	1985	О.В. Шекун	бл. 4 га	№ 130 від 26.06.89 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
584	2767-Чр	1	Поселення «Вигори» (Льгівка)	за 1,2 км від зах. окол. села, в ур. Вигори (Льгівка) (кол. Чернігівський район)	III-V, IX-XIII ст.	946, 947 1981- 983 1989	О.О. Попко	200-250 х500 м	№ 551 від 17.11.80 р. додаток	паспорт старого зразка

							О.В. Шекун О.М. Веремейчик		№ 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	
585	2773- Чр	1	Поселення «Вереміїв Ров» (Моторівщина)	за сх. окол. села, в ур. Вереміїв Ров (Моторівщина) (кол. Чернігівський район)	VI-VIII, X-XIV ст.	940-1950 985	О.О. Попко О.В. Шекун	1 га	№ 119 від 28.04.87 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка

с. Льгівка

586	2771- Чр	1	Поселення «Гатка»	за 1,3 км на пд-сх від села, в ур. Гатка (кол. Чернігівський район)	III-V ст.	946, 947 985	О.О. Попко В.В. Простантінова	бл. 1 га	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
587	2772- Чр	1	Поселення «Круг»	за 0,8 км на північ від села, в ур. Круг (кол. Чернігівський район)	X-XIII ст.	983	О.В. Шекун	9 га	№ 75 від 19.02.85 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка

**Мньовська сільська рада
с. Мньов**

588	5846- Чр	1	Городище «Мньов»	на південь від села (кол. Чернігівський район)	XII-XIII ст.	1906	П.С. Уварова	не визна-чені	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня
589	5120- Чр	1	Городище «Городок»	на північ від села, в ур. Городок (кол. Чернігівський район)	XII-XIII ст.	1906	П.С. Уварова	не визна-чені	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня

с. Пустинки

590	2812- Чр	1	Поселення «Пустинки-1»	між селом і трасою Чернігів –Чернобиль (кол. Чернігівський район)	II тис. до н. е., VII-III ст. до н. е.	1962	С.С. Березанська	не визна-чені	№ 551 від 17.11.80 р. додаток	фото
-----	-------------	---	---------------------------	--	---	------	------------------	---------------	-------------------------------------	------

									№ 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	
591	1850- Чр	1	Поселення «Пустинки-2» (Пороховий Погреб)	за 2,5 км на пд-сх від села, в ур. Пороховий Погреб (кол. Чернігівський район)	XIII-XII ст. до н. е.	963 1963 967	В.І. Митрофанова С.С. Березанська	10-100х 300 м	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 3, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
592	5848- Чр	1	Поселення «Пустинки-3»	за 2 км на пд-сх від села (кол. Чернігівський район)	II-I тис. до н. е.	962	С.С. Березанська	не визна-чені	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня
593	5849- Чр	1	Поселення «Пустинки-4»	на північ від села (кол. Чернігівський район)	XXIII-XIII, VII-III ст. до н. е.	962	С.С. Березанська	не визна-чені	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня
594	5850- Чр	1	Поселення «Пустинки-5» (Мньово-Ліс)	на півн. окол. півд. лівобер. част. села, в ур. Ліс (кол. Чернігівський район)	III-II тис. до н. е.	962, 964 1965 967	В.І. Митрофанова (Непріна) Д.Я. Телегін, В.А. Круц Д.Я. Телегін	не визна-чені	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня
595	5851- Чр	1	Поселення «Пустинки-6»	за 1 км на пд-сх від села (кол. Чернігівський район)	III-II тис. до н. е.	1962 1965 1996	В.І. Митрофанова Д.Я. Телегін, В.А. Круц В.П. Коваленко, Ю.М. Ситий	не визна-чені	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня
596	5852- Чр	1	Поселення «Пустинки-7»	за 1,5 км на пн-з від переправи через р. Дніпро (кол. Чернігівський район)	II тис. до н. е.	1962	В.І. Митрофанова	не визна-чені	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від	відсутня

597	2813-Чр	1	Поселення «Пустинки-8»	за 1,8 км на пд-з від села (кол. Чернігівський район)	XI-XIII ст.	1987	О.В. Шекун	80-100х 400 м	28.08.20 р. № 130 від 26.06.89 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
-----	---------	---	------------------------	--	-------------	------	------------	------------------	---	------------------------------

**Пакульська сільська рада
с. Пакуль**

598	1849-Чр	1	Городище «Попова Гора»	у центр. част. села, в ур. Попова Гора (кол. Чернігівський район)	XI-XIII ст.	1873, 1908 1887 1906 1975 1985	Д.Я. Самоквасов (Росаши) М.О. Константинович (Росоши) П.С. Уварова Г.О. Кузнецов В.П. Коваленко	бл. 1,5 га (110х140 м)	№ 286 від 31.05.71 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
-----	---------	---	------------------------	---	-------------	---	--	---------------------------	--	------------------------------

**Пльохівська сільська рада
с. Пльохів**

599	6114-Чр	1	Городище «Пльохів»	поблизу села (кол. Чернігівський район)	X-XIII ст.	1874	Філарет (Гумілевський)	не визна-чені	№ 551 від 17.11.80 р. додаток № 4, наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня
600	2809-Чр	1	Поселення «Пльохів-1»	за 1,2 км на пн-з від села (кол. Чернігівський район)	III-V ст.	1979 1985	О.Ф. Косолапов В.В. Простантінова	35х50 м	№ 176 від 04.04.83 р., № 75 від 19.02.85 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка

с. Бірки

601	2732-Чр	1	Поселення «Кавуліна Гора»	за 0,2 км на південь від кладовища, за 1 км на пд-з від ур. Кавуліна Гора (кол. Чернігівський район)	XII-XIII ст.	1985	О.М. Веремейчик	180х140 м	№ 130 від 26.06.89 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
-----	---------	---	---------------------------	--	--------------	------	-----------------	--------------	--	------------------------------

с. Скугарі

602	3727-Чр	1	Поселення «Скугарі»	за 1 км на південь від села (кол. Чернігівський район)	сер. I тис., X-XIII ст.	1989	О.В. Шекун	80-100х 280 м і 40-60х 160 м	№ 193 від 30.08.91 р., наказ ДКТНР ЧОДА	паспорт старого зразка
-----	---------	---	---------------------	---	----------------------------	------	------------	---------------------------------------	--	------------------------------

									№ 287 від 28.08.20 р.	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--------------------------	--

**Шибиринівська сільська рада
с. Шибиринівка**

603	2875- Чр	1	Поселення «Шибиринівка-1»	за 0,5 км на пн-сх від села (кол. Чернігівський район)	X-XIII ст.	1983	М. Веремейчик	00х150 м	№ 75 від 19.02.85 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
604	2874- Чр	1	Поселення «Город Криничний»	за 1,5 км на пн-з від села, в ур. Город Криничний (кол. Чернігівський район)	X-XIII ст.	1983	М. Веремейчик	не визна-чені	№ 75 від 19.02.85 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка
605	2873- Чр	1	Поселення «Бурчак»	за 0,8 км на північ від села, в ур. Бурчак (кол. Чернігівський район)	X-XI ст.	1983	М. Веремейчик	80х350 м	№ 75 від 19.02.85 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	паспорт старого зразка

с. Антоновичі

606	4843- Чр	15	*Курганний могильник	за 0,035-0,165 км на схід від півд. окол. села, на кладовищі (кол. Чернігівський район)	X-XII ст.	1887 1988	О.М. Константинович О.М. Веремейчик	курган 1: висота 0,5 м; діаметр 5,6 м; курган 2: висота 0,4 м; діаметр 5,5 м; курган 3: висота 0,6 м; діаметр 6 м; курган 4: висота 0,4 м; діаметр 5,5 м; курган 5: висота 0,8 м; діаметр 10 м;	№ 459 від 08.10.93 р., накази ДКТНР ЧОДА № 188 від 17.06.16 р., № 287 від 28.08.20 р.	облікові картки на групу і 15 курганів (рахувати 15)
-----	-------------	----	----------------------	---	-----------	--------------	--	---	---	--

								курган 6: висота 0,5 м, діаметр 6 м; курган 7: висота 0,7 м, діаметр 7,5 м; курган 8: висота 0,5 м, розміри 8 x 5,1 м; курган 9: висота 0,7 м, діаметр 8 м; курган 10: висота 0,3 м, діаметр 6 м; курган 11: висота 0,7 м, діаметр 6 м; курган 12: висота 0,8 м, діаметр 6,5 м; курган 13: висота 0,9 м, діаметр 6 м; курган 14: висота 0,9 м, діаметр 8 м; курган 15: висота 0,2 м, діаметр 4 м		
607	4842-Чр	1	Поселення «Тарасовщина»	на пн-з окол. села, в ур. Тарасовщина (кол. Чернігівський район)	XI-XIII ст.	1988	О.М. Веремейчик	2,8 га	№ 130 від 26.06.89 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня

с. Москалі

608	4840-Чр	1	Поселення «Москалі-1»	за 0,2 км на північ від села (кол. Чернігівський район)	X-XIII ст.	1988	О.М. Веремейчик	3,6 га	№ 130 від 26.06.89 р., наказ ДКТНР ЧОДА № 287 від 28.08.20 р.	відсутня
-----	---------	---	-----------------------	--	------------	------	-----------------	--------	--	----------

ПЕРЕЛІК ЩОЙНО ВИЯВЛЕНИХ АРХЕОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Порядковий №	№ пам'ятки	Кількість у комплексі	Назва пам'ятки	Місце розташування за колишнім адміністративно-територіальним поділом	Дата	Дата відкриття чи виявлення	Автор	Основні розміри (площа)	Дата і номер документа про взяття під охорону	Заявність бібліографічної документації
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ РАЙОН										
Михайло-Коцюбинська селищна територіальна громада										
Михайло-Коцюбинська селищна рада										
с-ще Михайло-Коцюбинське										
72	7246-Чр		Поселення «Михайло-Коцюбинське-1»	за 1,4 км на пд-сх від півд. окоп. села (кол. Чернігівський район)	III-II тис. до н. е.	2005	Г.В. Жаров	не менше 1,5 га	наказ управління культури Чернігівської ОДА від 28.05.2009 № 87, п. 114 додатку 1	облікова картка
73	7683-Чр		Поселення «Низи»	у пн-сх част.с-ще, в ур. Низи (кол. Чернігівський район)	кін. XI – I пол. XIII, XVIII ст.	2012	Г.В. Жаров, Г.М. Жарова	не менше 0,14 га	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 28.09.2012 № 212, п. 24 додатку 2	облікова картка
Ведильцівська сільська рада										
с. Малійки										
74	6615-Чр		Поселення «Малійки-1»	південніше ценр. част. села (кол. Чернігівський район)	XII-XIII ст.	2005	Г.В. Жаров	не менше 1,5 га	наказ управління культури Чернігівської ОДА від 29.10.2007 № 305, п. 59 додатку 1	облікова картка
Дніпровська сільська рада										

				с. Загатка							
75		7350 -Чр		Поселення «Загатка»	на зах. окол. центр. част. села (кол. Чернігівський район)	X-XII, XVIII ст.	2009 2011	Г.В. Жаров Г.В. Жаров, Т.М. Жарова	не менше 0,5 га	накази головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 28.07.2010 № 149, п. 68 додатку 1; від 09.02.2012 № 29, п. 5 додатку 3	облікова картка
с. Повідов											
76		7949 -Чр		Поселення «Повідов-1»	у зах. част. села (кол. Чернігівський район)	кін. X – XI ст.	2010	Г.В. Жаров, Т.М. Жарова	не менше 0,05 га	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 25.01.2011 № 10, п. 41 додатку 1	облікова картка
с. Прохорів											
77		6514 -Чр		Поселення «Забока»	за 0,3 км на захід від села (кол. Чернігівський район)	I тис. до н. е.	2005	Г.В. Жаров, Т.М. Жарова	не менше 0,01 га	наказ управління культури і туризму Чернігівської ОДА від 28.05.2009 № 87, п. 117 додатку 1	облікова картка
78		7456 -Чр		Поселення «Московське»	за 0,1-0,15 м на захід від зах. окол. села (кол. Чернігівський район)	III-IV тис. до н. е.	2010	Г.В. Жаров, Т.М. Жарова	не менше 0,02 га	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 21.12.2010 № 292, п. 82 додатку 1	облікова картка
79		7959 -Чр		Поселення «Прохорів-1»	у пн-сх част. села (кол. Чернігівський район)	II-I тис. до н. е.	2010	Г.В. Жаров, Т.М. Жарова	не менше 0,25 га	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 21.12.2010 № 292, п. 83 додатку 1	облікова картка
80		7316 -Чр		Поселення «Островок»	сз 0,35 км на пд-з від зах. окол. села (кол. Чернігівський район)	I тис. до н. е. – I пол. I тис.	2011	Г.В. Жаров, Т.М. Жарова	не менше 0,5 га	накази головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 24.10.2011 № 217, п. 40 додатку 1; від 09.02.2012 № 29, п. 8 додатку 3	облікова картка
с. Старик											
81		7964 -Чр		Поселення «Бугро»	у центр. част. села, в ур. Бугро	III-I тис. до н. е.	2010	Г.В. Жаров, Т.М. Жарова	не менше 0,25 га	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 24.10.2011 № 217, п. 40 додатку 1; від 09.02.2012 № 29, п. 8 додатку 3	облікова картка

					(кол. Чернігівський район)					культурної спадщини	
82		7333-Чр		Поселення «Старик-1»	за під-з окол. села (кол. Чернігівський район)	XVI-XI ст. до н. е., XVIII ст.	2009	Г.В. Жаров	близько 1 га	наказ управління культури і туризму Чернігівської ОДА від 21.12.2010 № 292, п. 81 додатку 1	облікова картка
83		7332-Чр		Поселення «Старик-2»	на під-з окол. села (кол. Чернігівський район)	II-I тис. до н. е., XI-XIII, XVIII ст.	2009	Г.В. Жаров	не менше 1 га	наказ управління культури і туризму Чернігівської ОДА від 28.05.2009 № 87, п. 102 додатку 1	облікова картка
84		7463-Чр		Поселення «Старик-3»	у центр. част. села (кол. Чернігівський район)	II-I тис. до н. е., I тис., XVIII ст.	2009 2011	Г.В. Жаров Г.В. Жаров, Т.М. Жарова	не менше 1,06 га	накази головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 28.07.2010 № 149, п. 73 додатку 1; від 09.02.2012 № 29, п. 9 додатку 3	облікова картка
85		7386-Чр		Поселення «Старик-4»	у півн. част. села (кол. Чернігівський район)	II тис. до н. е.	2009	Г.В. Жаров	не менше 0,3 га	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 28.07.2010 № 149, п. 74 додатку 1	облікова картка
86		7611-Чр		Поселення «Старик-5»	на зах. окол. села (кол. Чернігівський район)	II тис. до н. е., I тис.	2012	Г.В. Жаров, Т.М. Жарова	не менше 0,17 га	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 25.04.2012 № 110, п. 9 додатку 2	облікова картка
	Пакульська сільська рада										
	с. Пакуль										
87		7236-Чр		Поселення «Попова Гора»	у центр. част. села, на захід, південь і схід від городища «Попова Гора», в ур. Попова Гора (кол. Чернігівський район)	XI-XIII ст.	1974 1985	Г.О. Кузнецов В.П. Коваленко	не менше 12 га	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 21.12.2010 № 292, п. 80 додатку 1	облікова картка

Перелік пам'яток історії Чернігівської області, взятих на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Закону України «Про охорону культурної спадщини», та не включених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України

№ п. п.	Назва об'єкта	Датування	Місце розташування	Вид об'єкта	№ та дата рішення про взяття під охорону	Присвоєний охоронний номер
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ РАЙОН						
МИХАЙЛО-КОЦЮБИНСЬКА СЕЛИЩНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА						
Михайло-Коцюбинська селищна рада						
с-ще Михайло-Коцюбинське						
1.	Братська могила радянських воїнів і партизанів та пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні (2 об'єкти)	1957 р. 1969 р. 1939-1945 рр.	у центральній частині села	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1247 додатку 3 рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 17.11.1980 № 551, п. 650 додатку 3	1905-Чр
2.	Братська могила радянських воїнів	1980 р. 1943 р.	на території кладовища, вул. Пушкіна	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 04.04.1983 № 176, п. 15 додатку 1	7403-Чр
3.	Братська могила радянських воїнів	1981 р. 1941 р.	на території кладовища по вул. Гоголя	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 19.02.1985 № 75, п. 160 додатку 1	3266-Чр
4.	Меморіальна дошка на честь українського письменника В. Елланського (Блакитного)	1974 р. 1894-1925 рр.	по вул. Шевченка, 43	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 19.02.1985 № 75, п. 159 додатку 1	926-Чр
Андріївська сільська рада						
с. Андріївка						
5.	Братська могила радянських воїнів, серед похованих Герой Радянського Союзу П. Мурахов та пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні (2 об'єкти)	1943 р., 1969 р., 1958 р. 1939-1945 рр.	у центральній частині села, вул. Михайлівська, 171	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 75 додатку 2; рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 17.11.1980 № 551, п. 645 додатку 3	1879-Чр
6.	Братська могила радянських воїнів	1989 р. 1943 р.	на території кладовища	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 30.08.1991 № 193,	2616-Чр

					п. 68 додатку 2	
Ведильцівська сільська рада						
с. Ведильці						
7.	Братська могила радянських воїнів	1957 р. 1943 р.	вул. Центральна 13, біля поштового відділення	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1226 додатку 3	1885-Чр
8.	Братська могила жертв нацизму	1964 р. 1943 р.	у центральній частині села. вул. Урожайна,1	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1227 додатку 3	1958-Чр
9.	Меморіал Слави односельцям, загиблим у Другій світовій війні	1976 р. 1939-1945 рр.	на околиці села	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 17.11.1980 № 551, п. 648 додатку 3	1959-Чр
Дніпровська сільська рада						
с. Дніпровське						
10.	Група братських могил радянських воїнів і пам'ятний знак воїнам-односельцям: 1-4. Братська могила радянських воїнів 5. Пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні (5 об'єктів)	1943 р., 1957 р. 1939-1945 рр.	у центральній частині села, біля церкви (колишній клуб)	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1229 додатку 3	1935-Чр
11.	Пам'ятний знак на місці форсування р. Дніпро радянськими військами у вересні 1943 р.	1976 р. 1943 р.	біля річкового причалу	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 04.04.1983 № 176, п. 13 додатку 1	3502-Чр
Жукотківська сільська рада						
с. Жукотки						
12.	Братська могила радянських воїнів	1957 р. 1941 р., 1943 р.	у центральній частині села	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1231 додатку 3	1889-Чр
Кархівська сільська рада						
с. Кархівка						
13.	Братська могила радянських воїнів та пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні (2 об'єкти)	1941 р., 1943 р., 1957 р., 1974 р. 1939-1945 рр.	у центральній частині села	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1236 додатку 3	1938-Чр
Ковпитська сільська рада						

с. Ковпита						
14.	Братська могила радянських воїнів, серед яких Герой Радянського Союзу І. Грачов, та пам'ятний знак на честь радянських воїнів, які загинули при форсуванні Дніпра у вересні 1943 р. (2 об'єкти)	1975 р., рекон. – 1979 р. 1943 р.	на центральному кладовищі	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1239 додатку 3	1892-Чр
15.	Братська могила радянських воїнів та пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні (2 об'єкти)	1959 р., заміна 1991 р. 1939-1945 рр.	у центральній частині села, біля будинку культури	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1238 додатку 3	892/а-Чр
с. Жидиничі						
16.	Братська могила радянських воїнів	1964 р. 1943 р.	у центральній частині села	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1269 додатку 3	1928-Чр
Левковицька сільська рада						
с. Левковичі						
17.	Група братських могил радянських воїнів, серед яких похований Герой Радянського Союзу Магомет-Мирзоев Ховаджи, та пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні (4 об'єкти)	1955 р., рекон. - 1982 р. 1941 р., 1943 р.	у центральній частині села, на території скверу	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1244 додатку 3	1900-Чр
с. Зайці						
18.	Група братських могил радянських воїнів. (2 об'єкти)	1947 р. 1943 р.	у центральній частині села	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1234 додатку 3	1890-Чр
Мньовська сільська рада						
с. Мньов						
19.	Братська могила радянських воїнів	1958 р. 1943 р.	у центральній частині села	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1249 додатку 3	1906-Чр
с. Глядин						
20.	Братська могила радянських воїнів	1979 р.	на території кладовища	пам'ятка історії	розпорядження Чернігівської обласної державної адміністрації	920-Чр

		1943 р.			від 28.12.1998 № 856, п. 74 додатку 1	
с. Пустинки						
21.	Могила воїна-інтернаціоналіста О. Сірого	1984 р., 1988 р. 1965-1984 рр. 1979-1989 рр.	на території кладовища	пам'ятка історії	розпорядження представника Президента України в Чернігівській області від 01.02.1994 № 29, п. 117 додатку	928-Чр
с. Храпате						
22.	Братська могила жертв нацизму	1979 р. 1943 р.	100 м від села, по дорозі Мньов – Храпате	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 26.06.1989 № 130, п. 80 додатку 1	6931-Чр
Пакульська сільська рада						
с. Пакуль						
23.	Братська могила радянських воїнів та могила Героя Радянського Союзу Й. Конюша (2 об'єкти)	1955 р. 1943 р.	на подвір'ї школи	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1252 додатку 3	1913-Чр
24.	Пам'ятний знак на місці форсування Дніпра радянськими воїнами	1973 р. 1943 р.	на лівому березі р. Дніпра	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 17.11.1980 № 551, п. 615 додатку 3	1871-Чр
Пльохівська сільська рада						
с. Пльохів						
25.	Пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні	1967 р. 1939-1945 рр.	у центральній частині села, біля будинку культури	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1279 додатку 3	1972-Чр
Шибиринівська сільська рада						
с. Шибиринівка						
26.	Група братських могил радянських воїнів (2 об'єкти)	1958 р. 1943 р.	у центральній частині села	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1271 додатку 3	1930-Чр
27.	Пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні	1967 р. 1939-1945 рр.	у центральній частині села	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286, п. 1285 додатку 3	1981-Чр
с. Антоновичі						
28.	Братська могила радянських воїнів	1956 р. 1943 р.	у центральній частині села, біля школи	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради депутатів трудящих від 31.05.1971 № 286,	1881-Чр

29.	Пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні	1975 р. 1939-1945 рр.	у центральній частині села, біля школи	пам'ятка історії	п. 1223 додатку 3 рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 17.11.1980 № 551, п. 646 додатку 3	1956-Чр
с. Москалі						
30.	Пам'ятний знак односельцям, загиблим у Другій світовій війні	1966 р. 1939-1945 рр.	у центральній частині села, біля магазину	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 17.11.1980 № 551, п. 651 додатку 3	1968-Чр

Перелік пам'яток монументального мистецтва Чернігівської області, взятих на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Закону України «Про охорону культурної спадщини», та не включених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України

№ п. п.	Назва об'єкта	Датування	Місце розташування	Вид об'єкта	№ та дата рішення про взяття під охорону	Присвоєний охоронний номер
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ РАЙОН						
МИХАЙЛО-КОЦЮБІНСЬКА СЕЛИЩНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА						
Левковицька сільська рада						
с. Левковичі						
1.	Пам'ятник Герою Радянського Союзу А. Комку	1981 р. 1923-1944 рр. 1939-1945 рр.	у центральній частині села	пам'ятка монументального мистецтва	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 04.04.1983 № 176, п. 16 додатку 1	3590-Чр

**ПЕРЕЛІК ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ЩОЙНО ВИЯВЛЕНІ ІСТОРИЧНІ ОБ'ЄКТИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
(ЗА НОВИМ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИМ ПОДІЛОМ)**

Порядковий №	№ пам'ятки	Кількість у комплексі	Назва пам'ятки	Місце розташування за колишнім адміністративно-територіальним поділом	Дата	чи дата відкриття виявлення	Автор	Основні розміри (площа)	Дата і номер документа про взяття під охорону
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
МИХАЙЛО-КОЦЮБІНСЬКА СЕЛИЩНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА									
Михайло-Коцюбинська селищна рада									
с-ще Михайло-Коцюбинське									

1.	7811-Чр	1	Могила радянського воїна	вул. Садова, кладовище, південна сторона, при вході	1943 р.	1970-ті рр., 2013 р.- заміна		Стела-граніт-0,88 м; постамент-граніт-0,65х0,35х0,26 м; надгробна плита-граніт-0,75х0,45х0,05 м; основа-бетон, плитка-1,51х0,9х0,15 м	наказ Департаменту культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської ОДА від 16.01.2014 № 03
Андрушівська сільська рада									
с. Андрушівка									
2.	7504-Чр		Братська могила радянських воїнів	кладовище	1941-42 рр.	1989 р.		Обеліск-мармурова крихта-2,5м; 2 плити-мармур.крихта-1,0х0,6м; огорожа-метал	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 28.07.2010 № 149
Ведичівська сільська рада									
с. Ведичів									
3.	7866-Чр	1	Братська могила мирних жителів	навпроти приватної садиби № 30	1943 р.	1976 р.		Стела-мармурова крихта-1,8 м; хрест-метал-1,7 м; надгробок-бордюр, мармурова крихта-1х0,5 м; основа-бетон-1,8х1,2 м; мем.дошка-мармур-0,5х0,35 м; табличка-метал-0,25х0,15 м; огорожа-метал	наказ Департаменту культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської ОДА від 17.03.2015 № 48
4.	7516-Чр	1	Могила Героя Радянського Союзу М.І. Туровця	кладовище, центр. частина	1917-1979 рр.	1980 р.		Стела-чорний граніт-1,7м; плита-граніт-1,5м; огорожа-метал, бетон	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 28.07.2010 № 149
с. Малійки									
5.	7826-Чр	1	Братська могила мирних жителів	вул. Першотравнева, 132, територія приватної садиби	1942 р.	1970-ті рр.		Обеліск-дерево-1,2 м; огорожа-дерево	наказ Департаменту культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської ОДА від 26.03.2014 № 70
Кархівська сільська рада									
с. Ленків Круг									

6.	8078-Чр	1	Могила радянського воїна	кладовище, північна частина	1943 р.	1950-ті рр.		Обеліск-метал-1,7м; основа-метал-0,5х0,5м; огорожа-дерево-2,47х1,62м	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 19.05.2011 № 100
Левковицька сільська рада									
с. Льгів									
7.	7510-Чр	3	Група братських могил радянських воїнів	кладовище, півн.-зах. част., при вході	1943 р.	1949 р., 1960-ті рр.-заміна, 1998 р.-заміна, 2010 р.-реконстр.		Обеліск-цегла, цемент-3м; постамент-цегла, цемент-1,5х1,5м; 3 надгробки-бетон-1,8х0,7м; мем.дошка-0,5х0,3м; площадка-бетонні плити; огорожа-бетон	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 28.07.2010 № 149
Пльохівська сільська рада									
с. Бірки									
8.	8077-Чр	1	Родинне поховання радянських партизанів	кладовище, центральна частина	1915-1943рр., 1918-1943рр., 1877-1954рр.	1990-ті рр.		Стела-граніт-0,8х1,5м; постамент-граніт-1,0х0,15м; основа-цемент, плитка-1,7х2,0м; надгробна плита-граніт-1,0х0,4м; огорожа-метал-3,5х2,5м	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 19.05.2011 № 100

**ПЕРЕЛІК ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ЩОЙНО ВИЯВЛЕНІ ОБ'ЄКТИ МОНУМЕНТАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА
(ЗА НОВИМ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИМ ПОДІЛОМ)**

Порядковий №	№ пам'ятки	Кількість у комплексі	Назва пам'ятки	Місце розташування за колишнім адміністративно-територіальним поділом	Дата	чи відкриття виявлення	Автор	Основні розміри (площа)	Дата і номер документа про взяття під охорону
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ									

МИХАЙЛО-КОЦЮБИНСЬКА СЕЛИЩНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА									
Дніпровська сільська рада									
с. Дніпровське									
1.	7586-Чр	1	Пам'ятник князю-ченцю М. Святоші	в центральній частині села	1080-1143 рр.	2009 р.	скульптор-В. Караченцев	Скульптура-мармур-1,8 м; постамент-бетон-1х1х0,5 м	наказ головного управління культури, туризму і охорони культурної спадщини Чернігівської ОДА від 09.02.2012 № 29

Перелік пам'яток історії та монументального мистецтва місцевого значення Чернігівської області, які не підлягають занесенню до Державного реєстру нерухомих пам'яток України (зняття з обліку)

№ п.п.	Назва об'єкта	Датування	Прив'язка	Вид об'єкта	№ та дата рішення про взяття під охорону	Існуючий охоронний номер	Охоронний №, назва, дата, прив'язка за розпорядчим документом
1	2	3	4	5	6	7	8
МИХАЙЛО-КОЦЮБИНСЬКА СЕЛИЩНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА							
Михайло-Коцюбинська селищна рада							
с-ще Михайло-Коцюбинське							
1.	Могила 1-го секретаря комсомольської організації с. Козел (зараз с-ще М.-Коцюбинське) П.К. Артюшенка (1896-1919 рр.)	1978 р. 1919 р.	на території кладовища, вул. Пушкіна	пам'ятка історії	рішення виконкому Чернігівської обласної Ради народних депутатів від 19.02.1985 № 75, п. 158 додатку 1	7402-Чр	Могила 1-го секретаря комсомольської організації с. Козел (тепер с-ще М.-Коцюбинське) Артюшенка П.К. (1896-1919 роки). с-ще М. Коцюбинське, кладовище по вул. Пушкіна